Дачникам садівникам городникам

ISSN 1814—4357

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім · Сад · Город

№6 червень 2007

Помідори без поливу

Азимина – мексиканський банан

Супи на всі смаки

Байер КропСайенс Ліц. АБ №216539; Р.П. Б №01158; Р.П. А №00806; Р.П. А №01085

Сучасна технологія захисту томатів та картоплі проти альтернаріозу і фітофторозу

Фітофтороз і **альтернаріоз** вважаються найбільш небезпечними хворобами картоплі і томатів на Україні, що можуть привести до повної втрати врожаю.

При **фітофторозі** (мал. 1, мал. 2) уражаються листки, стебла й особливо сильно плоди томатів і бульби картоплі. На листках утворюються бурі плями, які розміщенні переважно по краю листкової пластинки, а з нижньої сторони білуватий наліт. На стеблах і черешках з'являються темно-бурі смуги, а на плодах томатів – плями різного забарвлення і форми: бурі, концентричні, у вигляді незамкнутих зелених кілець, маслянисті, темно-зелені, зморшкуваті, облямовані, розпливчасті, з нерівною поверхнею, хоча гниль проникає глибоко в плід. Особливо сильно гниль розвивається при дозріванні, перевезенні і збереженні плодів.

Розвитку **фітофторозу** в полі сприяють холодні ночі і порівняно теплі дні при високій вологості повітря (часті дощі, тривалі тумани і рясні роси). У теплицях хвороба сильно розвивається при дощуванні рослин і вологості повітря понад 70%.

Джерелом інфекції **фітофторозу** можуть бути заражені насіння, бульби і залишки уражених рослин.

Мал. 1

Мал. 2

Альтернаріоз або **суха плямистість** уражує помідори та інші пасльонові культури. На нижніх листках утворюються плями бурого кольору, які поступово збільшуються. На стеблах, як і на листках утворюються овальні плями, що визиває суху гниль стебел. Плоди уражуються в кінці вегетації. На них, частіше коло плодоніжки утворюються темні, вдавлені, округлі плями (мал. 3).

Найбільш ефективним методом боротьби з цими хворобами є хімічний метод, тобто використання фунгіцидів.

ТМ «Зелений Світ» компанії «Байєр» пропонує найсучаснішу технологію надійного захисту картоплі та томатів проти **фітофторозу** і **альтернаріозу**.

Мал. 3

Обробки проводять обов'язково чергуючи контактні та системні препарати. Перше обприскування краще проводити контактними препаратами, надалі чергувати з системними. Системні препарати які відмінно себе проявили – це перш за усе **ТАТТУ** та найсучасніший препарат – **ІНФІНІТО**, а серед контактних – **АНТРАКОЛ**.

ТАТТУ – фунгіцид контактно-системної дії, який є єдиним препаратом, що поєднує профілактику і лікування **альтернаріозу** і **фітофторозу** одночасно зі стимуляцією росту і розвитку рослин. Норма застосування **ТАТТУ** – 30 мл/сотка.

ІНФІНІТО – препарат, який містить дві діючі речовини. Перша діюча речовина трансламінарної дії з нового хімічного класу, з унікальним механізмом дії на **фітофтороз**. Вона руйнує з'єднання клітинного каркасу та клітинної стінки грибів – збудників хвороби, на що не здатний жоден з існуючих фунгіцидів, а дія поширюється на всі стадії розвитку патогену, тим самим виліковує рослину від хвороби та дає їй подальший розвиток.

Друга діюча речовина системної дії, та крім фунгіцидної дії є потужним стимулятором росту. Наявність двох діючих речовин разом з новим механізмом дії запобігає виникненню стійкості збудників хвороб до препарату. Норма застосування **ІНФІНІТО** – 15 мл/сотка.

АНТРАКОЛ – це високоефективний базовий фунгіцид контактної дії проти грибкових захворювань, який зокрема використовується для захисту томатів та картоплі проти **альтернаріозу** та **фітофторозу**. Обробку проводять в період вегетації з нормою витрати 1,5 кг/га або 15 г на одну сотку препарату. **АНТРАКОЛ** у своєму складі містить цинк, тому при обприскуванні він виступає не тільки як фунгіцид, а також і в якості листкового "добрива".

Першу обробку необхідно провести за 5-6 днів до висадження розсади томатів у поле, а картоплі за 7-10 днів до початку бутонізації (тобто перше обприскування необхідно провести профілактично до розвитку хвороби) препаратом **АНТРАКОЛ**. Друге обприскування на томатах проводять через 7-10 днів після висадження розсади у відкритий ґрунт, третє – з появою захворювання на ранній картоплі. Друге обприскування на картоплі – на початку появи захворювання (звичайно в період бутонізації-початок цвітіння картоплі), третє – через 12-14 днів. Другу обробку проти **альтернаріозу** та **фітофторозу** проводять препаратом **ТАТТУ**.

Наступна обробка знов препаратом **АНТРАКОЛ**. Останню обробку проти **фітофторозу** обов'язково необхідно провести як мінімум один раз, у фазі зав'язування плодів – початок дозрівання плодів томатів, препаратом **ІНФІНІТО**.

Для використання на присадибних ділянках і фермерських господарствах розроблена упаковка **ТАТТУ** місткістю 30 мл, 60 мл і 500 мл, упаковка **ІНФІНІТО** місткістю 15 мл, 150 мл, 500 мл, упаковка **АНТРАКОЛ** місткістю 30 г та 100 г. Усі ці засоби можна придбати у мережі ТКЦ «Зелений Світ» та в їх авторизованих місцях продажу, без побоювання фальсифікації препарату.

Своєчасний захист томатів і картоплі дозволить Вам одержати високий урожай і якісну продукцію.

Кандидат с.-г. наук, О.О. Каушан

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань

Чи маю я право на доплату?

Я працюю нічним сторожем у машинно-тракторному парку. Робочий час з 5-ї години вечора до 7-ї години ранку, працюю через день. У табелі обліку робочого часу проставляють по 7 годин кожного дня. Чи маю я право на доплату за нічний робочий час і в яких розмірах? Зарплата у нас нижче мінімальної – усього 262 грн. Чи має право директор радгоспу затримувати підвищення мінімальної зарплати?

О.С. Жук,
с. Іллінецьке, 22742

Відповідно до статті 57 Кодексу законів про працю України час початку і закінчення щоденної роботи (зміни) передбачається правилами внутрішнього трудового розпорядку, графіками змінності та колективним договором підприємства, установи, організації.

Облік використання робочого часу здійснюється за кожну зміну в табелі, який відкривається щомісячно на працюючих. У табелі обліку робочого часу відображається фактично відпрацьований кожним працівником час роботи. Відповідальність за правдивість обліку несе посадова особа, що його складає, а також керівник підприємства.

Згідно із статтею 54 КЗпП України нічним вважається час з 10-ї години вечора до 6-ї години ранку. Тим робітникам, котрі працюють у нічний час, встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину. Робота у нічний час оплачується у підвищеному розмірі, встановлюваному генеральною, галузевою (регіональною) угодами та (колективним договором, але не нижче від 20% тарифної ставки, окладу за кожну годину роботи в нічний час.

Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет на 2007 рік", ухваленим Верховною Радою України 15 березня 2007 р. встановлено новий розмір мінімальної заробітної плати з 1 квітня 420 грн. на місяць. Надалі розмір мінімальної заробітної плати також підвищуватиметься і становитиме 440 грн з 1 липня та 460 грн. з 1 жовтня поточного року.

Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче за який не оплачують за виконану працівником місячну норму праці (обсяг робіт).

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою для підприємств усіх форм власності та господарювання. Затримувати підвищення мінімальної заробітної плати на підприємстві ніхто не має права.

Якщо працівникові, який виконав місячну норму праці (обсяг робіт) нараховано заробітну плату в розмірі, меншому за мінімальну заробітну плату, підприємство зобов'язане доплатити до її розміру. Доплачують до розміру мінімальної заробітної плати в тому самому місяці, в якому нараховують заробітну плату за відповідний місяць.

До мінімальної заробітної плати не враховуються доплати за роботу в понад визначений час, у важких, шкідливих, особливо шкідливих умовах праці, премії до ювілейних дат, за винаходи, раціоналізаторські пропозиції, матеріальна допомога.

За недотримання державних соціальних гарантій щодо мінімальної заробітної плати винні особи можуть притягатися до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та кримінальної відповідальності згідно із законодавством.

Відповідно до чинного законодавства України державний нагляд за дотриманням законодавства про працю здійснює Державна інспекція праці та її органи на місцях, громадський контроль за дотриманням трудового законодавства здійснюють професійні спілки, куди Ви можете звернутися по захист своїх прав.

Чи належить земельний пай учителям?

Шановна редакціє! Напишіть, будь-ласка, чи мають право на земельний пай вчителі, які працювали у сільській місцевості? Я написав до органу місцевої влади заяву про виділення земельного паю, але мені було відмовлено на підставі того, що немає такого Закону. Чи правильно це?

А.О. Лозюк, вчитель-пенсіонер,
с. Малятин, Острозький район,
Рівненська область, 35830

Шановний Адаме Олексійовичу!

Посадові особи органів місцевої влади, до яких Ви зверталися, у даному випадку вчинили неправильно.

Відповідно до пункту 4 статті 57 Закону України "Про освіту" педагогічним працівникам, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу, а також пенсіонерам, які раніше працювали вчителями в цих населених пунктах і проживають у них, держава відповідно до чинного законодавства забезпечує безплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах встановлених норм.

Вони мають право на безоплатне одержання у власність земельної ділянки у межах земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарської установи та організації, розташованих на території відповідної ради, із земель сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарської установи та організації, що приватизуються, або земель запасу чи резервного фонду, але не більше норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, встановлених законом для ведення особистого селянського господарства.

Усе вищезазначене не поширюється на громадян, які раніше набули право на земельну частку (пай) та земельні ділянки для ведення особистого підсобного господарства чи особистого селянського господарства, крім випадків успадкування права на земельну частку (пай), земельні ділянки для ведення особистого підсобного господарства чи для ведення особистого селянського господарства відповідно до закону.

Тобто з питань отримання земельної ділянки у межах земельної частки (паю) Ви можете звернутися до сільської ради за місцем проживання.

ДІМ·САД·ГОРОД **№6** **2007 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город"
Зареєстрований
Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Овочівників степової зони України, де часто трапляються посухи, особливо хвилює проблема вологозабезпечення овочевих рослин. Зокрема, на дачних і городних ділянках бувають перепади з поливом і не завжди вдається дотриматися оптимального водного режиму на помідорних грядках.

По-перше, слід нагадати вислів: "помідор любить суху голову і мокрі ноги", тобто, поливати необхідно під корінь і стежити, щоб на ніч у рослин листки залишалися сухими. До того ж, завдяки глибоко розміщеній і потужній кореневій системі поливати помідори бажано рідко, але великими нормами води, щоб промочити кореневмісний шар. Найоптимальніший спосіб поливу – звичайно ж, крапельний, проте не всі можуть дозволити собі таку "розкіш".

По-друге, різні сорти неоднаково реагують на нестачу вологи, її ознака – скручування листя під час посухи, обпадання бутонів і квіток, ураження верхівковою гниллю. Все це позначається на кінцевому результаті: різко знижується врожайність. Отже, потрібні посухостійкі сорти помідорів. Спеціалісти СП "Союз", даючи рекомендації щодо впровадження того чи іншого сорту на любительські грядки, намагаються всебічно перевірити сортову агротехніку за такими параметрами: посухостійкість, тіневитривалість або стійкість до загущення, адаптивність до місцевих умов, холодостійкість, реакція на стреси, а також стійкість до хвороб.

Диво землі, яке виросло на "сухому пайку"

Диво землі росте без поливу

Щоб перевірити посухостійкість популярних любительських сортів помідорів – Чудо землі і Ведмежа лапа, провели спеціальний експеримент. Двомісячну горщечкову розсаду висадили під плівкове накриття у другій половині квітня. Під час висаджування рослини полили під корінь, замульчували. Потім їх підв'язували, формували й підкручували, один раз здійснили позакореневе підживлення та обробили імуноцитофітом.

Надалі поливів і міжрядних розпушувань не проводили. Атмосферні опади під плівку не потрапляли. Порівняно з іншими поливними сортами рослини згаданих вище сортів розвивалися швидше, до того ж у них сформувалися солодші плоди з підвищеним вмістом сухої речовини. Та головний підсумок досліду (урожайність) перевершив усі сподівання! Завдяки добре розвинутій кореневій системі, яка інтенсивно проникала у глибинні шари ґрунту, рослини не відчували дефіциту вологи і сформували відмінний урожай. Звичайно ж, позначилася і посухостійкість використаних в експерименті сортів Чудо землі та Ведмежа лапа. Результати експерименту підтвердили їхню надійність і стабільність, а також високу адаптивність до примх погоди і нестачі вологи у ґрунті.

Наші томатні шедеври

Нагадаємо городникам-початківцям коротку характеристику вивчених у неполивних умовах сортів.

Чудо землі – ранньостиглий сорт, від сходів до плодоношення – близько 90 днів. Висота рослин сягає одного метра, але велика кількість плодів потребує надійної опори (фото). Плід видовжений, серцеподібний, інтенсивно-рожевий, маса перших плодів – 500 г, наступних 200–300 г. Дрібних помідорів на рослині немає. Завдяки густо розміщеним китицям і своєчасному підв'язуванню та формуванню на шпалері навіть без поливу утворилася суцільна стіна – каскад привабливих плодів (див. фото). Сорт можна вважати ринковим, оскільки його плоди мають дуже високу смакову оцінку, відмінну товарність та привабливість, вони транспортабельні, не мають зеленої плями біля плодоніжки і стійкі до розтріскування. Цей сорт – справжнє диво селекції.

Ведмежа лапа – середньоранній сорт. Він давно відомий овочівникам-аматорам. Висота куща також не більше одного метра, тобто він середньорослий і потребує підв'язування та формування у два стебла. Плід великий, масою 1 кг і більше, округло-плаский, ніжно-рожевий. Зазвичай, великоплідні сорти потребують інтенсивного фону – регулярних поливів і підживлень. Співробітники СП "Союз" були здивовані тим, що абсолютно без поливів і підживлень рослини сформували по 3–5 китиць на кожному стеблі з двома-трьома найбільшими плодами у кожній. Цінність сорту не лише у високих смакових якостях, а й у транспортабельності, лежкості та привабливості продукції.

Отож, плануючи наступний помідорний сезон, заклопотані городники можуть розмістити на неполивних землях посухостійкі сорти – Чудо землі та Ведмежа лапа і таким чином розширити свою колекцію за рахунок рожевоплідних сортів, які полонили серця багатьох українських городників.

Олена Лазарєва,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент Дніпропетровського агроуніверситету
СП "Союз", а/с 4930, м. Дніпропетровськ, 49098

Найлютіший ворог помідорів – фітофтора

Цей гриб знищує помідори в усіх регіонах України. Про це мені багато пишуть городники. І кожен питає, якими отрутами і як обробляю свої насадження. Один з них з сумом писав, що буквально обливав отрутою (бордоською рідиною) помідори, але фітофтора все одно їх знищила. Певно, потрібно хоча б коротенько нагадати біологію цього паразита.

Фітофтора проникає всередину рослинного організму через природні отвори – дихальця. Але ж дихальця розміщені на певній відстані одне від одного, отож, щоб потрапити на нього, збудникові хвороби треба помандрувати. Тому у спор фітофтори для руху є хвостик-джгутик, за допомогою якого вона може плавати у воді. Зрозуміло, що їй потрібна хоча б крапелька води, де вона плаває, поки не примоститься над дихальцем і проросте всередину організму. Тоді рослина приречена.

Перезимовує фітофтора у бульбах картоплі, проявляючи себе темними кільцями. Коли садимо бульби, разом з ними росте й грибниця (міцелій) гриба. А коли картопля зацвіте, то міцелій вже доріс до листочків, і починається літнє, конідіальне розмноження паразита, яке припадає на липень. Ось тут і потрібні для фітофтори низькі температури й опади. Якщо обробляти помідори отрутами, треба починати з системних. Ці отрути потрапляють всередину рослини і там знищують паразита. Обробляють системними отрутами раз-двічі до появи плодів.

Коли ж плоди вже з'явилися, системні отрути застосовувати не можна, бо будете труїти й себе. Треба застосовувати контактні отрути, наприклад бордоську рідину. Вони не проникають всередину рослини, а вбивають паразита лише під час контакту. Ось тут важливо ретельно обробляти листки знизу, де розміщені основні дихальця. Чим ретельніше ви це зробите, тим надійнішим буде захист. Щоправда, оброблені плоди вже не будуть екологічно чисті.

Деякі городники вирощують лише суперранні сорти, щоб зібрати основний урожай до масового поширення фітофтори. Проте восени плодів не буде. Інші ж городники "купають" в отрутах помідори (на продаж), і плоди у них чисті, красиві. А ось, що люди хворіють, це їм байдуже.

У мене вже два роки функціонує зменшена копія єгипетської піраміди Хеопса, про неї я неодноразово розповідав у періодичних виданнях. Такі піраміди мають тисячі городників, а пишуть про них одиниці. Ось мене і приймають за якесь "пірамідне світило". Деякі городники ставлять переді мною такі питання, на які нині жоден учений на Землі не зможе дати відповідь. Мені відомо, що у піраміді є позитивна й негативна енергія. Але ж де саме містяться ці зони – не знаю. У нас в Україні в місті Дубно Микола Васильович Дикун займається вивченням енергії піраміди. Добре, було б, якби він поділився своїми знаннями.

Я сиджу по 30 хвилин у піраміді, то зуби, очі, голова перестають боліти. Але змістився біоритм. Раніше трьох годин ночі не можу заснути, а сплю до 10–11-ї години ранку. Може, тут приклала свою енергію піраміда – не знаю. А що помідори не хворіють на фітофтору, це справді так, і про це я писав. Тепер отримую багато листів, у яких городники пишуть, навіть не вклавши конверта для відповіді, просять надіслати оброблене в піраміді насіння. А мені вже 80 років, я – тяжко хворий пенсіонер, що живе на ліках, за які доводиться платити великі гроші. Тому я можу надсилати заряджене енергією Космосу насіння тільки за певну плату. А сорти у мене чудові, до того ж рослини не хворіють.

Піраміда дуже потрібна у господарстві, і зібрати її нескладно. Ось тепер і відповім на питання, чим я обробляю насіння помідорів: тільки енергією Космосу в піраміді.

Колись я був близько знайомий з видатним селекціонером А.П. Рудасом, який першим вивів щільні помідори, придатні для збирання комбайном. Їх можна перевозити в кузові машини, як картоплю.

Багато хто знає поганенький сорт Новачок. У нього шкірка така міцна й груба, що з неї підошву можна робити, а середина порожня. У сортів Рудаса СХ м'якуш надзвичайно щільний, а грубої шкірки немає. Тому вони смачні в салаті, а в маринаді чи в засолі їм немає рівних. На жаль, у цих сортів є великий недолік: дуже уражуються фітофторою. Але тепер, коли їхнє насіння полежить у піраміді, вони не хворіють. Рудас мені говорив, що повністю стійких до фітофтори сортів взагалі не існує, їм потрібно створювати спеціальні умови.

Візьміть хоча б сорт Дубок, посадіть його в низині, та ще й загущено, щоб було багато вологи й застоювалося холодне повітря, і він не витримає. Тому помідори саджають так, щоб рослини не затінювали одна одну.

У детермінантних сортів перше суцвіття зав'язується після п'ятого листка, а в індетермінантних – після одинадцятого. Спочатку ми обламуємо листя, яке торкається землі, а потім, як тільки зав'яжуться перші плоди, – і все нижнє листя. Коли плоди зав'яжуться на другому суцвітті, теж обламуємо нижнє листя, і так далі. І не забуваємо видаляти пасинки. У липні рослини мають такий вигляд: стебла виросли до 2 м, а лише на висоті 1,5 м починається листя, воно молоде, зелене, а нижче висять суцвіття, на яких ростуть різного віку плоди. То яке ж буде провітрювання?

І ще. Всім відомо, що на голодному раціоні організм може легко захворіти. У мене помідори "ситі", ростуть на вузьких грядках і щотижня я підживлюю їх сумішшю 2, а тому вони не хворіють ніякими хворобами.

В.В. Беспалов,
м. Миколаїв

Спаржа – овочевий делікатес

Відомості про культуру

Спаржа – Asparagus officinalis – належить до родини спаржевих. Це багаторічна овочева рослина з кореневою системою у вигляді товстих м'ясистих корінців, від яких відростають короткі бічні корінці. У верхній її частині в ґрунті, в міру розвитку рослин, утворюється кореневище із зимуючими бруньками, які з початком весни розвиваються у вегетуючі пагони. Молоді пагони спаржі (зелені або етіольовані) – делікатесна овочева продукція. Стебло у спаржі гладеньке, дуже розгалужене, заввишки до 2 м. Листки недорозвинуті й розміщені на пагонах у вигляді тонких безбарвних лусочок. Функцію листків виконують голкоподібні утворення (кладодії), що являють собою видозмінені стебла.

Спаржа – рослина дводомна з приблизно однаковою кількістю чоловічих і жіночих рослин. Чоловічі рослини утворюють більшу кількість пагонів, ніж жіночі, але в останніх вони довші. Стиглий плід спаржі – трикамерна округла ягода з однією-двома насінинами у кожній камері.

Спаржу введено в культуру з давніх часів. Стародавні римляни і греки вирощували її ще за кілька століть до нашої ери. У подальшому вона поширилася по всій Європі, її завезли до Америки та на інші континенти. На сьогодні загальна площа насаджень спаржі у світі становить близько 218 тис. га.

Ця рослина була відома і в царській Росії, де її називали "царським овочем". На жаль, тепер у нашій країні спаржа як овоч фактично зникла, навіть на присадибних ділянках. Вона більше відома нам як декоративна рослина і вже кілька поколінь навіть не знають смаку спаржі.

Молоді пагони спаржі – цінний делікатесний, дієтичний та лікувальний продукт харчування. Їхній тонкий аромат зумовлений наявністю особливої речовини – аспарагіну. Це незамінна амінокислота, яка має неабияке значення у лікуванні подагри, водянки та інших хвороб. Окрім приємного смаку, молоді пагони спаржі багаті на поживні речовини й вітаміни. Відбілені пагони містять (у процентах): сухої речовини – 8,3, цукрів – 3,6, клітковини – 0,72, азотистих речовин – 2,47, білкового азоту – 1,26, а зелені – відповідно 8,9; 2,48; 1,38; 3,54; 3,26%. Не поступається спаржа іншим овочам і за вмістом вітамінів. У відбілених пагонах аскорбінової кислоти до 27 мг/100 г, а в зелених – 40 мг/100 г. Пагони зеленої спаржі містять каротин (провітамін А) – 0,35–1,25 мг/100 г, вітаміни: B_1 – 0,19 мг/100 г; B_2 – 0,2 мг/100 г (майже втричі більше, ніж у плодах помідорів), B_5 – 0,08 мг/100 г; Р – 1,3 мг/100 г; РР – 0,5 мг/100 г сирої маси. До складу молодих пагонів спаржі входять різні мінеральні речовини: натрій, калій, магній, кальцій, залізо, фосфор. Особливо ніжна й поживна верхівка пагона. Наявність клітковини сприяє покращенню функцій кишечника. Спаржа – овоч, який в організмі людини добре засвоюється.

Крім лікувальних, важливі ще й господарські властивості спаржі. Ця холодостійка рослина добре росте як у південних, так і в північних областях України. Важливою особливістю є й те, що це ранньостигла культура, її урожай отримують з початку травня до половини червня, коли з відкритого ґрунту надходить мало овочевої продукції. Потреба в овочах, багатих на вітаміни, у цей період велика. Свіжу спаржу можна отримати з відкритого ґрунту навіть взимку, очистивши ділянку насаджень від снігу та розігрівши її гарячим гноєм. Можна робити вигонку спаржі в теплицях взимку, у парниках (рано навесні), отримати надранню продукцію, використовуючи плівкові накриття.

Застосовують також і ягоди спаржі, з яких виготовляють смачний чай, спирт тощо. В сухих ягодах міститься понад 30% цукру, 1,5% азотистих речовин, 1,08% жирів, а також яблучна й лимонна кислоти. Насіння спаржі має приємний запах ванілі.

Технологія вирощування

Спаржа – вибаглива до родючості й структури ґрунту культура, вона не витримує кислих, важких ґрунтів з близьким заляганням підґрунтових вод. Кращими для неї є легкі супіщані та суглинкові ґрунти.

Розмножують спаржу з насіння через розсаду, рідше – вегетативно. Збирати урожай починають на третій рік після висаджування розсади. Плантацію використовують упродовж 10–15 років.

Розсаду вирощують у належно удобреному розсаднику чи в парнику. Перед сівбою насіння на 3–5 діб замочують у теплій воді (25°С), щодня змінюючи її. Насіння у розсадник висівають у квітні рядковим (з міжряддями 45 см) або стрічковим способами з відстанню між рядками 20–25 см, а між стрічками – 50 см; норма висіву – 3 кг/га. Догляд за розсадою полягає у розпушуванні міжрядь, прополюванні, підживленні мінеральними добривами, проріджуванні рослин на 10–15 см.

На зиму розсаду, для кращої перезимівлі, слід вкрити перегноєм шаром 5–8 см або підгорнути ґрунтом. Розсаду, що перезимувала, викопують навесні наступного року, пересаджують на постійне місце до початку проростання зимуючих бруньок, при цьому слабкі і з тонкими бруньками рослини вибраковують.

Ділянку під насадження спаржі з осені удобрюють, вносячи 80–100 т/га гною, 2–3 ц суперфосфату, 0,6–1 ц калійної солі, і проводять глибоку оранку на 30 см. Навесні ділянку обробляють культиваторами і формують борозни глибиною 30–40 см, шириною 30 см, на відстані 1,4–1,6 м одна від одної. На дні борозни через 35–40 см викопують лунки, в які вносять перегній та мінеральні добрива. Внесені добрива слід перемішати з ґрунтом і сформувати з утвореної ґрунтосуміші горбики, на які висадити, розправляючи коріння, розсаду спаржі. Рослини загортають так, щоб поверх верхівкової бруньки був шар ґрунтосуміші 4–5 см.

Протягом першого року вегетації, під час догляду за рослинами, товщину шару ґрунту над ними збільшують на 10–15 см. Протягом наступного року борозни з висадженими рослинами загортають до рівня поверхні поля, знищуючи бур'яни у міжряддях та між рослинами в рядку. По можливості рослини протягом вегетації поливають.

Для отримання відбілених пагонів спаржі з весни третього року над рядками насипають гребені висотою 20–25 см. Пагони збирають, коли вони верхівками досягають поверхні гребеня. Для відокремлення пагонів від кореневища потрібно в місці його проростання відгорнути ґрунт, зрізати ножем пагін при основі і знову підгорнути ґрунт до гребеня, злегка ущільнюючи. Щороку, після останнього збирання врожаю (перша-друга декади червня) гребені розгортають, рослини підживлюють, вносячи на 1га 3 ц аміачної селітри, 0,5–0,7 ц калійної солі і 1,5 ц суперфосфату. Добрива у ґрунт загортають культиваторами під час міжрядних обробітків. Зелену спаржу вирощують без нагортання гребенів. Пагони зеленої спаржі збирають, коли вони досягнуть висоти 18–20 см та мають ще щільну верхівку.

Урожай пагонів спаржі становить 3–5 т/га. Пагони потрібно збирати вранці, щоб відбілені не забарвлювалися на сонці, а зелені не втрачали тургору. Зрізані пагони складають у кошики. Їх можна тимчасово зберігати в охолодженій воді і притінювати.

Страви із спаржі

Пагони спаржі використовують у відвареному вигляді для приготування салатів, гарнірів, супів. Їх консервують і заморожують.

Пропонуємо деякі рецепти приготування спаржі.

Спаржа, відварена з яєчно-масляним соусом

Пагони помити, гострим ножем обчистити від шкірки й відварити у підсоленій воді протягом 20 хв. від початку кипіння. Зварені пагони заливають соусом (70 г вершкового масла, 2 яєчних жовтки, 1 ст. л борошна розмішують і доводять до кипіння).

Спаржа холодна із зеленню

На 500 г спаржі: по 1 ст. л. зелені петрушки і цибулі, 1 цибулина; 1 варене яйце, 1 ст. л. оцту, 3 ст. ложки рослинної олії, гірчиця, перець – за смаком.

Відварені вищезгаданим способом пагони спаржі охолодити, порізати на шматочки по 2–3 см, перемішати з дрібно нарізаними цибулею та вареними яйцями, додати оцет, мелений перець, гірчицю, заправити олією, потім додати зелень петрушки.

Спаржа, запечена в духовці

На 600 г спаржі: 80 г вершкового масла, 500 г молочного соусу, 100 г тертого сиру, сіль – за смаком.

Підготовлені й відварені пагони нарізати частинками по 2–3 см, викласти на порційну сковороду, змащену вершковим маслом, залити гарячим молочним соусом, посипати тертим сиром і вершковим маслом, запекти в духовці до рум'яної шкірки.

Для приготування молочного соусу: 2 склянки молока, 30 г борошна, 30 г вершкового масла, сіль.

Спочатку підсушене борошно розтерти з маслом і невеликою кількістю молока, потім додати решту молока, відварити й процідити.

Спаржа по-східному

На 500 г спаржі: 0,5 склянки почищених горіхів, 2 цибулини, 2–3 зубки часнику, 8 гілочок зеленої кінзи, по 5–6 гілочок петрушки та кропу, оцет, червоний гострий перець і сіль – за смаком.

Підготовлену спаржу нарізати шматочками й відварити у невеликій кількості підсоленої води (так, щоб до моменту готовності спаржі вода кипіла). Почищені грецькі горіхи, стручковий гіркий перець, часник, зелень коріандра (кінзи), сіль добре подрібнити, додати нарізану зелень петрушки, кропу, змішати з винним або (краще) яблучним оцтом.

Приготовлену суміш додати до відвареної й охолодженої спаржі, перемішати й подати до столу.

В.І. Лихацький,
професор,
Г.Я. Слободяник,
викладач,
Уманська державна аграрна академія

Солодка магія перцю

Те, що солодкий перець – незрівнянна овочева культура, відомо давно. Його популярність постійно зростає. Це пояснюється тим, що у плодах цього овоча міститься глюкоза, білки, вітаміни С, Е, B_1, B_3, провітамін А, каротин, мінеральні солі. За вмістом вітаміну С перець займає перше місце з-поміж овочевих культур. Завдяки наявності солей калію, заліза, цинку та інших мінеральних речовин він сприяє зміцненню кровоносних судин, стимулює органи травлення, покращує колір обличчя. Крім того, під час термічної обробки, на відміну від інших культур, перець солодкий втрачає свої поживні якості і вітаміни лише на 25–30%, що робить його незамінним у консервації.

Плоди солодкого перцю споживають у свіжому вигляді, маринують, печуть, варять, засолюють, тушкують, використовують для приготування салатів, соусів. До того ж догляд за перцем дещо простіший, ніж за помідорами, огірками та іншими овочевими культурами. Для харчових потреб використовують плоди як у біологічній, так і в технічній стиглості, тобто зелені. Можна не чекати, доки вони почервоніють, стануть жовтими, помаранчевими, синіми чи коричневими: їхній смак від цього не поліпшиться. Це дає змогу вирощувати солодкі перці в різних зонах України.

Усі сорти перцю поділяються на дуже ранні (від сходів до технічної стиглості 100 днів), ранні (101–120 днів), середньостиглі (121–135 днів), пізні (більш як 136 днів). Ця рослина теплолюбна. Оптимальна температура для росту і розвитку – 22–27°С. Мінімальна температура проростання насіння 14–15°С. Перець вибагливий до інтенсивності освітлення, особливо у перший період вегетації, вологолюбний.

Сьогодні в Україні рекомендовано 40 сортів і гібридів солодкого перцю, серед них 57% вітчизняного походження. Основні тенденції селекції солодкого перцю – це створення скоростиглих холодостійких сортів і гібридів з високими показниками якості: товарність, форма, смак, аромат, товщина стінки, середня маса плоду. Якщо нині районовані сорти та гібриди мають середню масу плоду 65–80 г, то вже з'явилися надранні і середньоранні перці з масою плоду до 500 г. Прикладом таких сортів є Кореновський, Золотий фазан, які важать 200–300 г, а також Болгарський гігант (300–500 г). Щоб одержати високі стабільні врожаї солодкого перцю, необхідно дотримуватися технології його вирощування. Найкраще перець вдається на добре дренованих родючих грунтах. Кращі попередники – це бобові, коренеплоди, гарбузові, цибуля, капуста. Не можна розміщувати перець після перцю, а також після помідорів, баклажанів, картоплі раніше, як через 3–4 роки, оскільки у них багато спільних хвороб.

Ця рослина добре реагує на внесення органічних і мінеральних добрив, особливо на початку плодоношення. Тому перед висаджуванням розсади я вношу біогумус власного виробництва (100–150 г на одну рослину).

Основою високого врожаю перцю є добре розвинута розсада. На початку лютого висіваю у горщики по дві насінини. Після появи сходів слабкі рослини видаляю. Перед висаджуванням у грунт розсаду загартовую. Схема розміщення розсади у відкритому грунті така: 20–25 х 50–60 см. У процесі вирощування розсади 2–3 рази підживлюю: після появи одного-двох листочків, потім через кожних 10 днів розчином біогумусу.

Після висаджування розсади у грунт вперше поливаю через 7–12 днів, коли рослини приживляться. Поливна норма – 3–5 л на кожну рослину. Вдруге поливаю через 7–8 днів, потім, через два тижні після садіння рослин на постійне місце, роблю прикореневі підживлення розчином біогумусу з розрахунку 1 кг на 1 л води. Після кожного поливу грунт обов'язково розпушую на глибину 6–8 см. Коли почнуть наливатися плоди, під час кожного поливу бажано вносити калійне добриво.

За багато років вирощування перцю випробував такі сорти, як Ластівка, Кристал, Богатир, Каліфорнійське диво, Подарунок Молдови та інші. Але найкращі результати забезпечили Тритон, Кореновський, Золотий фазан, Болгарський гігант.

Тритон – ранній сорт, дуже врожайний, дає до 10 плодів з однієї рослини. Вони добре зберігаються, транспортабельні. У фізіологічній стиглості мають темно-червоний колір. Завдяки своїй швидкостиглості плоди достигають практично будь-якого року, що дає змогу одержати високоякісне насіння. Тритон – незмінний сорт, оскільки, на мою думку, йому немає рівних серед інших сортів за врожайністю та швидкостиглістю.

Кореновський – середньостиглий сорт, урожайний, з добрими смаковими якостями, плоди товстостінні, великі. Колір плодів темно-червоний, вони мають відмінний товарний вигляд. Рослини низькорослі, плодоносять до осінніх приморозків.

Золотий фазан – середньостиглий сорт, плоди дуже великі, жовто-золотистого кольору, з відмінними смаковими якостями, добрим товарним виглядом. На окремих рослинах виростає по 8–10 товстостінних плодів.

Болгарський гігант повністю відповідає своїй назві. Сорт середньостиглий, урожайний, плоди товстостінні, масою до 500 г, відмінних смакових якостей.

Я переконався в тому, що достатньо мати декілька квадратних метрів насаджень перелічених сортів солодкого перцю, щоб забезпечити потреби сім'ї в цьому універсальному овочі.

Л.О.Капуста,
с. Немішаєве-1, Київська обл.

Ніжинський огірок відроджується

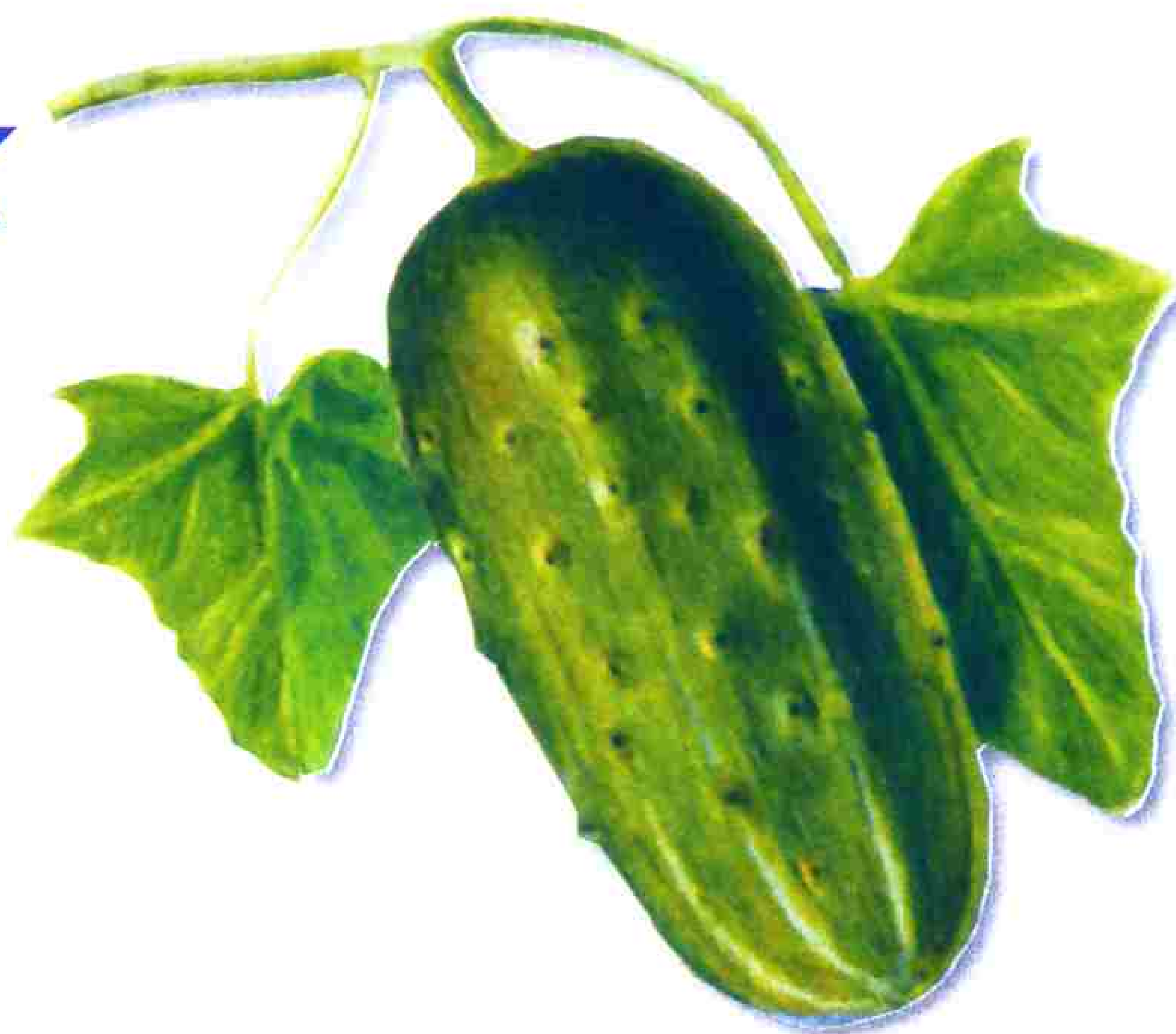

У недалекому минулому Ніжинський сорт огірків був, без перебільшення, всесвітньо відомим. Науковці створили понад 300 сортів і гібридів огірка, але кращого за Ніжинський немає. Раніше посіви Ніжинського займали до 60% усіх посівних площ огірка у державі. Проте наприкінці XX століття епіфітотія пероноспорозу, розвал Радянського Союзу і негаразди в економіці України призвели практично до загибелі ніжинського огіркового промислу. На щастя, в Ніжині залишилися ентузіасти, які поставили за мету відродити Ніжинський огірок і його промисел.

Що вже зроблено в цьому плані? Створено громадську організацію "Науково-виробничий центр відродження Ніжинського огірка і його промислу". З липня 2006 року її офіційно зареєструвало Управління юстиції, свідоцтво № 10. Зазначена громадська організація взяла на себе координацію всієї роботи в регіоні з відродження Ніжинського огірка та його промислу.

Робота ведеться в кількох напрямках. Науковці створеного центру спільно з науковцями науково-дослідного центру "Сквира" створили гетерозисний гібрид огірка "Левадний F_1", який успішно пройшов державне сортовипробування, зареєстрований у Державному реєстрі і рекомендований у виробництво. Це практично перший в Україні гібрид, здатний замінити знамениті Ніжинські огірки. У регіоні ведеться його насінництво, це дає змогу ширше випробувати гібрид в інших регіонах України.

Селекційна робота щодо створення гетерозисних гібридів ведеться спільно з науковцями Національного аграрного університету (кафедра овочівництва). Підготовлений для передачі у державне сортовипробування гетерозисний гібрид Ніжний (попередня назва), який дасть можливість розширити асортимент огірків Ніжинського сортотипу. Названі гібриди конкурентоспроможні порівняно з кращими зразками огірка зарубіжної селекції. Їхня урожайність – 500–600 ц/га, плодоношення настає на 38–42-й день після повних сходів. За пристосованістю до місцевих умов та якістю продукції Ніжинські гібриди кращі, ніж зразки зарубіжної селекції. Це гібриди універсального призначення, за ними – майбутнє. Відгуки щодо якості Ніжинських гібридів у регіоні та в інших областях України позитивні.

Селекціонери центру також ведуть роботу з відродження Ніжинського огірка шляхом відбору кращих зразків, так званим методом народної селекції. На сьогодні у народній селекції задіяно понад 40 зразків оригінального насіння Ніжинського огірка. Конкурсне випробування, яке проходять названі зразки, дає підставу стверджувати, що незабаром кращі з них передадуть у державне сортовипробування.

Місцеві фермери, бізнесмени регіону та й інших областей України вже у 2006 році проявили інтерес до Ніжинського гібрида. Було посіяно понад 7 га на товарні і насіннєві потреби. Вирощування товарних Ніжинських огірків і їхнє насінництво в регіоні здійснюється на базі органічного землеробства. Тільки у 2006 р. засолили понад 9 т екологічно чистого Ніжинського огірка, більше 5 т огірка з Ніжина відправили у м. Дніпродзержинськ для реалізації населенню. Це реальний шлях до відродження. Звичайно, він не легкий і не надто швидкий, але наш центр шукає всі можливі шляхи для виконання поставленої мети.

Ми готові співпрацювати з тими, хто цінує Ніжинський огірок і вірить в успіх його відродження. Наша співпраця може відбуватися в різних формах: спільна селекційна робота і насінництво, а також випробування у виробничих умовах інших регіонів, розширення товарних посівів Ніжинських огірків як у регіоні, так і в інших областях України, засолювання екологічно чистих Ніжинських огірків та їхня реалізація. Запрошуємо до співробітництва фермерів, бізнесменів, інвесторів, яким не байдужа доля Ніжинських огірків.

Для спілкування, додаткових консультацій, обговорення умов співпраці тощо можна звертатися за телефоном:
8-097-998-90-21,
або безпосередньо до керівника Центру відродження Івана Михайловича Жовніра.

Поштова адреса:
Ніжин, вул. Шевченка, 10, Ніжинський агротехнічний інститут, 16600.

І.М. Жовнір

Шановні читачі!

Незважаючи на те, що редакція "ДСГ" змінила своє місце розташування, ваші листи надходять без особливих перешкод. Усі вони надзвичайно нам потрібні. Адже корисні поради і статті, які ви надсилаєте нам, ми друкуємо на сторінках "ДСГ". Часто до редакції надходять листи, авторам яких ми низько вклоняємося, бо вони, не шкодуючи часу й коштів, висловлюють поради, діляться своїми знаннями, чим допомагають іншим. Схвальні відгуки про роботу редакції також нам потрібні, бо вони надають наснаги, сил та енергії нашим працівникам, заохочують їх до праці.

До критичних зауважень, які іноді можна прочитати у ваших листах, ми також намагаємося дослуховуватися, а недоліки — враховувати.

Щоб поліпшити свою роботу, редакція вирішила провести анкетування серед читачів журналу і звертається до вас із таким проханням: будь ласка, дайте відповіді на запитання нашої анкети (див. на звороті), виріжте її і надішліть на адресу редакції.

Ваші зауваження і пропозиції ми обов'язково врахуємо у роботі, а ви таким чином матимете змогу долучитися до підготовки наступних номерів журналу "ДСГ" і поліпшити його змістовно-ілюстративне насичення.

Про результати цього анкетування ми повідомимо у наступних номерах.

Адреса редакції:
вул. Академіка Заболотного, 19, м. Київ, 03680, МСП-680

"Дім, сад, город"

Служба взаємодопомоги

Чому росте біла морква?

Уже другий рік висаджую звичайну моркву (червону, оранжеву) на насіння. Збираю гарне насіння, але з нього чомусь виростають білі коренеплоди. Як зарадити такому лихові?

Л.Д. Криша,
м. Золотоноша, Черкаська обл.

Як відомо, морква – перехреснозапильна рослина. Всі її форми легко схрещуються між собою. Якщо поблизу ростиме кормова або дика морква, ви отримаєте небажані результати від зібраного насіння. Особливо погані вони від сусідства дикої моркви: біле або жовте забарвлення коренеплодів, цвітіння вже у перший рік, розгалуження коренеплодів, здерев'яніле коріння тощо. Від кормової – великі, з грубою консистенцією коренеплоди білого або жовтого (рідше червоного) забарвлення зі смаком, придатним для годівлі тварин. Ось чому слід забезпечувати просторову ізоляцію під час вирощування насінників моркви – ближче 2 км не повинно бути жодних її насаджень. А дика морква поширена на всій території України на галявинах, обабіч доріг, полів тощо.

Запам'ятайте правило: не слід намагатися вирощувати у себе на присадибній ділянці якісне насіння. Для цього потрібна зовсім інша агротехніка, ніж на продовольчих посівах. По-перше, необхідно забезпечити просторову ізоляцію, яка, залежно від культури, різна (це складно зробити, коли сусід вирощує поруч те ж саме). По-друге, для одержання насіння високої якості потрібно захистити рослини від хвороб та шкідників. Саме тому і дається високий пестицидний фон. Нічого, якщо в продукції буде залишок хімічних засобів, адже нас цікавить не продукція, а якісне насіння, яке в їжу не вживають. Нарешті, потрібно проводити спеціальні видові та сортові прочистки, видаляючи всі нетипові рослини. На моркві цим займається апробаційна комісія протягом усього періоду росту насінників. А також на території навколо них аж до цвітіння, щоб видалити дику моркву.

На жаль, багато аматорів і досі на своїх городах намагаються отримати насіння огірків (лишають жовтяки), моркви, редиски, рідше інших культур. Потім нічого дивуватися, що у вас замість гібрида F_1 вийшов F_2 з різкою втратою цінних ознак, врожайності, з великою кількістю пустоцвітів (на огірку), з гіркотою у плодах.

Рослини дикої і кормової моркви вищі (до 60–70 см), потужні, у них ширше листя (25–30 см). Тому на ділянці перевіряйте насамперед такі могутні рослини. Якщо коренеплід у них білий або жовтий – видаляйте їх. Черешки листя у ранніх сортів столової моркви короткі, дрібні. У пізніх, як і в кормової та дикої моркви (значною мірою), довгі, товсті.

Ключовий момент – відбір коренеплодів. Слід старанно відбирати їх на маточники, видаляти білі або жовті. Але це ще не все. Маточники, маючи ознаки даного сорту, можуть мати деякі відхилення: блідіше забарвлення або іншу форму, розгалуження тощо. Вибраковуйте й такі, хоча причиною цього бувають ґрунтово-кліматичні умови. Навіть після висаджування маточників слід забезпечити прострову ізоляцію та проводити прочистки.

Сподіваюсь, що ми переконали вас купувати насіння лише у спеціалізованих пунктах, елітне, фірмове. Головне правило агрономів: на цьому не економити, бо від поганого насіння високий урожай не отримаєш. Якщо все ж прагнете виростити насіння самі, відкриємо ще одну таємницю. У моркви спочатку достигають центральні зонтики та зонтики з гілок першого порядку, які достигають першими (їх і збирають у першу чергу), і лише днів за 15–20 інші зонтики. Тож, відмовтеся від таких спроб. Нині насіння моркви недороге, продається часто протруєне, якісне, оброблене стимуляторами росту, мікродобривами, тобто воно значно краще за те, яке ви отримаєте в домашніх умовах.

Залишається додати, що описані автором листа форми отримали ще з 30-х років назву "різких гібридів" – внаслідок різких змін у столовій моркві від таких перезапилень. А ось з іншими коренеплодами, зокрема з родини селерових (петрушкою, селерою, пастернаком) морква не схрещується, тобто перезапилення з ними їй не загрожує.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Анкета "Дім, сад, город"

Прізвище, ім'я та по батькові

Ваш вік та домашня адреса

Ви передплачуєте наш журнал чи купуєте його і де саме?

З якого року Ви читаєте "ДСГ"?

Що, на Вашу думку, слід поліпшити у роботі редакції?

Які статті в цьому номері Ви вважаєте найцікавішими? *(редактори, які брали участь у її підготовці, будуть відзначені, а автор статті отримає підбірку цікавої й корисної літератури від редакції)*

Яка рубрика, на Вашу думку, є найнеобхіднішою в журналі?

Чи потрібно збільшити (або зменшити) об'єм розділів і яких саме?

Про які рослини (тварини) Ви б хотіли прочитати?

Яким темам редакція має приділити більше уваги?

Інші Ваші зауваження та пропозиції

Служба взаємодопомоги

Шлак – це добриво?

Чи можна використовувати попіл (шлак) як добриво на городі, перед цим подрібнивши його і просіявши через густе решето?

І.П. Власов,
м. Хотин, Чернівецька обл.

З вашого листа незрозуміло, якого виду цей шлак: з вугілля, з мартенівських печей чи з іншого матеріалу. Втім, будь-який шлак є переважно калійним добривом, але багатокомпонентного складу. В ньому містяться також фосфор, кальцій, деякі мікроелементи. За кількістю калію найціннішим є попіл соломи, берези, бука, дуба, сосни, ялини. Найбільше фосфору у попелі з соломи та берези і ялини. У попелі з кам'яного вугілля калій, фосфор і магній містяться в незначній кількості: K_2O – 0,20 %, P_2O_5 – 0,20 %, Ca – 3,5%. Для порівняння: у попелі з соломи озимини K_2O – 13,65 %, P_2O_5 – 4,8%, Ca – 5,76%.

Оскільки у попелі від вугілля лишаються ще й незгорілі частки вугілля, піску та інших твердих щебенеподібних речовин, то його не використовують як добриво. Інша річ, якщо ви його подрібнили, відсіявши каменеподібні частки. Радимо вам відправити шлак на дослідження до будь-якої агрохімічної лабораторії або хоча б неофіційно отримати консультацію кваліфікованого агрохіміка про можливість його використання як добрива. Пам'ятайте лише, що із шлаку, який лежав не один рік, опадами вимивається калій, утворюючи лужну реакцію. Не слід змішувати його із суперфосфатом та сульфатом амонію.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

Без журналу вже не обійдуся

Дуже жалкую, що раніше не цікавився журналом "Дім, сад, город". Передплатити бракувало коштів, то я беру його в сільській бібліотеці. В ньому знаходжу стільки корисного, потрібного.

Мене цікавлять насамперед нові сорти картоплі, садіння, догляд за рослинами, захист від шкідників і хвороб, зберігання бульб у льоху. Потрібний матеріал знаходив у журналі, занотовував до записника, а потім експериментував. Дещо виходило, і непогано.

У 2006 р. висадив картоплю сорту Слов'янка за схемою два в одному. Довжина рядка – 8 м. Бульби клав у рівчак у шаховому порядку на відстані 20–25 см одна від одної. Скільки вродило картоплі, це треба було бачити! Бульби великі, розміром з кулак, дрібної не було зовсім. Я засадив 6 соток, а врожаю вистачило собі, ще й трохи продав. І все це завдяки журналу. Якби не читав його та не використав його поради, то не мав би такого успіху.

Дуже добре, що в журналі друкують рубрику "Пропоную". Декілька разів скористався цією послугою і теж задоволений результатом. Маю свій виноградник, непоганий квітник. А ще мені подобаються "Юридичні консультації", "Поради господарю", "Запитання – відповіді".

Гарну справу робить редакція журналу, дуже допомагає нам, селянам. Відчуваю, що вже не обійдуся без журналу і обов'язково передплачу його. Зичу колективу творчої наснаги і доброго здоров'я.

Б.П.Нечипорук,
ветеран праці,
с. Франківка, Черкаська обл.

Енотера дворічна

Енотера – нічна свічка

Ця рослина, завезена до нас з Північної Америки, з червня по вересень розкриває свої жовті чотирипелюсткові квітки. За порівняно високе стебло (70–120 см) та яскраві квітки її й прозвали нічною свічкою. Ще її називають: перелет, веслин, віх, крокос, дивина, жовнери, лучина нічна, солодкий корінь. З-поміж 13 видів, які ростуть в Україні, найпоширенішою є енотера дворічна.

Енотера дворічна (Oenotera biennis) – трав'яниста рослина з родини онагрових (Onagraceae), росте на лісових галявинах, біля річок, озер, уздовж доріг, як бур'ян. У перший рік формує коренеплід і розетку листків, які й використовують у їжу. В листі енотери містяться дубильні, слизисті та смолисті речовини, флавоноїди, цукри, спирти, у квітках – жовтий барвник, у коренеплодах – слизисті речовини, цукри. Завдяки наявності дубильних речовин енотеру використовують як в'яжучий засіб. Настій трави також застосовують від кашлю, при нирковокам'яній хворобі, туберкульозі, для стимулювання роботи шлунка, печінки, селезінки.

Корінь енотери, зібраний у перший рік, має солодкуватий смак, тому одна з народних назв – солодкий корінь. Для харчових потреб його збирають тільки з молодої рослини. На початку стрілкування й цвітіння (що трапляється здебільшого на другий рік вегетації) корінь стає дерев'янистим, грубим, волокнистим і не використовується в їжу. Коренеплід можна споживати сирим, почистивши від шкірочки, на салати (покришити або натерти на тертушці), а також запікати, тушкувати, додавати до супів, борщів. Молоде листя, зібране рано навесні, також використовують для приготування вітамінних салатів або додають до зелених борщів.

Енотера дворічна – красивоквітуюча декоративна рослина, своїм тривалим цвітінням вона прикрашає квітники. Але існують ще й і інші декоративні види. Енотера міссурійська (Oenotera missouriensis) – багаторічник, що має сланке стебло і великі (більше 10 см у діаметрі) квітки лимонно-жовтого забарвлення. Енотера багаторічна (Oenotera perrenis) – ранньоквітуючий (травень-червень) низькорослий багаторічник з жовтими дрібними квітками. Енотера дерниста (Oenotera caespitosa) – невисока (20–30 см заввишки) рослина з білими квітками. Енотера чотирикутна (Oenotera tetragona) рясно квітує протягом червня-липня. Енотера Друммонда (Oenotera drummondii) має жовті або кремові квітки.

Ці декоративні рослини розмножуються переважно насінням, добре ростуть як на осонні, так і в напівзатінку, посухостійкі. На зиму надземна частина відмирає.

Цікава особливість цих рослин: вони розкривають свої сонячні квітки у хмарну погоду та вночі, коли майже всі інші квітки закриваються. Ця властивість надає їм ще більшої схожості з нічною свічкою.

Н.М. Смілянець

Плодово-ягідні культури на Харківщині

(проблеми та селекційні здобутки)

У нашій пошті є прохання докладніше розповісти про нові сорти плодово-ягідних культур, особливості їхнього розмноження та актуальні проблеми садівництва в Україні. Запитань на ці та інші теми у ваших листах, шановні читачі, завжди багато. Щоб отримати відповіді хоча б на деякі з них, ми вирішили звернутися до кандидата сільськогосподарських наук, провідного наукового співробітника Краснокутського НДЦ Інституту садівництва УААН Олександра Віцентійовича Яхимовича.

Здобутками можемо пишатися

– Олександре Віцентійовичу, основні напрямки роботи Краснокутського НДЦ – селекція, сортовивчення, технологічні дослідження щодо вирощування садових культур (плодових кісточкових і зерняткових деревних та ягідних культур). Розкажіть, будь ласка, якими здобутками можуть пишатися співробітники станції садівництва?

– Напрацювань дуже багато, причому по всіх культурах. Скажімо, є в нас сорти яблуні, які вже впевнено "завоювали" східну Україну і користуються великим попитом у садівників. Один з найкращих наших сортів – Зимове лимонне, який нині вирощують майже в кожному садівничому господарстві.

Щодо груші, то також маємо багато сортів різного строку достигання. Значна частина з них виведена ще понад 20 років тому відомим селекціонером Берендеєм. Назву лише ті сорти, які й понині, так би мовити, "на слуху" у фермерів та садівників-аматорів. Це літні сорти – Бере літня, Літній шар, осінні – Подарок краснокутський, Солодка, зимові – Виставочна, Краснокутська зимова, Деканка краснокутська. Слід зазначити, що груша – культура зональна, тому, не зважаючи на те, що вищеназвані та багато інших сортів виведені доволі давно, замінити їх на інші, скажімо київської селекції, складно. Отож, я переконаний, що вони будуть ще довго користуватися чималим попитом серед садівників. Тим більше, що ці сорти мають високу стійкість до морозів і хвороб.

Окремо хочу зупинитися на кизилі. Відомо, що на території Краснокутського дендропарку ця культура росте понад 200 років. Звідси кизил поширився і на присадибні ділянки. Переконаний, що нині він є однією з найвигідніших кісточкових культур у нашому регіоні. Щоб довести це, пропоную таке порівняння. За врожайністю кизил у 1,8 раза перевищує таку цінну породу, як вишня, зокрема один з її найпоширеніших сортів Тургенєвка, а ціна на плоди кизилу вища від ціни на плоди вишні у 1,6–3 рази. Одна з кращих форм кизилу, відібраних мною у Краснокутську, представлена на фото.

Кизил Ф.Л.-99-1

Не поступаються російським

– А як щодо ягідників? Розкажіть, будь ласка докладніше про роботу селекціонерів Краснокутського НДЦ у цьому напрямку.

– Тут також маємо багато напрацювань. Скажімо, селекцією сортів малини, однієї з основних культур, наші співробітники займаються вже доволі давно. Першими були виведені сорти Одарка, Солоха, Мар'янушка, згодом – Марія, останнім часом – Феномен та Ольга.

– Так, вітчизняна селекційна наука не стоїть на місці. Але нині серед власників дачних і присадибних ділянок спостерігається тенденція до надзвичайного захоплення кращими російськими сортами ягідних культур, зокрема малини. Чи можуть наші селекціонери протиставити сусідам вітчизняні сорти, які були б не гірші за їхні?

– Переконаний, що наші сорти малини Марія, Феномен, Ольга нічим не гірші за російські. Скажімо, кращі російські сорти витримують звичайно морози до мінус 30°C, але нові сорти малини, виведені на нашій станції, не поступаються перед ними за цим показником. Окрім того, хотів би відзначити високу врожайність наших сортів – за оптимальних умов вирощування вона становить 250–300 ц/га, а також великий розмір ягоди – від 3 до 7 г.

– А які саме умови ви вважаєте оптимальними для вирощування малини?

– Найголовніші чинники, які входять до схеми оптимального вирощування малини, – це правильне розміщення кущів та їхнє живлення. Тобто, якщо створити рослинам сприятливі умови, забезпечити їх всіма необхідними поживними речовинами, то й урожайність підвищиться. Слід також пам'ятати, що чим сорт високоінтенсивніший, тим кращої системи вирощування і догляду він потребує. Адже лише за таких умов він зможе повністю розкрити весь свій потенціал.

– Селекціонери Краснокутського НДЦ працюють здебільшого над створенням сортів різних плодово-ягідних культур для північно-східних областей?

– Коли створювалася наша станція, то планувалося, що вона забез-

печуватиме прийнятними сортами різних садових культур Полтавську, Сумську та Харківську області. Зрештою, так воно і є. Хоча окремі сорти яблуні й груші "пішли" дещо південніше, а наші сорти малини нині поширені по всій Україні.

Малина Феномен

У Землі піднялася температура?

– Останнім часом учені всього світу б'ють тривогу, що клімат нашої планети швидко погіршується, образно кажучи, у Землі піднімається температура. Як це вплине на садівництво України? Можливо, доведеться відмовитися від якихось культур взагалі чи Ви вважаєте, що не варто бити на сполох?

– Слід зазначити, що достеменно ніхто не знає, яким буде клімат на нашій планеті через 100–200 або 1000 років. Можемо лише прогнозувати певні моменти. Проте я хочу нагадати, що клімат на Землі ніколи не був стабільним, він постійно змінювався. Є відомості про малі й великі цикли потеплінь і похолодань, які змінювали один одного. Щодо поточних погодно-кліматичних умов, то вчені висловлюють різні думки, інколи доволі суперечливі. Скажімо, за твердженнями певної групи науковців, пік глобального потепління вже настав і тепер за ним слід очікувати період похолодання.

Отож, зміни клімату відбувалися завжди. Більше того, протягом останніх років в Україні спостерігається тенденція до різкого похолодання напровесні та в травні місяці. Нестабільність кліматичних умов, безумовно, впливає на ріст і розвиток плодово-ягідних і городніх культур. Такі неочікувані заморозки, які, на мою думку, і є наслідком глобального потепління, дуже несприятливі для рослин.

– А що слід робити садівнику-аматору, аби запобігти негативному впливу погодно-кліматичних умов на плодово-ягідні культури – шукати стійкі сорти, виконувати певні агротехнічні заходи? Будь ласка, розкажіть про це докладніше.

– Насамперед, щороку слід уважно стежити за погодою, аналізуючи її зміни і прогнозуючи майбутні наслідки. Скажімо, у 2002 році снігу майже не було, земля дуже промерзла, потім – обледеніння, що завдало чималої шкоди садам. Або інший випадок – дуже рання весна. За таких обставин не слід забувати про агротехніку: виконувати снігозатримання, мульчування тирсою. Ці заходи дають змогу затримати вегетацію рослин, хоча й не надовго – як правило, на тиждень.

Щодо погодних умов поточного року, то в більшості регіонів України снігу взимку було мало. А якщо і травень у тій чи іншій місцевості був сухий, то в червні там може скластися негативна ситуація щодо водозабезпечення плодово-ягідних рослин. Аби уникнути цього, ще напровесні необхідно було "закрити" вологу і виконати інші обов'язкові агротехнічні заходи. На початку літа після дощів чи поливів не забувайте руйнувати ґрунтову кірку та мульчувати ґрунт, щоб запобігти випаровуванню вологи. Отже, діяти треба згідно з погодно-кліматичною ситуацією, яка складається у певний період та в певному регіоні.

Інші важливі чинники

– Безумовно, погодно-кліматичні умови слід обов'язково враховувати, але я переконана, що є й інші важливі чинники, які впливають на розвиток садівництва в Україні. Так, відвідуючи сільськогосподарські виставки, можна помітити, що чимало фірм-реалізаторів віддають перевагу іноземному насінню овочевих культур, а чи не відбувається такого у садівництві? І чи не заполонить наші ринки садивний матеріал з інших країн?

– Займаючись багато років сортовивченням ягідних культур, дійшов висновку, що по всіх цих культурах нині є чимало гарних сортів – як вітчизняного, так і іноземного походження. І тут важливо правильно визначити пріоритети. Так, особисто мене насамперед цікавить характеристика сорту, його показники. На це слід звертати увагу й садівникам-аматорам. Щодо походження сорту, то ці дані мають, швидше за все, генетичне значення, тобто вони важливі в наступній селекційній роботі.

Слід враховувати і той факт, що сорти, завезені з-за кордону, виведені в інших погодно-кліматичних умовах. Вони, безумовно, можуть створювати конкуренцію вітчизняним сортам, але лише за окремими показниками. Значно важливішою є "поведінка" сортів плодово-ягідних культур в умовах того чи іншого регіону. Наприклад, у нас на Харківщині, та й у деяких інших областях надзвичайно важливе значення має зимостійкість сорту. Слід зважити і на нестабільність погоди взимку загалом по Україні, що значно відрізняється від кліматичних умов, скажімо, в західноєвропейських країнах.

– Зазвичай для сортовивчення науковці НДЦ щороку отримують певну кількість сортів різних плодово-ягідних культур. Минає кілька років і вже можна робити перші висновки щодо конкурентоспроможності даного сорту. Чи часто ви розчаровані результатами роботи?

– З тих сортів, які ми з співробітниками отримуємо щороку для сортовивчення, 90%, як потім виявляється, мають звичайні показники або навіть незадовільні і лише близько 10% ми залишаємо, щоб використати у промислових насадженнях для подальшого вивчення. Щодо селекційної роботи, то залишаємо до 25% нових сортів, бо експериментувати доводиться з різними показниками того чи іншого сорту.

Принагідно раджу садівникам-аматорам і фермерам також не поспішати з висаджуванням на великій площі якогось одного нового сорту ягідної культури. Варто спочатку отримати консультацію наукової установи, яка займалася перевіркою відповідності даного сорту його характеристиці, або упродовж кількох років перевірити його "поведінку" самостійно. І тільки після цього висаджувати саджанці даного сорту на великій площі, інакше можна згодом отримати лише розчарування і шкодувати за витраченим марно часом і працею.

– Олександре Віцентійовичу, бажаємо вам натхнення й нових здобутків у селекційній роботі і дуже дякуємо за розмову. Сподіваємося, вона стане у пригоді нашим читачам.

– Принагідно хочу побажати усім читачам журналу високих урожаїв плодово-ягідних культур і менше проблем із шкідниками та хворобами цих культур!

Розмову вела ***О. Кисленко***

но до кінця квітування). Після цвітіння відразу видно зав'язь плодів від одного до дванадцяти й більше. Плоди ростуть швидко і вже в серпні достигають (у мого знайомого у Волгограді плоди достигають у липні, мабуть, за рахунок збільшення світлового дня північніше). Але щорічно в моєму саду достигання плодів закінчується до середина серпня. Плоди не такі вигнуті, як тропічні банани. Вони мають вигляд видовжених огірочків масою від 30 до 800 г, саме таким був у мене один плід у 2002 р. (820 г).

Урожайність азимини в середньому до 10 т з 1 гектара, але фермери США такий урожай збирають з удесятеро меншої площі. Забарвлення плодів постійно змінюється: на початку світло-зелене, затим лимонно-жовте (довжина плоду може бути до 15 см), а під кінець – темно-коричневе – ознака готовності їх до споживання. А під тоненькою шкірочкою – м'якуш від білувато-жовтого до рожевого забарвлення, що за консистенцією нагадує вершкове масло. Недаремно кажуть, що при дегустації цей плід асоціюється в уяві з манго, ананасом, апельсином, мушмулою японською, суницею разом взятими – підкреслюючи вишукану гармонію природи.

Плоди споживають як свіжі, так і після переробки, готуючи джеми, мармелади, різноманітні ароматні сиропи, безалкогольні напої, кондитерські вироби.

Вадою плодів азимини є те, що вони відносно недовго зберігаються (впродовж місяця їх треба або з'їсти, або переробити). Аби плоди не обсипались, то їх ще за жовтого забарвлення можна вже знімати і дати полежати до набуття темно-коричневого кольору. Я пробував класти плоди в холодильник, щоб довше зберігалися. Так вони зберігалися добре, але дуже погіршувався їхній смак. Тому я не рекомендую вдаватися до такого зберігання. Досвід зберігання плодів азимини свіжими ще не вивчений, але я переконаний, що цю таємницю розгадають швидко. Усередині плодів знаходиться 1–15 насінин, які за зовнішнім виглядом і за кольором нагадують насіння хурми східної і боби. Воно світло-коричневе, злегка сплющене з боків.

Азимина – мексиканський банан

Рослини азимини завезені до Росії ще на початку XIX століття. Вже в 1890 році їх випробовували у Нікітському ботанічному саду (Крим). А в 50-ті роки минулого століття Мінздрав СРСР прийняв рішення про створення на Північному Кавказі великого розсадника з розведення азимини трилоба (мексиканського банана). За свідченнями мандрівників, вживаючи ці плоди, місцеве населення рятувалося від отруювань, за тривалого ж їх споживання людський організм буквально омолоджувався, позбувшись усіх накопичених за всі роки шкідливих продуктів. Місцеві жителі свідчили, що за місяць споживання цього банана кишківник стає таким, як у немовляти. Це чудовий дієтичний лікувальний продукт. У своєму складі плід містить до 11% цукрози, до 2% фруктози, велику кількість вітамінів А і С, солей калію, магнію, кальцію, заліза, фосфору та ін., а також білки й жири. А маски для обличчя з м'якуша азимини – дієвіші за будь-які креми. Маючи такі ціннющі для людського організму властивості, цей банан виявився і дуже доступним у вирощуванні для садівників Росії й України.

А між іншим, це культура для ледачкуватих: не хворіє, не має шкідників, тіневитривала, не вибаглива в догляді. І все-таки потрібно знати цю культуру "в обличчя". Багатьом відомі банани тропічні, їхній смак. Азимина трилоба – це рідкісна плодова рослина родини анонових. Батьківщина – південне та східне узбережжя США. На сьогодні ця культура росте в Іспанії, Франції, Італії та інших країнах; в Україні – в Криму; в Росії – на чорноморському узбережжі, Кубані, в Ставрополі, у багатьох садівників-аматорів в оранжереях і кімнатах.

Ця рослина листопадна і морозостійка, дорослі дерева витримують морози до -30°С. Квіткові бруньки азимини завдяки тонкій захисній оболонці доволі легко витримують весняні заморозки.

Це дуже красиве за своєю декоративністю дерево, з широкою пірамідальною кроною і красивою корою. Листки дуже великі – до 30 см завдовжки, клиноподібні з короткими товстими черешками. Квітки в азимини однодомні, великі звисаючі дзвоники до 3–4 см у діаметрі, фіолетового або червонуватого відтінку. Чашечка квітки складається з трьох чашолистків, а віночок – із шести пелюсток. Хоча ця рослина однодомна, вона не самозапильна, а потребує перехресного запилення. Квітки зацвітають до розпускання листя і квітування триває до трьох тижнів. Ось така життєстійкість! Запилювачами є мурахи, бджоли, мухи (у кімнатних умовах – штучне запилення м'яким пензликом або ваткою, але щоден-

На моїй ділянці плодоносять п'ять дерев і на кожному з них плоди різної величини. Ці сорти я збирав з різних місць: Крим, Сочі, Сухумі, США (штат Пенсильванія). Що цікаво, насіння всіх сортів дуже відрізняється одне від одного за величиною і конфігурацією. Це наштовхнуло мене на думку, що ця культура збе-

рігає сортність при висіві насіння. І виявився майже правий: понад 90% зберігали сортність, але решта, змінившись за якісними показниками в той чи той бік, змінили й характерні ознаки насіння. Дрібноплідних рослин стає менше, великоплідні – переважають. Природний відбір!

Я висівав як стратифіковане, так і нестратифіковане насіння – різниці між сходами майже не було, але все-таки дружнішими сходи були, коли взимку насіння один–два місяці зберігалося за понижених (0...+8°С) температур. Перед висіванням у ґрунт насіння 4–5 днів тримаю у воді (щодня міняючи воду). Сію його на глибину 2–3 см (воно потім самозаглиблюється), сходить через місяць, не раніше. Окремі сходи з'являються через 2–3 місяці, а поодинокі екземпляри – навіть через рік. Зазвичай, схожість насіння становить до 90%. Плодоносити рослини починають з чотирирічного віку. Можна пришвидшити термін плодоношення щепленням на сіянці першого року. Але для щеплення азимини, як і хурми, потрібний ніж із нержавіючої сталі, охайність і швидкість, позаяк зрізи на коренях і деревині швидко окислюються на повітрі. Але я помітив, що після щеплення рослина часто набуває карликового вигляду: плодоношення високе, а приріст гілок незначний. Якось одну рослину азимини я три роки протримав у ємності на 6 л. Азимина почала щедро плодоносити, але висота її була близько 80 см. Жаль було дивитися на дуже зігнуті під вагою плодів гілки. Тоді я пересадив рослину у відкритий ґрунт. Як я не маніпулював з удобренням ґрунту, але вона залишилась карликовою. Те ж саме я проробив з хурмою – результати такі ж. Три роки пригнічення кореневої системи виявилося достатнім, аби рослина перетворилася на карликову.

До ґрунту і світла азимина не вибаглива, але не терпить перезволоження ґрунту. Хоч гарна агротехніка забезпечує і дуже високий урожай. У мене дерева азимини ростуть на відстані 2 м одне від одного і це не заважає їм, адже азимина тіневитривала рослина. Посадив – і майже ніякого догляду, хіба що хоч би один раз на три роки внести гною. Але це позначиться і на врожайності. А будуть плоди – не гайте часу: омолодіть свій організм, тіло, хоч би один раз на рік!

У цієї культури, як і в ківі, велике майбутнє. Фіточарівники ще не вивчили цінність листків азимини. У лимонника, елеутерокока, гінкго виявилось цілющим усе. Слідом за ківі на допомогу людині проривається й азимина – мексиканський банан – ця таємнича чудодійна культура. А, можливо, у ній міститься набагато більше того, чого так довго шукає людина!

М.В. Коноплянов,
вул. Іванівська, 72-а,
м. Сочі-А, с. Молдовка

Якщо з'явилася шарка сливи

Це інфекційне захворювання досить небезпечне для кісточкових порід дерев. Тож і боротися з ним слід невідкладно.

Коли ще тільки освоював свою садову ділянку під Вінницею, купив на базарі гарний, хоч порівняно дешевий, саджанець вишні. Посадив деревце, а через два роки воно заплодоносило. Перші ягідки були ніби нормальні, а далі почали тверднути, з'явилися тріщини шкірочки з білою плісенявою.

Спочатку думав, що причиною тому – погодні умови. Літо було дощове. Та помітив, що плоди сливи, яка росла поруч і вже пару років плодоносила, зовні теж мають "висипи", а всередині ніби перепоясані твердими зеленими смугами, які згодом буріють і плід загниває.

Не інакше, подумав, як шарка. Є така інфекційна хвороба кісточкових. А як боротися з нею – не знав, тож звернувся до літератури. На жаль, ніде і нічого, крім ознак хвороби, не знайшов. Мене, зрозуміло, цікавили заходи боротьби з інфекцією. А, відтак, не залишалося нічого іншого, як викорчувати ті дерева і спалити, що негайно й зробив.

На щастя, тим і обійшлося. Хвороба не поширилась. Не помічав чогось подібного ні на власній, ні на сусідніх ділянках. А ось, коли був з групою наших туристів у Болгарії і нас попросили допомогти збирати врожай персиків, довелось бачити прямо-таки вражаючу картину.

Поруч з персиковими садами була доволі велика ділянка гарних великоплідних слив. Молоді дерева, які вже плодоносили, болгари серед літа корчували, як кажуть, поголовно. Тут працювали переважно військові підрозділи зі своєю технікою. Власне, техніка та була радянською, як і все інше озброєння болгарської армії.

Потужні екскаватори йшли рядами слив, загрібали дерева з корінням і землею і вантажили в самоскиди. Слідом роторний канавокопач теж вибирав ґрунт. Дезактиваційні машини поливали ряди викорчуваного саду якимось розчином. І так – з краю в край.

На запитання: чому корчують сад? Відповідь була короткою: шарка сливи. До речі, в Болгарії цю хворобу називають ще "віспою", що значно повніше відображає суть захворювання. На плодах з'являються розпливчасті краплини, ніби висипи віспи.

У групі був турист, родом з Краснодарського краю. Він повідав, що на Кубані ця інфекція уразила більше половини насаджень кісточкових, які теж довелося викорчувати.

Виходить, хвороба справді небезпечна. Та головне, що не досліджено, як і чим боротися з інфекцією. І хоч з того часу минуло чимало років, ніде в літературі з садівництва та епідемології не зустрічав відповіді на хвилююче питання: як боротися з шаркою?

Тож, якщо шарка вже з'явилася, краще негайно викорчувати і спалити уражені дерева, ґрунт добре продезінфікувати, дати вистоятися певний час, а тоді вже посадити грушу чи яблуню або іншу породу зерняткових. Іншого виходу, на мій погляд, немає.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Чорниця кавказька

Мешканцям Закарпаття, Передкарпаття та Полісся добре відома чорниця звичайна (російська назва – "черника", на Закарпатті – "яфини") – низькорослий гіллястий кущик висотою до 50 см з прямостоячими, циліндричними біля основи і гранчастими у верхній частині стеблами. Вона має чорні поодинокі ягоди з темно-пурпуровим м'якушем. Збирати такі ягоди легко тільки молодим, бо літнім людям низько нахилятись тривалий час важко.

Проте в Європі, а точніше – на Північному Кавказі, вузькою смугою завширшки 10–70 км уздовж Чорноморського узбережжя росте ще одна чорниця, яку збирати дуже легко. Її назва чорниця кавказька, а ботанічна – Vaccinium arctostaphylos. Це кущ висотою до двох метрів. Молоді рослини схожі на невеликі одноштамбові деревця, а старі – багатоштамбові. Вони утворюють суцільні, майже непрохідні чагарі, в яких окремі рослини виокремити неможливо. В цих чагарниках постійно присутній приємний запах, що нагадує запах ацетону. Чорничники поширені у верхньому лісовому поясі на висоті від 700 до 1600 м над рівнем моря і поряд з рододендроном кавказьким та ожиною утворюють нижній ярус буково-смерекового угруповання.

Найсприятливіші умови для росту та плодоношення чорниці утворюються в напівзатінку розрідженного лісу в середній і нижній частинах схилу, де є наносний, багатий на органіку ґрунт.

У верхній і, особливо, відкритій до сонця частині схилу рослини не ростуть вищими 1 м, менш урожайні. Листя вже в серпні покривається багрянцем, а в напівзатінку воно зеленіє аж до осінніх приморозків, які настають у горах у другій половині вересня.

Плоди чорниці висять під листочками невеликими гронками по 2–6 ягід, тому їх легко і зручно збирати, тим більше, що не треба низько нахилятися. Відрив ягід сухий. Шкірочка хоч і міцна, але не груба.

Про продуктивність чорниці кавказької можна судити з того, що за 4–5 годин, не лінуючись, але і без особливого поспіху, висипаючи дві пригорщі в відро, а одну в рот, можна зібрати 2 відра ягід.

Плоди характеризуються доброю транспортабельністю: після 200-кілометрового перевезення автомобільною дорогою залишаються сухими та зберігаються без холодильника 6–7 днів. Мають приємну кислинку; завдяки вдалому поєднанню органічних кислот і цукрів не приїдаються, не викликають оскоми і не дають відчуття ситості. На зиму їх можна сушити або перетирати з цукром у співвідношенні 1 : 2. У перетертому вигляді під капроновою кришкою відмінно зберігаються на нижній полиці холодильника. Мають ті самі лікарські властивості, що і чорниця звичайна. Листя заварюють і п'ють як чай при захворюванні на діабет.

Ягоди за формою і забарвленням бувають двох типів: на одних кущах вони кулясті, діаметром близько 8 мм, чорні, блискучі, а на інших – яйцеподібні, темно-синьо-сизі, солодші і в гронах їх більше, ніж чорних. М'якуш ягід у тому й іншому випадку кремово-зеленкуватий, біля шкірочки рожевуватий, сік незабарвлений.

Достигають ягоди пізно: 5–10 вересня. Навіть за посушливої і спекотної погоди на 25 серпня третина ягід ще зелена.

Чорницю кавказьку любителям екзотики можна спробувати виростити в присадибному саду, створивши такі умови, як у природі. Краще перенести її з лісу тоді, коли кущ уже вступить у плодоношення. Завдяки досить потужній кореневій системі й осіннє й весняне садіння дають відмінні результати. Важкі глинисті ґрунти для вирощування чорниці кавказької непридатні. На новому місці посадкову яму заповнюють сумішшю з хвойного і листяного ґрунту, дрібного гравію або річкового піску, грубоволокнистого торфу або компостованої соснової кори у співвідношенні 1:2:1:3. Туди ж додають 20 г азотних та по 15 г фосфорних і калійних добрив. На дні ями роблять дренаж товщиною 5–10 см з хвойних гілок і грубої тирси, які до того ж позбавлять кореневу систему контакту з ґрунтом, що має невідповідну реакцію.

В природних умовах чорниця кавказька росте винятково на кислих ґрунтах, тому в Україні їй підійдуть ті ж ґрунти, де росте чорниця звичайна. В іншому випадку її треба поливати підкисленою водою (1 г концентрованої сірчаної кислоти на 100 л води). Замість сірчаної можна вживати щавлеву, лимонну та оцтову кислоти. Після садіння обов'язкове мульчування тирсою, хвоєю або торфом. Товщина шару мульчі 5 см.

Рано навесні вносять суміш сечовини, суперфосфату й сірчанокислого калію (2:1:2), а в період активного росту пагонів по 50 г/м^2 фосфорних і калійних добрив. При внесенні в розчині їх концентрація не повинна перевищувати 1–2 г на літр води.

У культурі чорниця потребує створення вогкого мікроклімату, що досягається обприскуванням за сухої погоди м'якою і теплою водою, або її треба висаджувати в затінку, неподалік від присадибного басейну.

Викопавши декілька кущиків кавказької чорниці під час перебування в туристичній подорожі по Північному Кавказу, ви отримаєте неймовірну насолоду від відчуття, що така ягода є в Україні тільки у вас.

С. Осецький,
вул. Ставропольська, 174, кв 117,
м. Краснодар, Росія, 350001,
тел. (861) 239-52-93

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Ще одне застосування пластикових пляшок

Навесні у городників виникає питання, у що пікірувати розсаду, скажімо, помідорів. Я раніше пересаджував у молочні пакети, у стаканчики з-під сметани, у стаканчики, які робив з газети на баночці, у торфоперегнійні горщечки і переконався, що всі ці способи мають достатньо мінусів: зменшувалася врожайність, затягувалися строки збирання врожаю, а торфогорщечки ще й доволі затратні.

Основне завдання, яке ставить перед собою овочівник на початку пересаджування рослин на грядку, – зберегти максимально неушкодженою кореневу систему. Це погано вдається при всіх перелічених способах, окрім торфогорщечків. Але якщо уявити, що саджати доводиться не 10–20 кущів, а 120–150, то стає зрозуміло, що це затрати та ще й значні!

Мій спосіб дуже простий і надійний у цьому плані, бо дає можливість зберегти стопроцентово неушкодженою кореневу систему рослини.

Отож, основою стаканчика для пікірування розсади помідорів я взяв поліетиленову пляшку з-під газованого напою місткістю 1,5–2 літри. Відмірявши знизу 150 мм – відрізав. Це дуже просто зробити, коли пляшку закрити пробкою, а гострим ножем проштрикнути у відміряному місці і акуратно обрізати по колу.

Маємо стаканчик, у центрі дна якого свердлимо (або пропалюємо стержнем, нагрітим над газом), отвір діаметром 6,5 мм для дренажу. У середину стаканчика вкладаємо кришку (металеву, використану) від домашніх консервацій. Попередньо у цій кришці цвяхом або пробійником робимо 4 отвори діаметром 3,5 мм на відстані 15 мм від середини (діаметральної лінії) (див. рисунок).

У ці отвори пропускаємо мідний (або інший) дріт діаметром 0,8 мм або продіваємо товсту нитку (капронову) чи поліпропіленовий шнур (у кого які можливості?!), зав'язуємо петлю, яка (петля) має бути довшою за висоту стаканчика на 15–20 мм (див. рис.).

Далі виготовляємо подібний гачок, зігнувши прутик під кутом у 90° за розмірами, які є на рисунку. Ще одна деталь – дошка. Розміри її також подані на рисунку, паз прорізуємо ножівкою по металу, а вузенькою стамескою доводимо до потрібної форми.

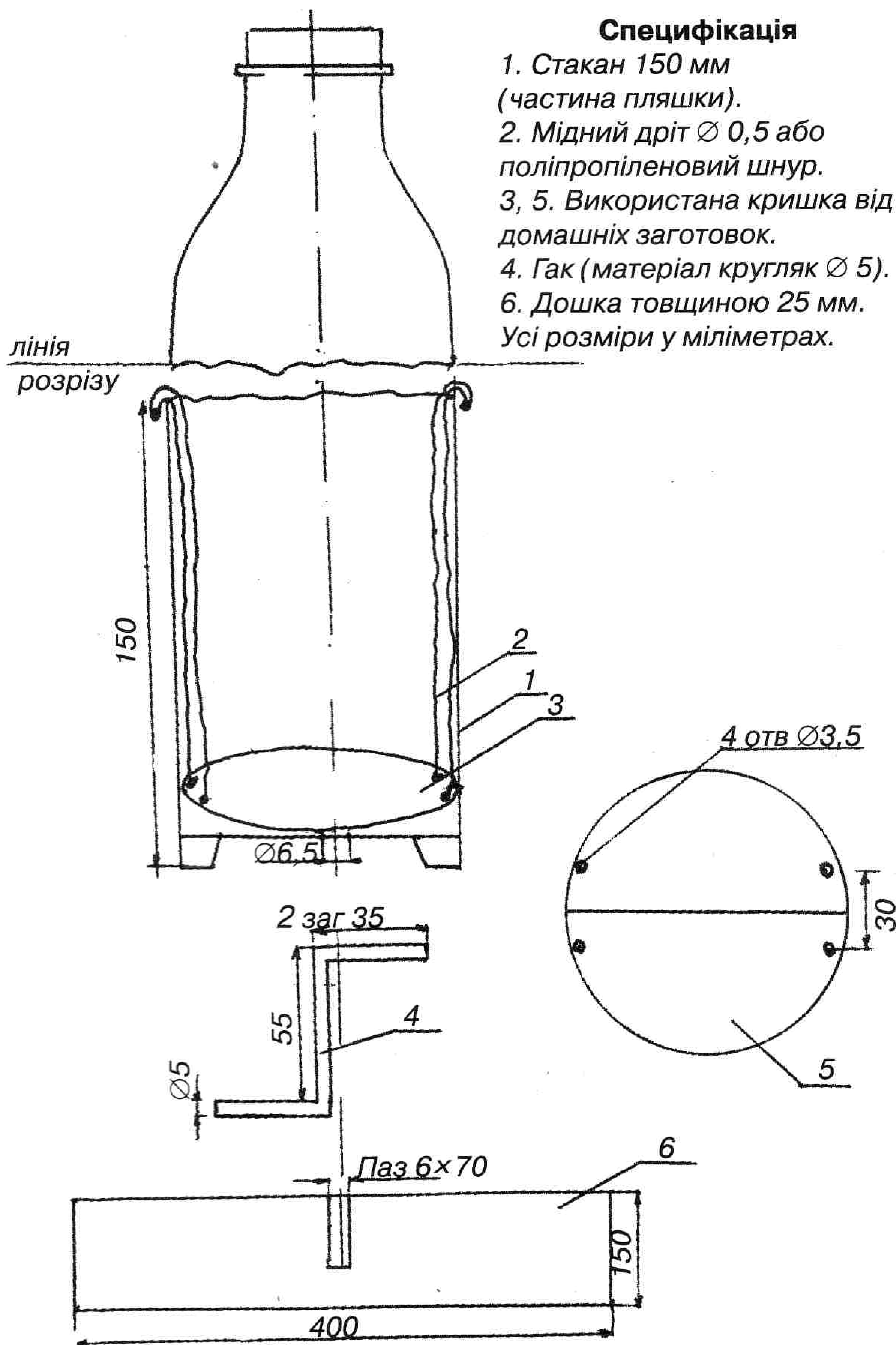

А тепер про те, як працює цей пристрій.

У стаканчик (де на дно покладено кришку, а кінці петлі виведені (див. рис.) засипаємо ґрунтову суміш і пікіруємо розсаду. Через 50–70 днів (залежно від сорту), коли потрібно висаджувати на грядку, беремо стаканчик і в отвір для дренажу (металева кришка завдяки конструкції дна лягає на нього з зазором) вставляємо Z-подібний гачок, а протилежний бік гачка заводимо в паз дошки. Поклавши дошку на землю, наступаємо на неї двома ногами, а за петлі двома руками витягуємо рослини разом з усією землею, зовсім не пошкодивши коріння (попередньо необхідно полити).

Отвори, які розміщені по різні боки від діаметра на 15 мм, не дають кришці перевернутись і вона змушена працювати як поршень у двигуні.

За такого способу пересаджування рослин у мене майже на 10–12 днів пришвидшується вихід готової продукції.

Буду дуже радий, якщо у мене з'являться послідовники.

В. Мельков,
с. Довжок, Кам'янець-Подільський р-н, Хмельницька обл., 32303

Ручна універсальна сівалка точного висіву

Створити ручну сівалку точного висіву мене наштовхнули поради Клима Майструка в статті "Сівалку купити або самому зробити...", розміщеній в журналі "Новини агротехніки" № 1, 2002 р. в рубриці "Технічний всеобуч". На той час я вже виготовив досконалу надлегку ручну саджалку кукурудзи і був дуже задоволений результатами її роботи, але хотілося виготовити універсальну ручну сівалку, якою легко було б працювати одній людині. "Сівалка, – пише К. Майструк, – має два найважливіших вузли, які забезпечують якість посіву. Це – апарат, який висіває, та сошник, який загортає насіння в ґрунт. Усе інше – рама, маркер, підвіска робочих органів тощо – призначено для того, щоб забезпечувати нормальну роботу цих вузлів".

До сучасних сівалок ставляться доволі жорсткі агротехнічні вимоги – висівний апарат має брати з бункера сівалки по одній насінині й, не пошкодивши, доносити їх до борозенки, утвореної сошником, а сошник укладати насіння у вологий шар ґрунту на однакову глибину, певну для кожної культури. Загортач, що розташований після сошника, загортає борозенку з насінням, а ведене колесо (як у моїй сівалці) ущільнює ґрунт, нагорнутий загортачем; збільшується, таким чином, притік вологи з нижніх шарів ґрунту в зону висіяного насіння. Загортач, що після ведення колеса, присипає утрамбований колесом ґрунт верхнім шаром – зменшує його підсихання.

На рис. 1, фото 1 і 2 показана моя досконала сівалка, що повністю відповідає вищенаведеним агротехнічним вимогам. Фото зроблене з першої модифікації, яка тоді не мала загортача після сошника.

Рама 7 (рис. 1) виготовлена із двох кутників 70 x 25 x 3 мм (довжиною 750 мм), з'єднаних між собою трубою 15 (рис. 2) 40 x 25 мм (довжиною 112 мм – по ширині коліс) і двома кутниками, до яких приварена стійка кріплення загортача 17. Біля веденого колеса 2 (рис. 1) кутники рами з'єднуються П-подібною стойкою, яка слугує кріпленням нижньої частини ручок 3 (тр. 1/2``) і фіксації у вертикальному положенні маркерів (на рисунках вони не показані). Посередині труби 40 x 25 мм вертикально приварена стойка (тр. 25 x 25 мм), до якої двома болтами М6 кріпиться висівний апарат 5, а спереду до неї приварений хомут кріплення і фіксації болтом М8 сошника 8. У передній частині кутників рами зроблені прорізи для кріплення тягового колеса 6 і можливості регулювання натягу ланцюга 11.

Колеса з гумою запозичені зі старого дитячого двоколісного велосипедика – вони безкамерні, мають ширину шин 40 мм. На одному з них закріплена зірочка Z = 16, якою через ланцюг приводиться в дію висівний диск 3 (рис. 2).

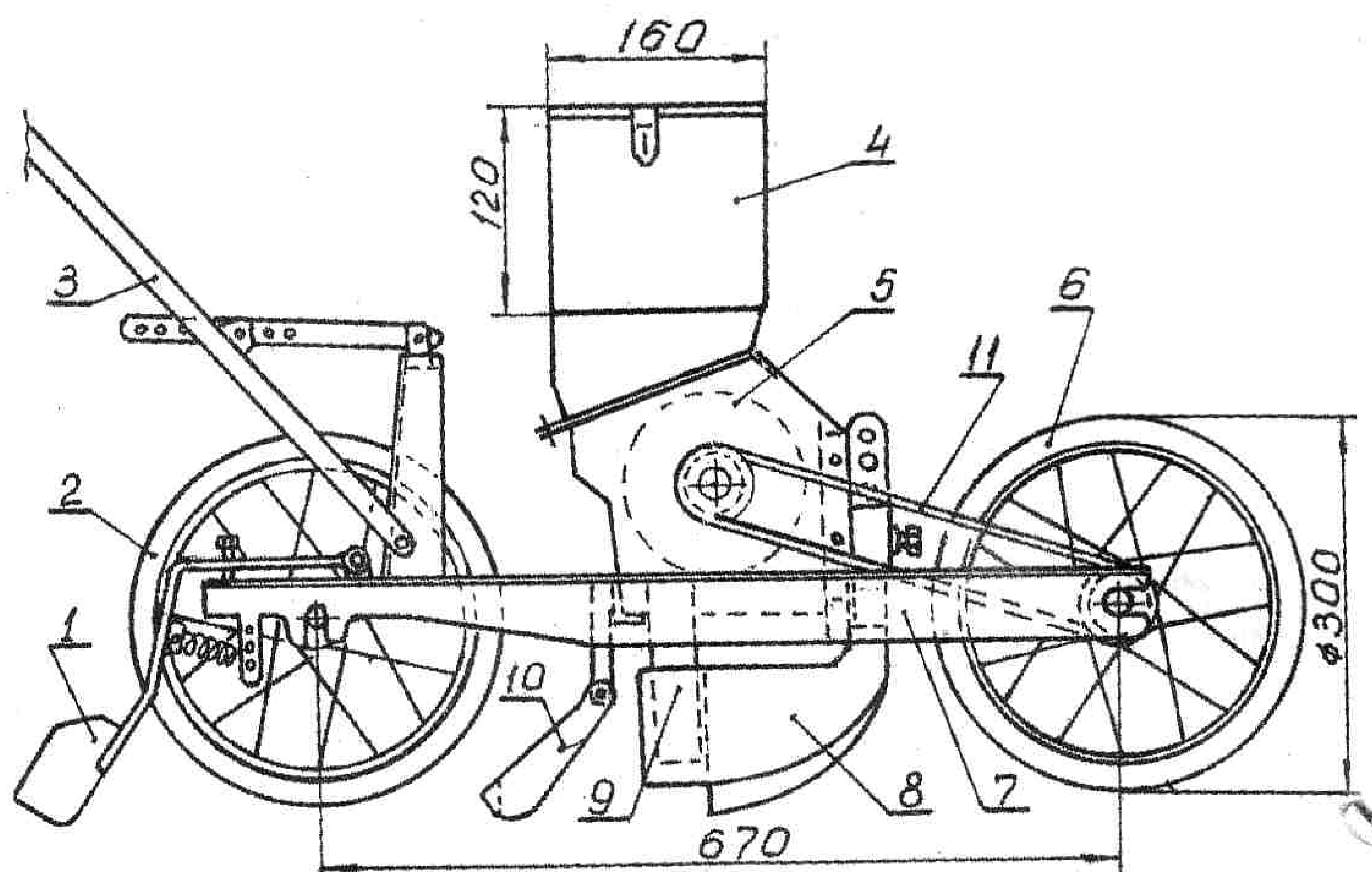

Рис. 1. Загальний вигляд ручної сівалки:
1, 10 – загортачі; 2 – колесо ведене, прикочує борозенку; 3 – ручки, регулюються по висоті; 4 – бункер для насіння; 5 – висівний апарат; 6 – тягове колесо; 7 – рама сівалки; 8 – сошник (регулюється глибина загортання насіння); 9 – насіннєпровід; 11 – ланцюг приводу висівного апарата, натягується зміщенням колеса

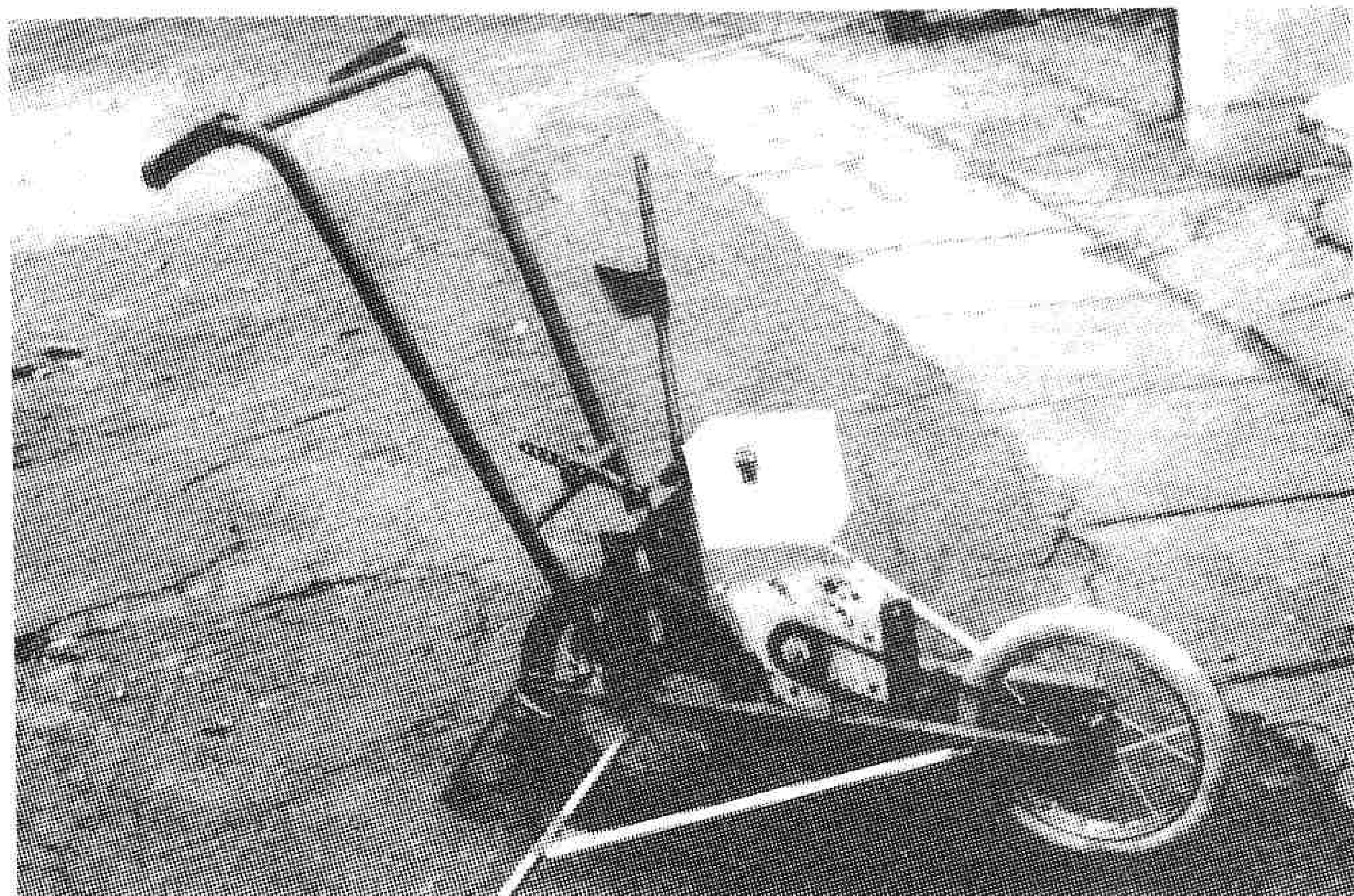

Фото 1. Ручна універсальна сівалка (вигляд справа)
Загортачі регулюються за зусиллям дії на ґрунт і висотою гребеня. Залежно від культури (кукурудза, буряк, квасоля) висівні диски змінюються. Густоту висіву можна також регулювати зміною обертів диска – зміною веденої зірочки (таблиця 1)

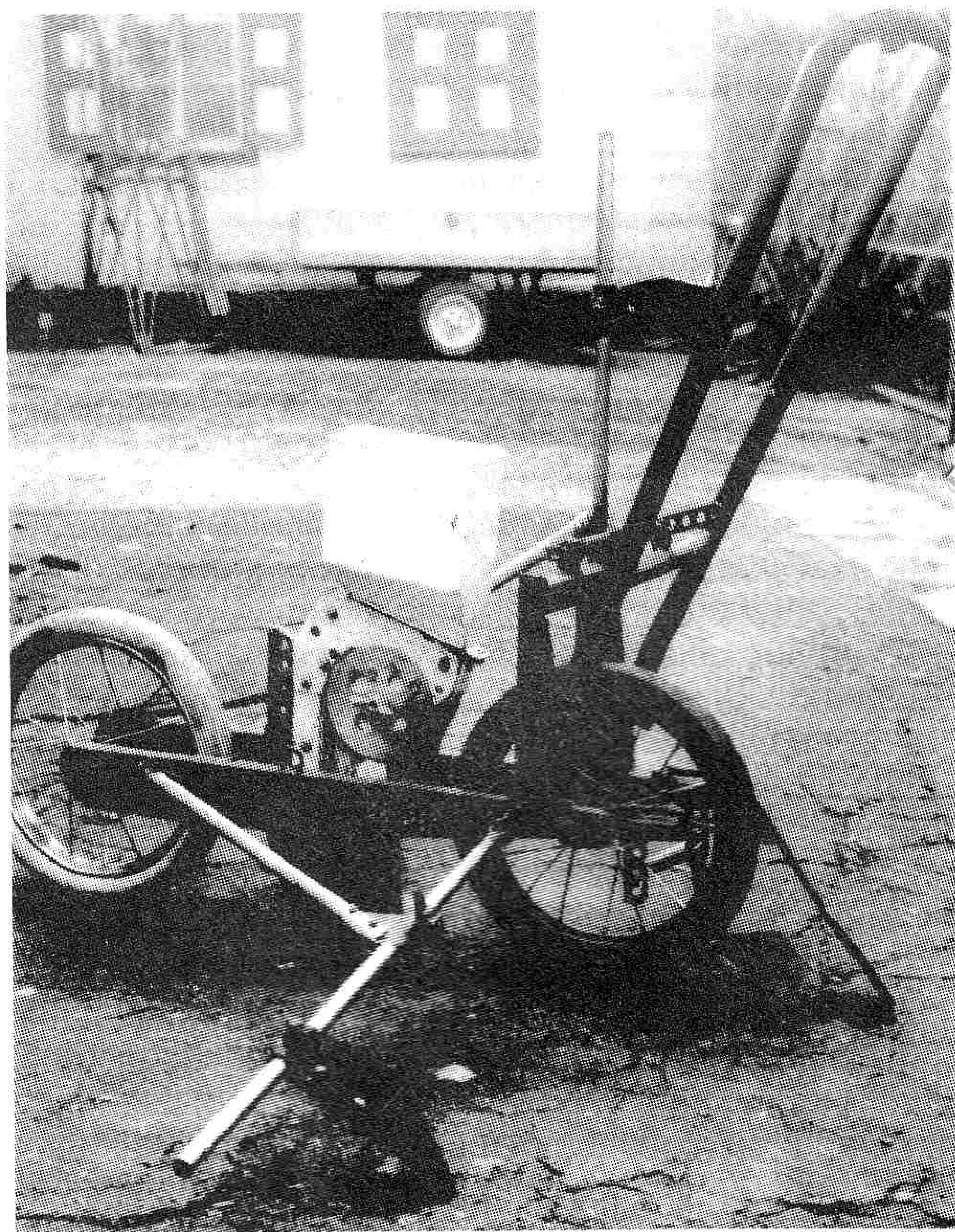

Фото 2. Ручна універсальна сівалка (вигляд зліва)
Укомплектована кильовим сошником і маркерами. Ручки регулюються залежно від зросту сівача

Рис. 2. Висівний апарат сівалки (у розрізі):
1 – насіннєпровід; 2 – чистик; 3 – висівний диск; 4 – корпус підшипника; 5 – підшипник ковзання; 6 – болт М6; 7 – бункер; 8 – щіточка; 9 – кронштейн кріплення щіточки; 10 – втримач (дуга) насіння; 11 – пружинка; 12 – кронштейн (тр. 25х25); 13 – болт М8; 14 – рама сівалки; 15 – поперечина рами (тр. 40х25 мм); 16 – сошник; 17 – загортач борозенки

Рис. 3. Висівний диск ручної сівалки у зборі з приводом (розріз):

1 – тяговий диск; 2 – гайка-баранець; 3 – шпилька; 4 – висівний диск (алюмінієвий, з поршня СМД-60); 5 – корпус висівного апарата (лист алюмінію); 6 – корпус підшипника (алюмінієвий); 7 – підшипник ковзання (бронза); 8 – зірочка ведена (змінюється Ƶ = 16–24); 9 – кільце стопорне; 10 – маточина; 11 – гайка М8; 12 – вал; 13 – комірка для насіння: для кукурудзи їх 4 штуки розміром 11 х 14; для буряків n = 16; розміри – діаметр 7 мм, висота – 6 мм.

Бункер 7 висівного апарата виготовляємо із 0,8-міліметрової листової сталі. На рис. 5 показаний його розкрій. Кріпиться він до висівного апарата одним (позаду) болтом 6. У передній частині його утримує спеціальний виступ 25 х 15 мм.

Висівний диск (рис. 4) виготовляємо із вибракованого поршня двигуна СМД-60. Систему висіву насіння диском, що обертається, запропонував понад століття тому німецький винахідник Сакк. На циліндричній поверхні диска розміщені комірки К. Якщо комірки розташовані вгорі, насіння з бункера западає до них. Коли комірки з насінням опиняються внизу, за допомогою спеціального чистика-виштовхувача 2 (рис. 2) насінини випадають у борозенку, яку нарізав сошник. Підпружинена дуга 10 запобігає передчасному випаданню насіння з комірок. Завод "Червона зірка" (м. Кіровоград) у свій час виготовляв сівалки ССТ-12Б для точного висіву насіння цукрового буряка з таким же принципом висівання – використав диски Сакка.

У моїй сівалці висівний диск легко замінити, відкрутивши гайку-баранець 2 (рис. 3). Міняючи їх (диски), сівалкою можна легко висівати кукурудзу, кормовий чи цукровий буряк, квасолю або ж горох. Крім точності висіву, ця сівалка, як бачимо, ще й універсальна.

У корпус 6 (рис. 3) впресовані два шарикові підшипники 60101. Їх можна замінити підшипником ковзання, виточеним із бронзи. Кріпиться корпус підшипника до основи 5 висівного апарата чотирма болтами М 5. Якщо деталі висівного апарата виготовити за наведеними рисунками 4, 6, 7 і 8, то зазор між висівним диском і стінкою корпуса сівалки становитиме 1 мм.

Зайве насіння з висівного диска під час роботи сівалки знімається щіточкою 8 (рис. 2). Якщо трапляється в комірці К насінина більшого розміру, щіточка відхиляється й пропускає негабаритну насінину до підпружиненої дуги, яка втримує насінини в комірках диска від передчасного випадання в сошник.

Рівномірний висів насінин досягається калібруванням насіння невеликими решетами з діаметром отворів: для кукурудзи 11 і 8 мм, для буряків 6 і 4 мм. На першому решеті затримується насіння великих розмірів, а на другому з меншим діаметром отворів) – висівається дрібне. Тому в комірку диска для кукурудзи потрапляє по дві (рідко по одній) насінини, а для буряків – по одній. А відстань між висіяними насінинами (густота висіву) залежить від кількості комірок в диску і величиною його обертів. Міняючи кількість зубів Ƶ у веденої зірочки 8 (рис. 3) – змінюється і величина обертів висівного

Вид по А
комірка для насіння

Рис. 4. Висівний диск (для кукурудзи)

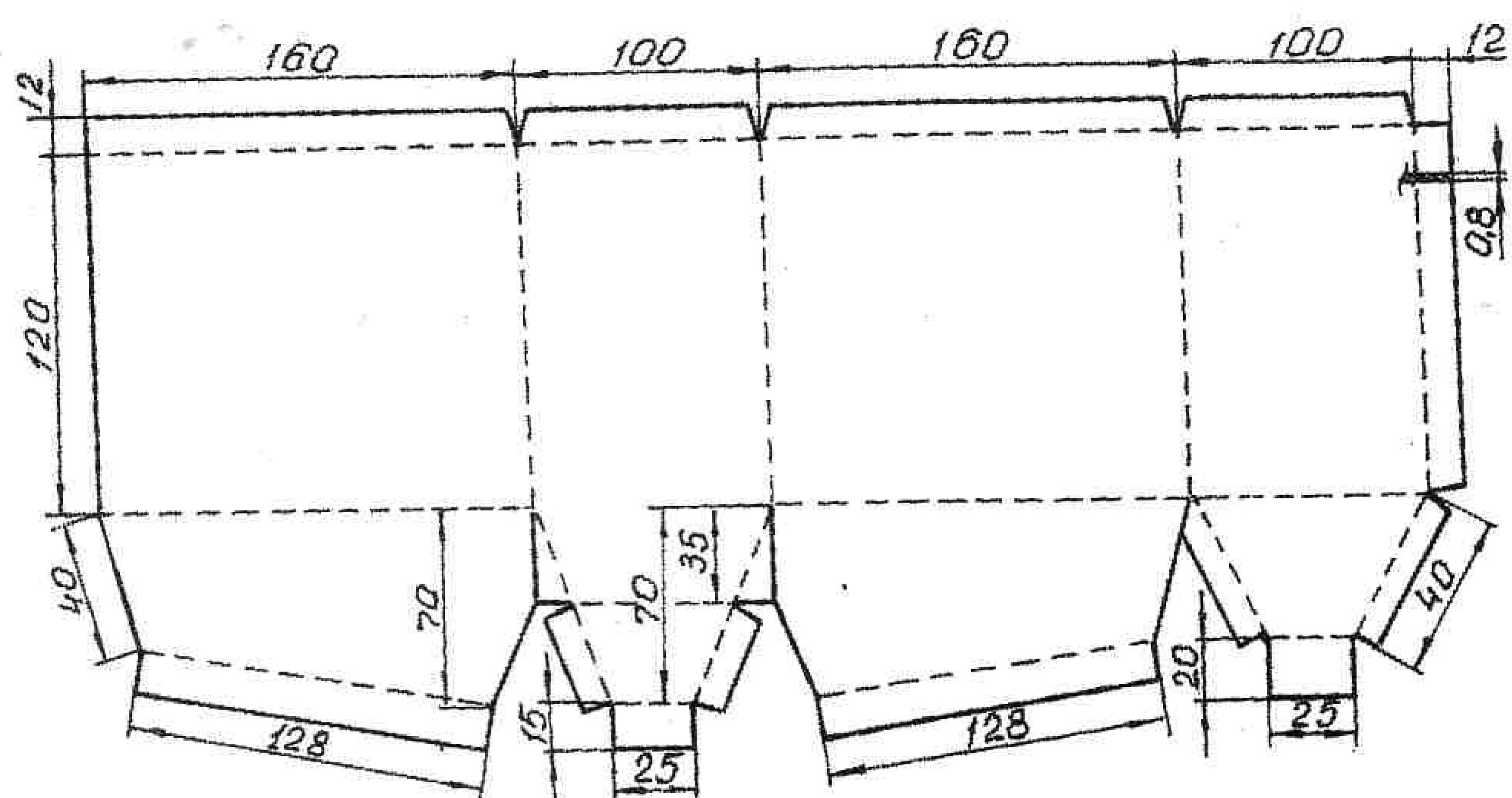

Рис. 5. Розкрій бункера для насіння

Примітка. Розкроєний лист згинати по пунктирних лініях

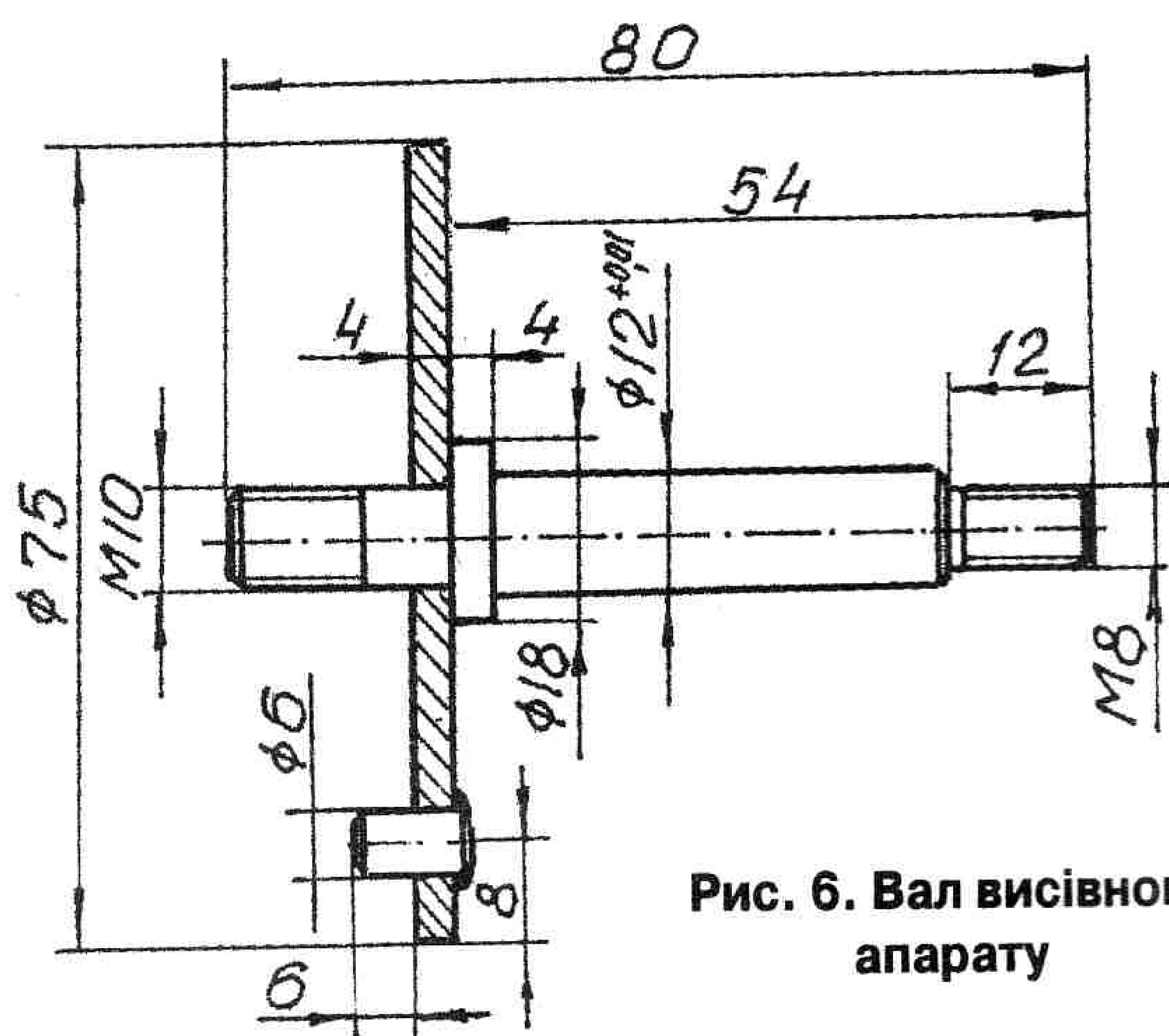

Рис. 6. Вал висівного апарату

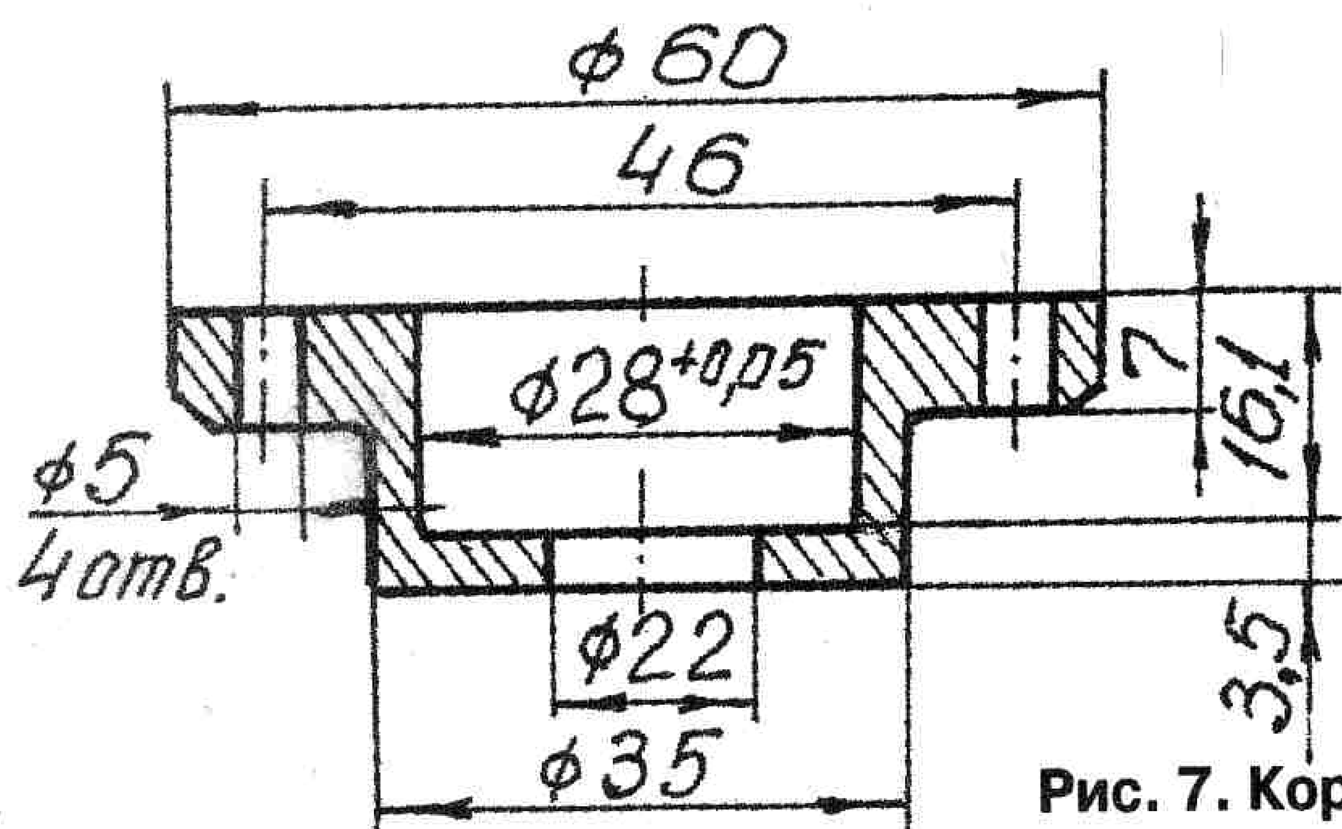

Рис. 7. Корпус підшипника

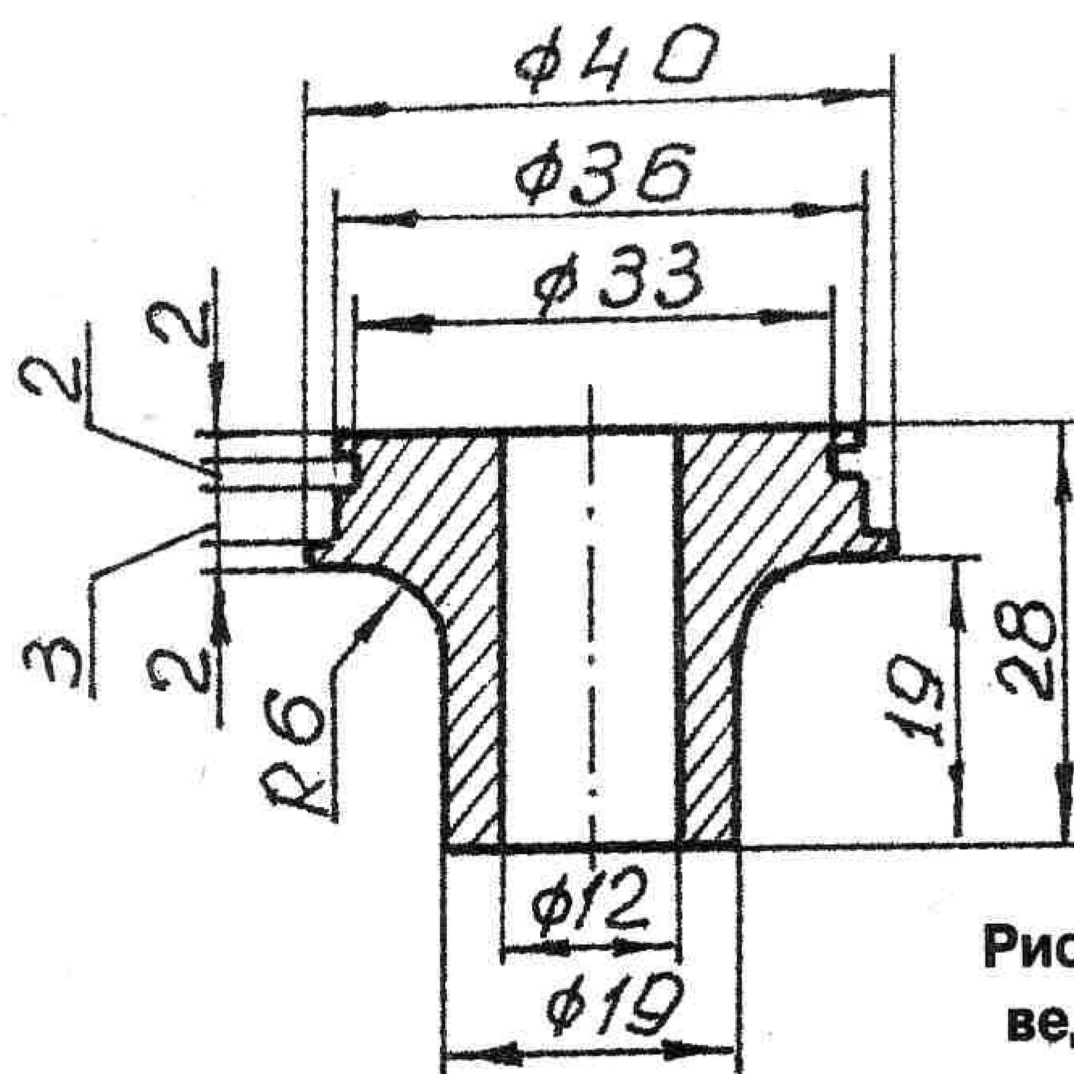

Рис. 8. Маточина веденої зірочки

диска. В таблиці наведена густота висіву для кукурудзи і буряків залежно від дисків і ведених зірочок.

Густоту і якість висіву насіння можна перевірити на рівній площині (чи дорозі), прокотивши сівалку з піднятим або знятим сошником.

Маркери (див. фото) виготовлені із нікельованих трубочок діаметром 16 мм, запозичених з викинутого (як непотріб) дитячого візочка (коляски). Шарнірно вони з'єднані з рамою, а у вертикальному (неробочому) стані легко фіксуються підпружиненими гачками. Слідоутворювач регулюється по глибині створюваного сліду і ширині міжрядь у межах 35–70 см – залежно від агротехнічних вимог.

Густота висіву насіння (см) залежно від висівних дисків і ведених зірочок

№ п.п.	z	Для кукурудзи		Для буряків	
		K=4	K=8	K=15	K=20
1	16	24	12	6,4	5
2	19	29	14,5	7,6	6
3	22	36	18	9,7	7,2

Процедура засівання ділянки така: засипаємо відкаліброване на решетах насіння в бункер; взявши за ручки сівалку, підкочуємо її на задньому колесі до ділянки, де натягнуто шнур (див. фото 3) для першого рівного висіву; маркер з боку поля, яке засівається, звільняємо гачком від П-подібної стойки і опускаємо на ґрунт. Перший прохід сівалки здійснюється уздовж контрольного шнура, а далі – по сліду маркера. В кінці рядка піднімаємо маркер – він автоматично фіксується у вертикальному положенні гачком; ручками піднімаємо переднє (тягове) колесо над ґрунтом і перекочуємо сівалку на задньому колесі на новий рядок, намічений маркером.

Фото 3. Ручна сівалка в дії (сівач – Сергій Набок)
Перший прохід сівалки здійснюється впродовж контрольного шнура (його видно на полі), а далі – по сліду маркера

Виготовлення ручної універсальної сівалки точного висіву за наведеними кресленнями і фотографіями заощаджують ваш час і затрати на експерименти, які довелося мені проводити, підбираючи найкращий варіант висівного апарата, сошників, маркерів тощо. Бажання і наполегливість принесе економію (адже купуючи заводську сівалку, доведеться викласти чималу суму грошей) і задоволення від створеного вами агрегата.

М.С. Набок,
вул. Лугова, 38, с. Рівне,
Новоукраїнський р-н, Кіровоградська обл., 27160

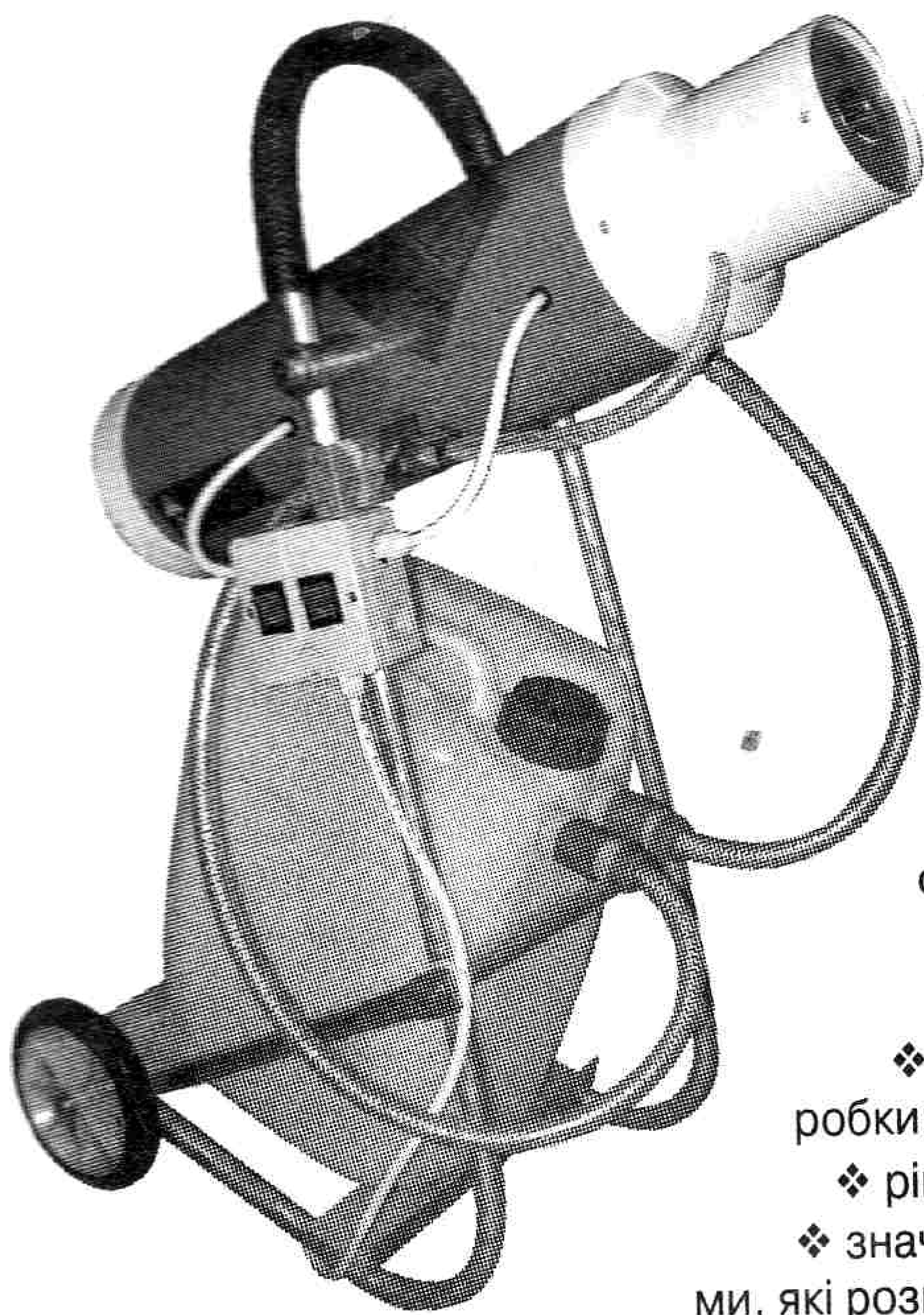

Звичайне обприскування чи туманоутворення?

Корисна інформація для овочівників, садівників, тваринників та пасічників

Із великої кількості сільськогосподарського обладнання, представленого на виставці, велику увагу аграріїв, які мають приватні та фермерські теплиці, грибні господарства, склади, свинарники, курники привернули електричні туманоутворювачі. І це не дивно. Сучасне сільськогосподарське виробництво не може існувати без туманоутворювача.

Туманоутворення є найефективнішим способом подачі зволоженого повітря, дезінфікуючих сумішей, сумішей для обробки рослин, а також ветеринарних препаратів.

Порівняно із звичайним обприскуванням туманоутворення має такі переваги:

- розмір краплі регулюється у межах 0–50 мк;
- тривале зависання крапель у повітрі й всебічне потрапляння препаратів на об'єкт обробки;
- рівномірна обробка приміщення, що економить розчини будь-якої густоти;
- значне скорочення часу обробки й обмежений контакт людини з шкідливими препаратами, які розпилюють.

Туманоутвоювачі ***Туман-L turbo, Туман-S turbo***, й ***Туман-M turbo*** (ранцевий) – це новітні технології в аерозолюванні, пристосовані до застосування розчинних препаратів у будь-якій концентрації. Характеризуються високою продуктивністю й прості в обслуговуванні. Робота цих туманоутворювачів не створює чадних газів та шкідливих вихлопів, як це роблять бензинові розпилювачі.

Електричні туманоутворювачі найбільше підходять для хімічної обробки рослин в усіх видах теплиць, грибниць, знищення шкідників у складах, зерносховищах, магазинах і пекарнях, подачі ліків, дезінфекції й дезінсекції свинарників, пташників, хлівів, холодильників тощо. Можна застосовувати для пришвидшення достигання фруктів і овочів та для зволоження закристалізованих медових рамок перед подаванням їх для підгодівлі бджіл під час весняного нарощування бджолосімей.

Іній ранцевий апарат для побілки допоможе вам швидко і якісно побілити будь-які площі з найменшими витратами часу й сил.

На обладнання дається гарантія 12 місяців з моменту продажу, а також післягарантійне обслуговування.

Технічні характеристики

Характеристика	Туман-L turbo	Туман-S turbo	Туман-M turbo	Іній
Потужність, Вт	3000	1500	1500	1500
Продуктивність, л/год.	70	50	50	50
Величина краплі, мк	40	50	50	180
Ємкість бачка, л	20	20	12,15	12,15
Маса, кг	13	8	6	6
Габаритні розміри, мм	660х420х900	450х320х700	350х320х450	350х320х450
Обробка, м^3 до	700	500		
Робочий поріг вологості, %	96	96		

Г. Давиденко

ЗАОЩАДЖУВАТИМЕ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ, СЛУЖИТИМЕ ДОВГО, НАДІЙНО

Передбачений термін використання холодильника – 15 років, але за належного та дбайливого догляду він не залишатиме вашої кухні набагато довше.

- Як тільки придбали новий холодильник, не поспішайте відразу його вмикати. Не забувайте, що перш за все слід уважно прочитати інструкцію та ознайомитися з правилами експлуатації. Холодильник працюватиме довго й тихо, якщо він встановлений суворо за рівнем.
- Новий апарат промийте теплою водою з содою та добре провітріть.
- Аби позбутись "ароматів", які поселилися всередині камери, візьміть пластмасову коробочку (приміром, від цукерок) та зробіть у її стінках та кришці кілька невеликих отворів розпеченою голкою шила. Всередину насипте подрібнене деревне вугілля чи таблетки активованого вугілля. Покладіть "пристрій" на поличку, періодично замінюючи його вміст.
- Не слід застилати стінки холодильника плівкою чи класти продукти впритул один до одного – циркуляція повітря має бути вільною. Якщо автоматичне розморожування не передбачено, намагайтеся робити це вчасно. Процедура полегшує роботу компресора, підтримує встановлений режим охолодження та заощаджує електроенергію.

Г. Ткаченко

Поліпшений копач

Хочу поділитися із читачами нашого журналу ескізом поліпшеного мною "Копача".

У щотижневику "Хазяїн" за березень (№13) минулого року були надруковані креслення та опис копача пана М.Г. Мухіна з Донецької області. Я його виготовив і, випробувавши на дачних ділянках, зрозумів, що працювати ним все-таки важкувато. *Недоробки:* загнати в землю – і незручно й важко; якщо земля хоча б трохи пересохла – штирі (діаметр 10 мм) гнуться, а потім ламаються; щоб відгорнути грудку землі, доводиться робити три кроки назад (держак упирається в груди), потім уперед, одне слово – набігаєшся; упор для ніг – тонка труба 3/4 дюйма, перекопавши 1 сотку, підошви горять. А загалом ідея гарна й народ поступово поліпшить і відшліфує. Якщо ми потихеньку рухаємося до відновлення ґрунту, до органічного землеробства, то цей копач – незамінна річ на земельній ділянці.

Отож, почав його вдосконалювати.

Для полегшення натиску зробив дві платформи для ніг, забрав поперечину, і зробив нахил важелів уперед на 25–30°. Тепер, щоб устромити в землю копач, достатньо стати на платформи ногами! Зробити крок назад і потягнути важелі на себе. При цьому знімається навантаження з ніг і зі спини. Жінки пробували – задоволені. За бажання можна зробити ширину захвату 500 мм.

Щоб не ламалися штирі, я їх підсилив, поставивши арматуру діаметром 14 (12 – не було), кінці 100 мм відтягнув квадратом максимально (за допомогою міні-кузні).

Зварювати не можна – у місцях зварювання лопається. Нарізав різьбу (45 мм) і двома гайками затягнув. На ширину захвату копача 700 мм достатньо шести штирів з арматури.

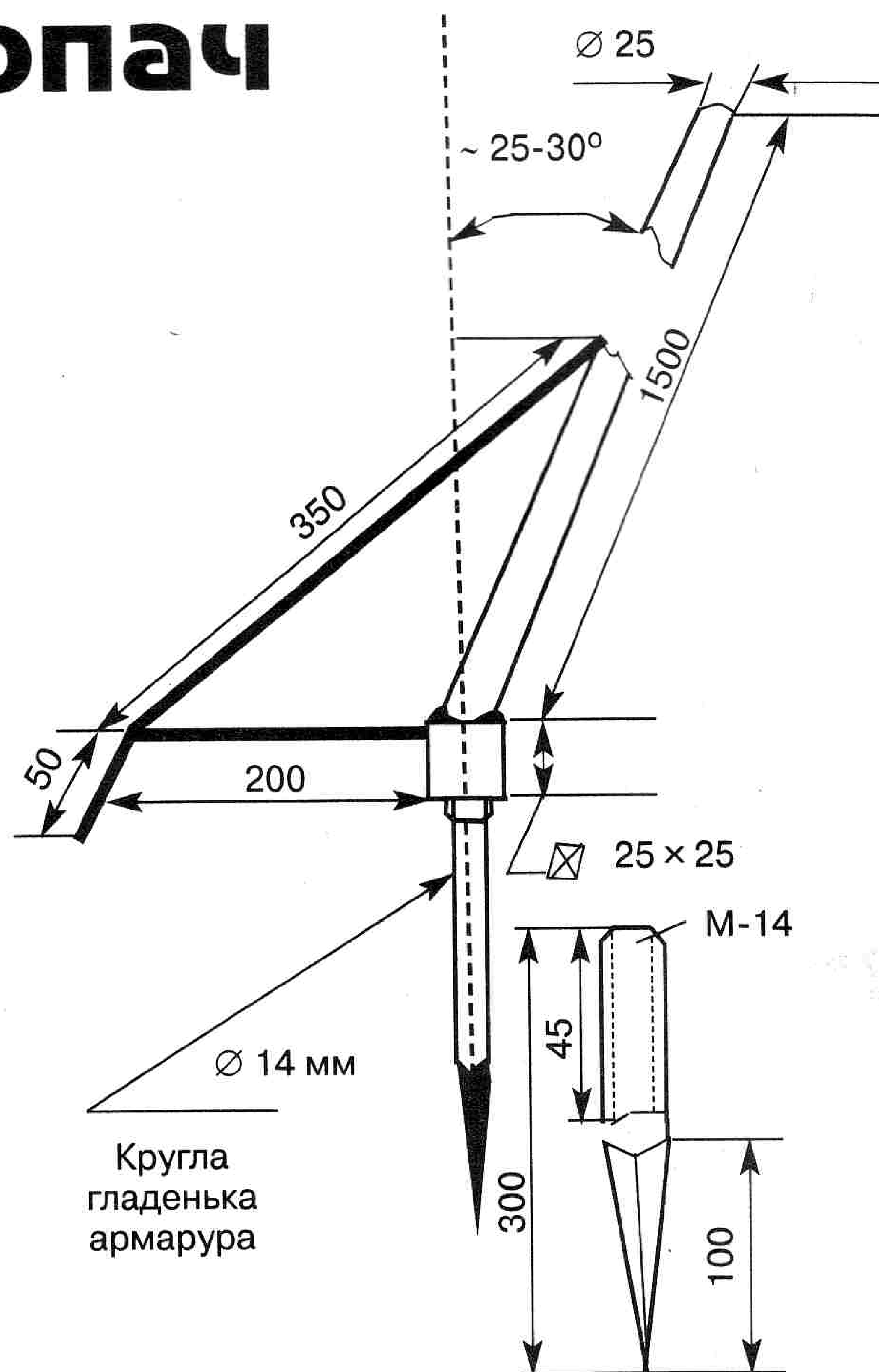

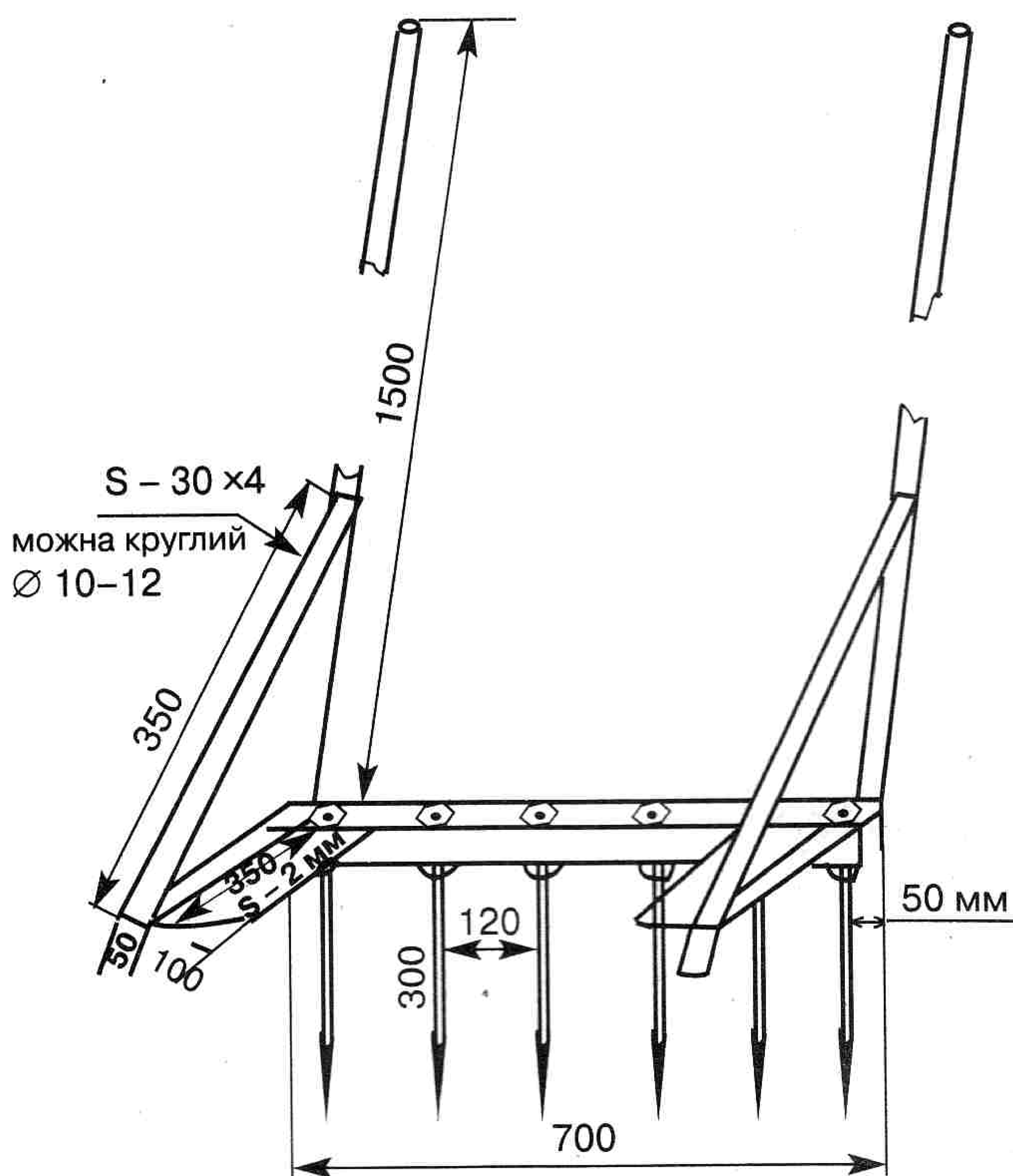

Хто приходить пробувати, обов'язково захоплюється й прокопає метрів 5–10.

Леонід Філімоненко

Модернізація культиватора

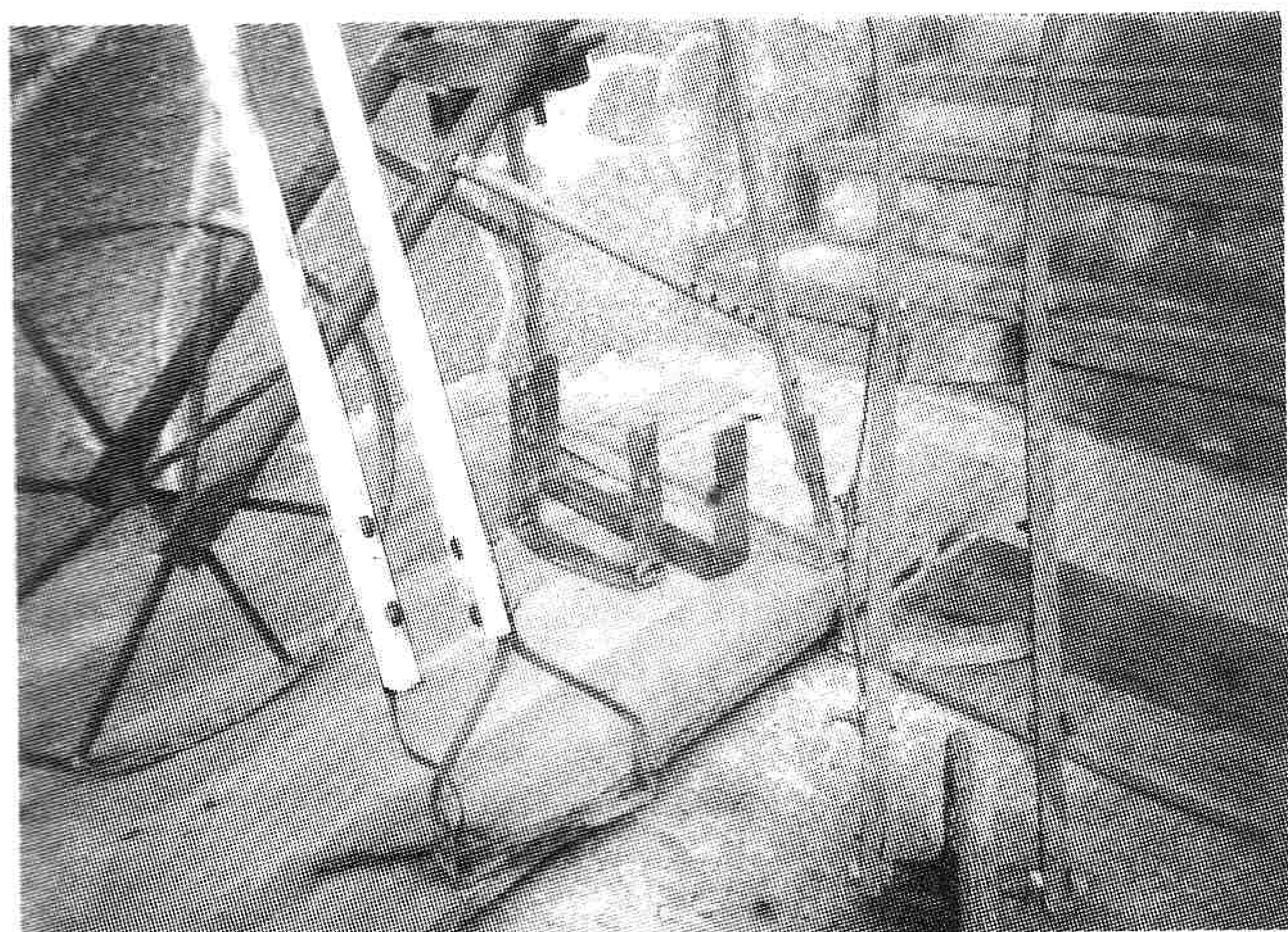

Корисні знаряддя з міні-кузні Леоніда Філімоненка

Часом до сліз образливо, як дурять нашого "бідного селянина". Візьмемо, наприклад, плоскоріз Фокіна. Реклама – інвалід за день обробляє 6 соток землі без напруження (і після цього придбали ще 30 соток). Це можливо тільки після 2-3-х років мульчування ґрунту. А якщо ґрунт пухкий, то і звичайна сапа будь-якої заточки впорається із цим завданням.

А якщо немає можливості мульчувати, а земля після поливу ущільнюється як бетон... Кінчик плоскоріза вібрує, в землю не йде. Єдине, що подобається, так це держак, зручний, але і його закріпили "догори ногами", руки втомлюються й по конусу сповзають догори.

Хто придбав, розгорніть держак товстим кінцем догори й відразу відчуєте впевненість у руках!

До чого це все. До того, що літо запитає, де взимку був? Ще є час підготуватися до більш важких ґрунтів.

Торік я виготовив ручний культиватор. Такі вже є в промисловому виробництві – грубувато. Держак запозичив у Фокіна й робота пішла в радість. Наклепане й заточене лезо культиватора легко входить у землю на 5–7 см. За один рух на себе обробляє 50–70 см.

Вирішив механізувати і поставив його на колесо.

З'ясувалося, що у магазині вже є й такий культиватор. Але конструкція трохи інша – грубіша й важча, та й вартість 190 грн. Ножі поміняв, бо заводські погано заточувати, та й забиваються вони. Мої ножі тонші й прямокутної форми. Знімні для заточки і різні за розміром.

Родзинка – гостре заточення, регулювання кута атаки ножа (може просто підрізати бур'ян або культивувати), розбирання для транспортування в автобусі – 2 болти на М-8, маса – 4 кг.

Малий агрегат, та з ним працювати казково. Плоскоріз Фокіна відпочиває.

Для бур'яну, який трапляється у рядку, я виготовив маленьку кочергу із двобічним заточенням Пір'їнка. Ширина захвату ножів – 150, 300, 550 мм. Товщина – 2–3 мм, ширина – 30–35 мм. Сталь ресорна.

Усі інструменти виготовив за 4 дні. Щоправда, довелося зробити тимчасову міні-кузню для виготовлення ножів.

Виявляється, маючи таку кузню й бажання, в домашніх умовах можна виготовити різні корисні знаряддя.

Леонід Філімоненко

Стійкі дуги

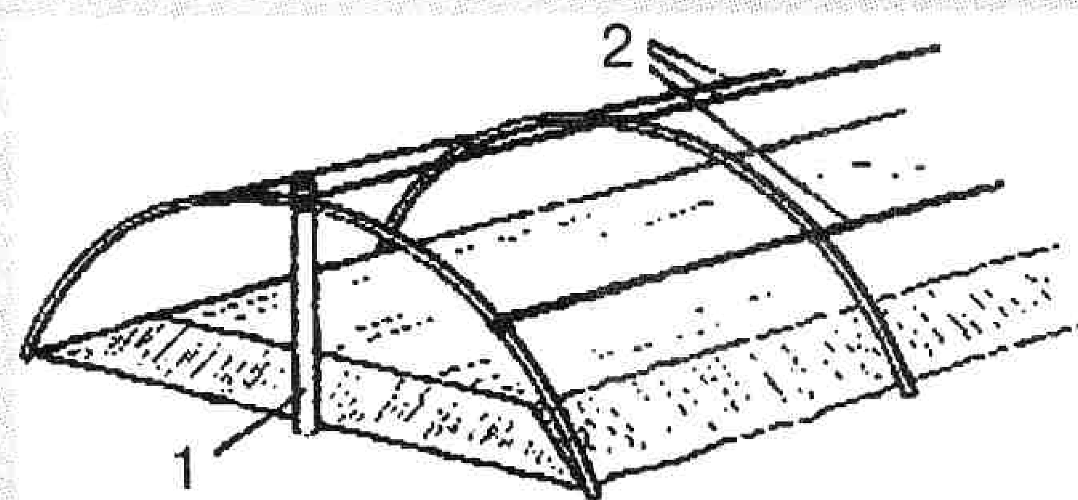

"Стійкі" дуги теплички:
1 – труба; 2 – азбестоцементні тяги

Для тимчасових плівкових теплиць найчастіше використовують каркас із устромленими кінцями в землю дуг із дроту діаметром 5–12 мм. Уздовж грядки натягують поверх дуг трохи поздовжніх тяг із шнура, тонкого дроту, тасьми тощо. Прив'язані до дуг, вони утворюють жорстку конструкцію всього каркаса й зменшують провисання поліетиленової плівки між дугами. Однак через певний час внаслідок розм'якшення ґрунту в місцях установки дуг під напором вітру й з інших причин дуги поступово деформуються й нахиляються до центру грядки. Внаслідок цього плівка на каркасі провисає, утворюючи "кишені", поверхня яких торкається рослин, що негативно позначається на їхньому розвитку (в "кишенях" також збирається вода й бруд). Щоб запобігти деформації дуг й утворенню "кишень", на торцевих краях грядки вбивають у ґрунт на глибину 40–60 см по поздовжній центральній осі грядки два відрізки металевої труби діаметром 3/4"–1" так, щоб верхній кінець труби був приблизно на рівні верхівки крайньої дротової дуги або трохи перевищував її. Потім прив'язують дугу з боку торця грядки до труби будь-якою стрічкою, наприклад, ізоляційною, одночасно обмотуючи нею зовнішні крайки торців труби для запобігання від прориву на них плівки. Після цього встановлюють у ґрунт по довжині грядки інші дуги, вирівнюючи їх. Тепер натягують із доволі значними зусиллями поздовжні тяги, фіксуючи їх на кожній дузі. Якщо металевих труб немає, підійдуть опори з дерев'яних брусків.

Г. Ткаченко

ЛИПЕНЬ

КОЗЕРІГ 30.06 (1.06) – 2 (8.25)

Повний місяць – 30.06 (16.42)

Збирають черешні. Щеплюють плодові дерева зеленими живцями. Висівають кріп на зелень. Можна розпочати закладати нову грядку суниць, а також висівати моркву сортів з коротким періодом розвитку, редьку осінніх і зимових сортів.

Підживлюють смородину, агрус, порічки, малину. Поливають овочі. Проріджують моркву, буряки, редьку, петрушку. Підживлюють аміачною селітрою капусту пізніх сортів, на важких грунтах підгортають. Кольрабі пізніх сортів і цвітну капусту середньостиглих сортів висаджують у відкритий грунт. Обрізують уражені хворобами гілки кісточкових порід.

ВОДОЛІЙ 2 (8.25) – 4 (13.53)

Глибоко перекопують грядки чотирирічної суниці.

Під переобтяжені плодами гілки яблунь, груш, слив, абрикос, персиків встановлюють підпірки. Смородину, порічки, агрус можна обприскати сумішшю попелу і мила. Перевіряють ловильні пояси. Виполюють від бур'янів пристовбурні круги дерев та міжряддя ягідників і овочів.

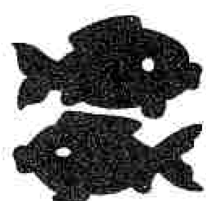

РИБИ 4 (13.53) – 6 (17.58)

Звільняють від вусів рослини суниць старше двох років, залишаючи їх для розсади на одно- та дворічках. Продовжують закладати новий суничник. Прикріплюють до дроту молоді гілки плодових дерев, які формують у формі шпалери, і вирізують ті, що ростуть у напрямку міжрядь. Збирають ревінь, боби. Висівають кріп, салати для одержання свіжими восени.

ОВЕН 6 (17.58 – 8 (20.55)

Остання чверть Місяця – 7 (19.54)

Збирають ягоди суниці, черешні, вишні, ослаблюють обв'язку на пагонах, які прищеплювали навесні, обламують або прищипують вовчки, що утворюються нижче щеплення. Видаляють пасинки на винограді. Зрізують головки ранньої капусти. Висівають чергову партію кропу, салату ромен і спаржевого.

ТЕЛЕЦЬ 8 (20.55) – 10 (23.11)

Висівають повторно моркву ранніх сортів, а також редьку для осіннього збирання і нетривалого зберігання. Можна висівати як післяжнивну культуру китайську капусту. Продовжують прополювати грядки, розпушувати грунт у саду.

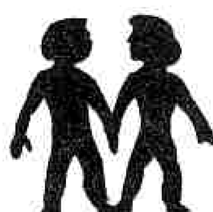

БЛИЗНЯТА 10 (23.11) – 13 (1.41)

Перевіряють стан плодових дерев, обрізують пошкоджені гілки. Збирають урожай малини та суниці. Виполюють і розпушують грядки, старі ділянки суниць перекопують і закладають нові флянцевим способом, щедро їх поливають. У суху погоду роблять це неодноразово й регулярно.

РАК 13 (1.41) – 15 (5.45)

Новий місяць – 14 (15.04)

Готують суміш попелу з господарським милом і нею обприскують смородину, порічки, агрус. Скошують траву в саду, а в пристовбурних кругах прополюють сапою. Всю скошену і зрубану сапою зелену масу складають у компостні купи. Петрушку, пастернак, селеру, скорцонеру, буряки підживлюють аміачною селітрою і поливають. Пасинкують і підв'язують до опор високорослі помідори.

ЛЕВ 15 (5.45) – 17 (12.41)

Через кожні 3–4 дні збирають квасолю, а малину і суницю – щодня. Консервують огірки, вишні, смородину, порічки. Якщо пір'я в озимого часнику починає жовтіти, то його пора викопувати.

Стежать за розвитком помідорів, щоб своєчасно їх пропасинкувати.

ДІВА 17 (12.41) – 19 (22.55)

Надійшла та пора, коли необхідно щодня збирати малину, суниці, огірки, цуккіні, патисони, петрушку, пастернак, шпинат, адже перестиглі плоди не дають змоги швидко зав'язуватися молодим. Регулярно також зрізують квіти гладіолусів для букетів. Жоржини слід підживити багатокомпонентними сумішами і своєчасно встановити підпірки, до яких підв'язують високі рослини.

ТЕРЕЗИ 19 (22.55) – 22 (11.19)

Перша чверть Місяця – 22 (9.29)

Збирають яблука ранніх сортів. Плодові дерева, обліпиху необхідно підживити органічними добривами. Закінчують копати ранню картоплю. Розділяють кореневища ірисів і висаджують їх у грунт.

СКОРПІОН 22 (11.19) – 24 (23.31)

Збирають огірки, смородину і порічки, скошують траву в саду, розпушують грунт, поливають дерева і кущі. Підкладають дощечки під зав'язь дині (аби не загнивали). Дині і кавуни підживлюють аміачною селітрою.

СТРІЛЕЦЬ 24 (23.31) – 27 (9.23)

Прополюють пристовбурні круги дерев, міжряддя овочів, суниці. Удобрюють дерева гноївкою або пташиним послідом, після чого щедро поливають. Збирають суниці, окулірують плодові дерева.

КОЗЕРІГ (27 (9.23) – 29 (16.15)

Продовжують збирати суниці, черешні, вишні окремих сортів, а також огірки ранніх сортів з грядок відкритого грунту. При цьому видаляють рослини огірків та інших культур, уражені паршею, антракнозом, плямистістю. Поливають овочі й дерева. Розділяють кореневища трав'янистих багаторічних квітів, які вже відцвіли і перебувають у стадії спокою.

ВОДОЛІЙ 29 (16.15) – 31 (20.42)

Збирають суниці, знищують падалицю. Розпушують грунт на грядках. Вибирають ранню картоплю. Перевіряють ловильні пояси і знищують шкідників.

"СИЛАЧ®" запобігає падежу молодняку

Мій сусід розповів мені про фантастичні властивості замінника незбираного молока ЗЦМ "СИЛАЧ®". Використовував він його для поросят. А чи можна його випоювати коровам?

Василь Сильченко,
Тальне, Черкаська обл.

Замінник незбираного молока "СИЛАЧ®" – інноваційний екологічно безпечний кормовий продукт.

Його виробляють за запатентованою технологією ЕСО® з рослинних компонентів. Він містить біологічно повноцінний білок із збалансованим амінокислотним складом, поліненасичені жирні кислоти, легкозасвоюваний вуглеводний комплекс.

ЗЦМ "СИЛАЧ®" збагачений вітамінно-мінеральним комплексом, має добрі фізіологічні й харчові властивості, що забезпечують нормальний ріст і розвиток тварин.

ЗЦМ "СИЛАЧ®" використовують:

- у рідкому стані для ефективного випоювання молодняку тварин замість незбираного молока;
- у сухому вигляді у складі комбікормів замість сухого молока для високопродуктивної годівлі великої рогатої худоби, свиней, птиці (курей-несучок, бройлерів, каченят, гусенят, індичат та ін.).

Застосування продукту повністю виключає ризик поширення інфекційних захворювань, які передаються під час випоювання молодняку незбираним молоком.

Спеціалісти ТОВ ЕСО® надають інформаційну підтримку й супровід застосування ЗЦМ "СИЛАЧ®".

Методика випоювання молодняку великої рогатої худоби ЗЦМ "СИЛАЧ®" у фермерських та особистих господарствах

- Готують безпосередньо перед напуванням у будь-якому молочному посуді: 1 кг ЗЦМ "СИЛАЧ®" на 12 л води за температури, що відповідає режиму пастеризації (72–74°С).
- Розводять (змішують) мішалкою в два етапи:

1. Вимішування в невеликій кількості води.
2. Доливання води, що залишилася.

- Випоюють молодняку за температури 30–35°С, використовуючи відра.

Випоювати телятам ЗЦМ "СИЛАЧ®" варто починати не раніше 20-денного віку.

Привчати краще протягом 5–6 днів, починаючи з 0,3 л ЗЦМ "СИЛАЧ®" за одну даванку, заміщаючи відповідну кількість незбираного молока.

Після періоду привчання телятам до двомісячного віку випоюють за схемою 50/50.

З двомісячного віку частку незбираного молока поступово (через 2–3 дні) зменшують, а ЗЦМ "СИЛАЧ®" додають, до повного вилучення незбираного молока з раціону.

Переваги використання ЗЦМ "СИЛАЧ®" для молодняку сільськогосподарських тварин

1. Виключає ризик поширення захворювань (лейкоз, туберкульоз тощо), що передаються під час випоювання молодняку цільним молоком.
2. Забезпечує нормальний ріст і розвиток тварин, зокрема приріст молодняку не нижче, ніж при випоюванні незбираним коров'ячим молоком.
3. Стимулює апетит, забезпечуючи високе поїдання кормів.
4. Простий у використанні: поставляється в сухому вигляді; готується безпосередньо перед споживанням (розведення водою у пропорції 1 частина порошку на 12–14 частин води).
5. Має тривалий термін зберігання в сухому вигляді завдяки вмісту в продукті природного антиокислювача.
6. Заощаджує до 70% незбираного молока, яке витрачають для випоювання телят. До 50% знижує витрати при відгодівлі молодняку великої рогатої худоби.
7. Забезпечує додатковий дохід від продажу зекономленого молока.

Підготувала ***Г. Ткаченко***

Збільшити врожай без шкоди для здоров'я можна

Підвищити врожайність овочевих та інших сільськогосподарських культур за рахунок використання новітніх агротехнологій, мінеральних добрив та засобів захисту рослин не так уже й складно. Але далеко не завжди великі врожаї приносять користь людям. На заході це зрозуміли давно. Тому для забезпечення сільськогосподарською продукцією власного ринку і для третіх країн, до яких належить і Україна, використовують різні агротехнології. Та гарна імпортна овочева продукція, якою повністю заполонили ринок України, на внутрішньому ринку цих країн майже не користується попитом. Споживачі країн Західної Європи насамперед звертають увагу на екологічну чистоту продукції. Фунгіциди, гербіциди, інсектициди, акарициди та мінеральні добрива погіршують якість сільськогосподарської продукції, завдаючи шкоди нашому здоров'ю. Виснаження грунтів та необізнаність людей сприяє тому, що в бажанні отримати високі врожаї, не думаючи про наслідки і не дотримуючись інструкцій, ми використовуємо все, що рекламується засобами масової інформації: телевізор, радіо та преса.

Чудовою альтернативою мінеральним добривам, якщо ви переймаєтесь своїм здоров'ям і бажаєте отримати на своїх грядках високі врожаї, може слугувати використання технології ефективних мікроорганізмів "Байкал ЕМ-IV".

Мікроорганізми, якими насичений препарат "Байкал ЕМ-IV" сприяють відновленню родючості і поліпшують структуру грунтів, замінюють внесення комплексу мінеральних добрив, поліпшують проростання насіння, ріст і розвиток рослин, підвищують стійкість рослин до посухи, хвороб, шкідників і заморозків, пришвидшують достигання плодів, поліпшують їхні смакові якості, гарантують отримання екологічно безпечної продукції зі збільшеним терміном зберігання.

"Байкал ЕМ-IV" вносять у грунт під час підготовки грядок за два тижні до сівби: 1 л ЕМ-препарату на 100 л води (100 мл на 10 л). Норма внесення робочого розчину на 1 сотку 200 л (на 1 $м^2$ – 2–3 л).

Щоб поліпшити проростання та забезпечити дружні сходи насіння замочують на дві години в робочому розчині (6 крапель на 200 мл води). Бульби картоплі обприскують робочим розчином перед садінням (20 мл на 10 л води).

Підкореневе підживлення рослин у період вегетації проводять один раз на два тижні (1 л препарату на 1000 л води). Норма внесення робочого розчину на одну сотку 200–300 л (на 1 $м^2$ – 2–3 л).

Обприскують рослини у період вегетації раз на два тижні (1 л препарату на 1000 л води). Норма внесення робочого розчину на одну сотку 50 л (на 1 $м^2$ – 0,5 л).

Підготувала ***Г. Коваленко***

ПЕРЕМОГА НАД ШКІДНИКАМИ НА ВАШОМУ ГОРОДІ

Ви запитуєте – Ми відповідаємо

Сьогодні на запитання читачів журналу «Дім Сад Город» щодо особливостей застосування препарату «Бомбардир» відповідає кандидат сільськогосподарських наук **Динник Олександр Васильович**

Сусід порекомендував мені обробити картоплю від колорадського жука препаратом «Бомбардир», каже, що цей препарат є дуже ефективним. Можете розповісти про «Бомбардир» детальніше?

Бомбардир – це ефективний та швидкодіючий препарат, який застосовують на пасльонових культурах (картопля, томати, баклажани) та на плодових деревах від різноманітних шкідників. Діюча речовина препарату – імідоклаприд – характеризується високою ефективністю, тривалістю та універсальністю захисної дії, безпечністю для людини та навколишнього середовища. Препарат проникає всередину рослини через листкову поверхню і розповсюджується по всій вегетативній масі рослини (листі і стеблу), що дозволяє надійно захищати всю рослину від шкідників. У рослині препарат рухається виключно знизу-вверх, тільки висхідними потоками від кореневої системи по стеблам до зеленого листя. Відтоку препарату до генеративних органів практично не відбувається, тобто Бомбардир не накопичується в бульбах. Перші ознаки ураження шкідників спостерігаються через 15-30 хв після його внесення, а вже через декілька годин шкідники повністю гинуть. Бомбардир високоефективний проти широкого спектру шкідників саду та городу (понад 60 видів шкідників овочевих, кормових та плодових культур, у тому числі ґрунтові шкідники, всі види щитівок), має тривалий період дії (до 28 днів). В світі препарати з діючою речовиною, подібною до Бомбардиру застосовуються для захисту картоплі, томатів, баклажанів, перцю, яблуні, сливи, груші, персику, виноградників, цукрових буряків, зернових та декоративних культур, а також у закритому ґрунті. Біологічна ефективність препарату не залежить від температурного фактора, тобто Бомбардир можна застосовувати навіть в умовах спекотного літа. Для виготовлення препарату використовують лише високоякісну сировину, яка має високий ступінь очищення та мінімальну кількість домішок. Суворий контроль всіх стадій виробництва гарантує отримання високоякісного продукту.

Яким чином слід застосовувати препарат Бомбардир на картоплі та томатах? Скільки його потрібно, щоб обробити 4 сотки картоплі?

Властивості Бомбардиру дозволяють застосовувати його різними шляхами – протруювання бульб, замочування розсади, поливу рослин, обприскування по вегетації. Найчастіше в Україні все ж таки користуються традиційним способом, а саме обприскуванням по вегетації. При такому способі норма витрати препарату становить 1г на 2 сотки (на 10 л води), відповідно на 4 сотки Вам необхідно 2 г, розведених у 20 л води.

У світовій практиці для захисту томатів, перців, баклажанів використовують також замочування розсади та полив рослин. Розсаду замочують в 0,1-0,2% розчині препарату (1-2 г Бомбардиру на 1л води) шляхом занурення в розчин кореневої системи. Час замочування розсади від 1,5 – 2 годин до 8-10 годин (чим більше експозиція, тим триваліший захисний період проти шкідників). В 1 л розчину можна замочити до 250 рослин. Розчин, який залишиться після замочування розсади розводять до 10 л звичайною водою і поливають висаджену в грунт розсаду.

Полив рослин проводять 0,2% розчином Бомбардиру. Норма витрати: при поливі розсади овочевих 20-30 мл розчину під одну рослину; при поливі плодових – до 1,5-2 л на одне дерево (перед цим необхідно ретельно промочити грунт навколо дерева); при поливі ягідних – 250-300 мл під один кущ.

Чи можна поєднувати обробку Бомбардиром з іншими препаратами, які застосовуються на картоплі?

За результатами випробувань обробку Бомбардиром можна вдало суміщати з обробкою фунгіцидом Танос (це не лише захистить Вашу картоплю від шкідників, але й вбереже її від фітофторозу), а також з обробкою стимулятором росту Вимпелом (для підвищення врожайності та стійкості рослини до несприятливих умов).

Чим Бомбардир краще за інші препарати, виготовлені на основі імідоклаприду?

У препараті Бомбардир успішно поєднуються високоефективна діюча речовина – імідоклаприд та найкраща препаративна форма – водорозчинні гранули. Ця препаративна форма має певні переваги порівняно з рідкими препаратами та порошками, що змочуються. Наприклад, порошок має високі гігроскопічні властивості, тобто сильно вбирає в себе вологу з зовнішнього середовища, через що злежується, злипається і як наслідок погано розчиняється у воді, випадає в осад, забиває форсунки обприскувача. Крім того, при використанні порошка, особливо при вітряній погоді, він сильно пилить (тому що порошок дуже легкий), через що у людини може виникнути алергія (препарат потрапляє у дихальні шляхи людини) або отруєння. Недоліками рідких препаратів є те, що вони частково або повністю втрачають свої властивості вже при 0° С внаслідок кристалізації рідини (діюча речовина випадає в осад). А як відомо, більшість засобів захисту рослин в Україні є імпортними, тобто завозяться в Україну в холодну пору року (в січні-лютому) і часто умов їхнього зберігання (особливо температурного режиму) не дотримуються. Водорозчинні гранули Бомбардиру – найсучасніша препаративна форма, яка позбавлена недоліків, що мають порошки та рідкі препарати.

Де можна придбати Бомбардир?

Враховуючи, що зараз в Україні широко поширені підробки різноманітних препаратів, щоб бути впевненими, що Ви купили справжній препарат, купуйте його в магазинах Спеціалізованої національної торгівельної мережі «Вассма», де дуже прискіпливо контролюють якість продукції, яка надходить у продаж. Магазини цієї мережі присутні практично у всіх обласних центрах України та у багатьох районних центрах. Адреси магазинів, а також відповіді на запитання щодо застосування Бомбардиру, які не були висвітлені у цій публікації Ви можете отримати, зателефонувавши за номером **Консультаційного центру «Вассма» 8 800 50 175 40.** Дзвінки зі стаціонарних телефонів по всій території України безкоштовні.

Новинка в герметизації та гідроізоляції може продовжити життя бетонних вимощень на кілька поколінь людських життів

Майже всі туристи, які бачили єгипетські піраміди, задаються одним і тим же питанням: яким чином тисячі років тому давні люди спромоглися спорудити таке чудо, яке потребує доволі точних математичних і астрономічних розрахунків та механізації робіт, яка не під силу навіть сучасній техніці? Але найбільше дивує відвідувачів те, як збереглися вони до наших часів.

І тут є чому дивуватися. Будівлі, які ми зводимо, розраховані на 75–100 років, але, на жаль, через неякісні будівельні матеріали та порушення технологічних процесів будівництва дуже часто вони не витримують навіть цього терміну.

Головна причина руйнування сучасних будівель – це волога, яка проникає в фундаменти, підвальні приміщення та стіни будівель. Низькі температури в зимовий період і високі температури влітку довершують свою справу.

Щоб захистити фундаменти, навколо будівель споруджують бетонні вимощення шириною 60–100 см. На жаль, ці вимощення ненадійно захищають фундаменти від проникнення вологи через тріщини між цоколем фундаменту і вимощенням, яке виникає внаслідок стиснення бетону при кінцевому затвердінні. Крім того, і саме бетонне вимощення має мікротріщини, які легко виявити, якщо суху бетонну поверхню полити водою. Після змочення вимощення на бетонній поверхні проглядається густий павутиноподібний малюнок. Ці павутинки і є мікротріщини, які не лише пропускають воду, а й призводять до передчасного руйнування бетонного вимощення. Спочатку лупиться його поверхня, а з часом руйнується і все бетонне вимощення.

На ринку України з'явилася велика кількість різноманітних ґрунтовок глибокого проникнення, але, на жаль, майже всі вони не дають бажаного результату. Максимум, на що вони годяться, – бути основою для нанесення фасадних емульсійних фарб. Слід також пам'ятати, що саме серед них найбільше трапляється фальсифікатів.

Новинка в герметизації та гідроізоляції – ґрунтовка "Макро" може допомогти вам не лише захистити бетонне вимощення від передчасного руйнування, а й надійно захистити цоколь фундаменту від проникнення вологи.

На стиках кожної окремої заливки бетону, зазвичай, з'являються тріщини

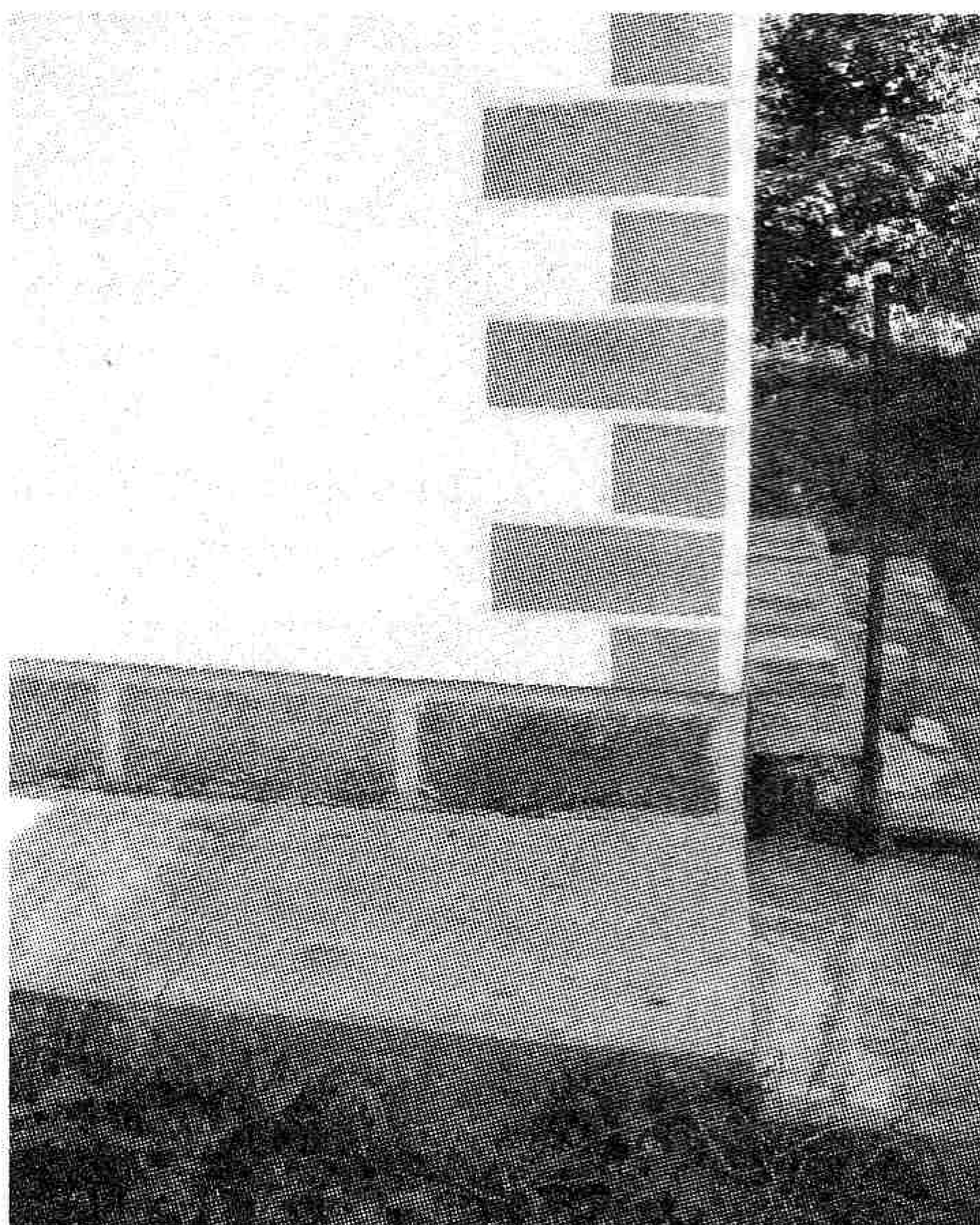

Мікротріщини на цоколі фундаменту та на бетонному вимощенні легко виявити, якщо їх поверхню полити водою

Підготовка поверхні для нанесення ґрунтовки "Макро"

Поверхні цоколю фундаменту і бетонного вимощення мають бути міцними, чистими, без жирових плям. Температура поверхні має бути не нижчою +10°С. Вологість повітря та поверхні суттєвого значення не має.

Не менше як за 3–4 доби до нанесення ґрунтовки "Макро" можна пофарбувати цоколь фундаменту і поверхню вимощення у бажаний для вас колір фасадною водно-емульсійною фарбою. Використання олійних чи нітрофарб неприпустиме. З метою збереження відтінків кольорів бажано наносити ґрунтовку на суху поверхню. Слід також враховувати, що за будь-яких умов на білому фоні після висихання ґрунтовки з'явиться прозорий жовто-коричневий відтінок.

Приготування робочої суміші композиції

У ємкість з головним компонентом додати затверджувач у пропорції 5:1 (на 100 г суміші – 20 г затверджувача) і ретельно розмішати механічним способом за допомогою електричного дриля з міксерною насадкою або вручну, використавши звичайну столову ложку чи якусь лопатку.

Термін придатності для використання готового розчину за температури +20°С – 30–45 хвилин залежно від об'єму приготовленої суміші (чим більше об'єм, тим швидше відбувається процес полімеризації, тобто з малим об'ємом можна довше працювати, ніж з великим).

Нанесення суміші на поверхню

Слід пам'ятати, що готову суміш необхідно використати упродовж 30 хвилин.

Суміш наносять спочатку на поверхню цоколю фундаменту, а потім на бетонну поверхню вимощення за допомогою щіточки, валика, пульверизатора або губки. Перший шар наносять для насичення, а 2-й і 3-й – для забезпечення герметизації та гідроізоляції.

Відразу після закінчення робіт інструменти необхідно промити нітророзчинником.

Після нанесення трьох шарів суміші ґрунтовки "Макро" ваше вимощення навколо будівлі може послужити кільком поколінням людей, не поступаючись єгипетським пірамідам.

Володимир Мельничук

Центр послуг "Дім, сад, город" пропонує післяплатою

насіння трав, овочів, квітів, добрива.

Виробники – Україна, Голландія, Італія, Франція, Японія

НОВЕ! **Професійне насіння квітів Sakata, Японія.** **Бегонія вічноквітуюча** Інферно червона, рожева, Амбасадор коралова, рожева, скарлет та суміш, для озеленення та як горщикова культура (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 130 грн.; **бегонія бульбова** Фортуна персикова з рожевим відтінком, рожева, жовта, яскраво-рожева та суміш кольорів, квітки густомахрові, прекрасна горщикова рослина (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 358 грн.

Примула Метеор двокольорова, безстеблова, квітки – 4,5 см, суміш кольорів, дуже красива кольорова гама, для озеленення, горщиків, контейнерів. Примула Пенжент, надрання, морозостійка, безстеблова, компактна, з великою кількістю квіток прекрасних кольорів (1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Жовтець (лютик, ранункулюс) Блюмінгдейл. Квітки великі, махрові, рослина компактна, невисока 20–25 см, витримує температури до -5^{0}С, для озеленення, горщиків, дуже рано квітує. Суміш кольорів (пакети по 1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Петунії грандіфлора Хулахуп , фіолетова з білою каймою, червона з білою каймою, рослина компактна, пишноквітуюча, рання (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 107 грн.

Гіпоестес Конфеті компакт рожевий, кармінново-червоний, білий з зеленими прожилками. Декоративна компактна рослина для озеленення та як кімнатна горщикова культура, у вирощуванні невибаглива, можливе вирощування цілорічно (8–10 тижнів), висота рослин 12–20 см (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 185 грн.

Торенія фурньє Литл кіс. Дуже красива компактна рослина (25 см) з квітками, подібними на дзвоники (3 см), для озеленення, горщикової культури, бордюрів та клумб. Кольори синьо-білі, бордово-білі, суміш (пакети по 1000 нас.). Ціна – 380 грн.

Колеус гібридний Файєр мозаїк червоно-зелений, рожевий з зеленою каймою, рубіновий з жовтою каймою. Рослини карликові (10 см), дуже декоративні, для озеленення та горщикової культури, (1 г = 4300 нас.). Ціна – 260 грн.

Віола вітроксинія Динаміт, красивих кольорів: жовто-червоні з очком, рожево-червоні з очком, фіолетово-білі з очком, рожево-бордова з очком. Можливі інші варіанти, включаючи однокольорові, розмір квіток – 6–8 см, висота кущів – 13 см, ранньоквітуючі, холодостійкі, квітують безперервно. (пакети по 1000 нас.). Ціна – 280 грн.

Багаторічні низькорослі дзвоники напівмахрові (Platycodon grandiflorus) Астра. Кольори голубий, білий та лавандовий, для відкритого ґрунту та як горщикова культура, кущі компактні, квітує увесь теплий сезон (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 365 грн.

Айстри Серенада, для озеленення та зрізу, рослини густогіллясті, розлогі, з великою кількістю напівмахрових квіток на одному стеблі. 1 гілка – букет. Кольори яскраво-рожевий, синій, біло-голубий, червоно-рожевий (пакети по 2500 нас.). Ціна одного пакета – 120 грн.

НОВЕ! Насіння декоративних трав з колекції Національного ботанічного саду НАН України.

Багаторічники: перлівка висока фіолетова, перлівка висока біла, пенісетум, пенісетум волосатий, колосняк піщаний, просо лозне, щучка дерниста, трясунка середня, міскантус, ковила найкрасивіша, ковила українська, ковила волосоподібна, шовкова трава, ячмінь гривастий;

однорічники: пайза хлібна, чумиза, бусенник, мишій перситський, мишій довгоколосковий, ламаркія, канаркова трава мала, пенісетум сизий, просо колосоподібне, трясунка велика, зайцехвіст.

Ціна одного пакета – 2 грн.

Газонні трави: "Королівський сад" – суміш низькорослих високоякісних холодо- та посухостійких трав, які повільно ростуть, 100 г – 7 грн.; "Смерканок" – трава для затінку, 100 г – 6 грн.; "Спортивне змагання" – зносостійка трава, 100 г – 7 грн.; "Спортклуб" – трава для спорту, 100 г – 7 грн.; "Англійський газон" – травосуміш для саду, 100 г – 7 грн.; мітлиця повзуча 100 г – 25 грн.; конюшина повзуча Ліфлекс 100 г – 18 грн.

Можливе формування в більших упаковках.

НОВЕ! Набори насіння: екзотичних рослин: 1. Пальма психосперма витончена, 2 шт.; хурма кімнатна, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; момордика – витка рослина, 1 шт.; айва японська – 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. **2.** Пальма психосперма витончена, 2 шт.; гліцинія, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; айва японська, 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. Ціна наборів – 8 грн.;

медоносних трав: буркун, козлятник, вайда, сильфія пронизанолиста, лаватера, фацелія, свербига, гісоп, змієголовник молдавський, лофант ганусовий, котяча м'ята, чорнушка дамаська, шавлія лікарська. Розфасовка – 1–5 г. Ціна набору – 20 грн.

квітів та овочів (10 овочів + 10 квітів) – 15 грн.; набір городника – 10 грн.; айстр на зріз (10 сортів) – 8 грн.; голчастих айстр (10 шт.) – 8 грн.; півонієподібних та трубчастих айстр на зріз (10 шт.) – 8 грн.; дворічників та багаторічників (15 шт.) – 15 грн.; "Альпійська гірка" – 10 грн.; декоративних трав (10 шт.) – 15 грн.; квітів для балконів, вікон, терас (10 шт.) – 8 грн.; квітів для рабаток (10 шт.) – 8 грн.; однорічників для букетів та на зріз (10 шт.) – 8 грн.

Насіння кімнатних рослин: **альстремерія** "Перуанська красуня", суміш (0,3 г) – 6 грн.; **гербера** – 13 грн.; **аспарагус** пір'їстий та Шпренгера (0,5г) – по 6 грн.; **бальзамін** кімнатний, махровий "Хлопчик-мізинчик" (0,5г) – 6 грн.; бальзамін F_1 серія "Баланс", рожевий пікоте, червона зірка та суміш (10

шт.) – 6 грн.; **пасифлора** (0,4 г) – 6 грн.; **пальма** (5 нас.) – 8 грн.; **стреліція** "Райський птах" – 9 грн.; **колеус** (0,25 г) – 6 грн.; **цинерарія** "Сенеціо", суміш (0,1 г) – 6 грн. Ексцелсіор (0,12 г) – 13 грн.; **абутилон** (кімнатний клен), 0,25 г – 6 грн.; банан оксамитовий (3 шт.) – 6 грн.; **банан** кімнатний (4 г) – 8 грн.; **глоксинія** гібридна Avanti White F_1 – 5 грн.; **пасльон** кімнатний "Червоний гігант" (0,1 г) – 6 грн.; **кальцеолярія** гібридна (40 шт.) – 6 грн.; **перець** декоративний "Аладін" (0,1 г) – 6 грн.; **бегонія** махрова, коралова (45 шт.) – 7 грн.; **пеларгонія** зональна, кольори червоний, рожевий з білою серединою – 6 грн.; **примула** гібридна, серія "Піонер", блакитна, суміш (10 шт.) – 6 грн.; **жакаранда** мімозолиста (0,8 г) – 6 грн.; **кавове дерево** "Арабка" (1 г) – 7 грн.; **куфея** "Коан", червона (0,1 г) – 6 грн.; **мімоза** сором'язлива (0,23 г) – 6 грн.; **очерет** пониклий "Клаб Раш" (10 шт.) – 6 грн.; **циперус** (0,01 г) – 6 грн.; **кактуси**, суміш – 6 грн.

<u>Насіння квітів:</u> гвоздика Шабо, кольори червоний, рожевий, білий, смугастий, жовтий та суміш – 6 грн.; гвоздика китайська серія "Діана" F_1 (10 шт.), суміш – 6 грн.; гвоздика садова Гренадін "Харді тріумф" (0,2 г) – 6 грн.; гвоздика periста карликова багаторічна "Солодощі", суміш (0,02 г) – 5 грн.; **гомфрена**, сухоцвіт "Полуничне поле" (0,1 г) – 5 грн.; **кермек** виїмчастий, кольори червоний, голубий, жовтий, рожевий, оранжевий, синій та суміш (0,2 г) – 6 грн.; **лобелія** їжаковидна "Кришталевий палац" (0,02 г) – 5 грн.; **лобулярія** "Королівський килим", рожева (0,25 г) – 5 грн.; **настурція** витка, великоквіткова "Коштовність" (2 г) – 5 грн.; настурція махрова, великоквіткова "Везувій" (2 г) – 5грн.; **петунія** гібридна бахромчаста, суміш – 13 грн.; багатоквіткова, серія "Ламбада" (20 шт.), яскраво-рожева – 6 грн.; "Танго"F_1, фіолетова (20 шт.) – 6 грн.; ампельна махрова "Лідер"F_1 (0,02 г) – 6 грн,; карликова мультифлора, червона (0,08 г), Небесна троянда (0,2 г), "Стеларіс", зірка (0,08 г) – 6 грн.; **соняшник** махровий "Ведмежатко" (1 г) – 5 грн.; **сальпіглосис** виїмчастий "Імператор" (0,05 г) – 5 грн.; **алісум** Гмеліна "Гірське золото", жовтий, багаторічний (0, 2 г) – 5 грн.; **арабіс** кавказький "Шнеехаубе", багаторічний (0,1 г) – 5 грн.; **дельфініум** багаторічний "Пасифік гігант" (0,2 г) – 6 грн.; **дзвоники** карпатські "Ізабелль", багаторічні (0,2 г) – 5 грн.; дзвоники махрові, суміш – 6 грн.; **жоржини** "Помпон", суміш (0,2 г) – 5 грн.; **пенстемон** "Червона королева" (0,1 г) – 5 грн.; **фізостегія** віргінська, рожева (0,1 г) – 5 грн.; **канна** індійська великоквіткова (5 шт.) – 6 грн.; **стокротка** помпонна, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **братки** великоквіткові, кольори білі, жовті, червоні, рожеві, сині, фіолетові, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **фіалка** духмяна багаторічна (0,6 г) – 6 грн.; **хризантема** Каріната (1,5 г) – 6 грн.; **чорнобривці** карликові (1 г), жовті, оранжеві – 5 грн.; чорнобривці високі (1 г) – 5 грн.; **левкой** Гігант Ніци (0,5г) – 6 грн.; **колеус**, суміш (2 г) – 6 грн.; **годеція** махрова (0,6 г) – 6 грн.; **декоративна капуста** – 6 грн.; **вербена** великоквіткова витка (0, 1 г) – 5 грн., **мак** східний садовий багаторічний "Піцикато" – 5 грн.; **лакфіоль** садова "Чері" F_1 (0,5 г) – 5 грн.; **едельвейс** альпійський (0,1 г) – 6 грн.; **ромашка** гігантська – 6 грн.; **айстри** групи Принцеса, кольори червона, жовта, біла, фіолетова, рожева та суміш – 6 грн.; **люпин**, суміш – 6 грн.; **наперстянка**, суміш – 6 грн.; **кохія** (1 г) – 6 грн.; **майори** великоквіткові "Квітка Даліди", кольори червоні, жовті, білі, суміш (1 г) – 6 грн.; суміш лугових квітів "Японський луг" (1 г) – 6 грн.; **флокс** великоквітковий, суміш (0,6 г) – 6 грн.; **целозія** гребінчаста (0,8 г) – 6 грн.; **целозія** пір'їста (0,8 г) – 6 грн.; **шавлія** розкішна карликова (0,3 г) – 6 грн.

<u>Овочі:</u> перець солодкий : Альваро F_1, надранній , оранжевий, товстостінний (8 шт.) – 4 грн.; Квадрат Асті, червоний (1,5 г) – 6 грн.; Ріг Бика, ранній, суміш кольорів та червоний (1,5г) – 6 грн.; Бел Гой F_1, червоний великий 0,23 г) – 13 грн.; Голда F_1, жовтий, великий (0,23 г) – 13 грн.; Фламінго F_1 ранній, жовтий (10 шт.) – 4 грн.; **гіркий** Каїн (1,5 г) – 6 грн.; **перець** Ротунда, червоний, товстостінний (1,5 г) – 6 грн.; **помідори**: Тропік Джалло VF, плоди золотисто-жовті, солодкі, мають високу товарну якість, універсальні (0,23 г) – 9 грн.; Експрес F_1, надранні, круглі (0,5 г) – 4 грн.; Толстой F_1 ранні, індетермінантного типу, округлі, дуже смачні (0,05 г) – 4 грн.; Річі F_1, ранні, плоди округлі 110–120 г, універсального призначення, чудові смакові якості (0,05 г) – 4 грн.; низькорослі Сан-Марцано, сливка рання (1,5 г) – 5 грн.; високорослі Сан-Марцано, довга сливка (1 г) – 5 грн.; великі круглі для їжі та переробки Сан Пьєтро (1,5 г) – 5 грн.; Рома V/F, велика сливка для консервації (2 г) – 5 грн.; Волове серце (1,2 г) – 5 грн.; Кемпбел 30 – низькорослі для переробки (2 г) – 5 грн.; Кемпбел 31, низькорослі, для продажу (2 г) – 5 грн.; **огірки**: Паризький корнішон (3,5 г) – 6 грн.; Білий салатний, колір плоду білий (3 г) – 6 грн.; Амур F_1, надранній партенокарпік, плоди однорідні зелені з тоненькою шкіркою, без гіркоти, для споживання та переробки (10 шт.) – 4 грн.; Атлантіс F_1 ранній, високоурожайний для споживання, засолювання та консервування (1 г) – 4 грн.; **диня**: Амаріло Оро, рання, яскраво-жовтого кольору, солодка (4 г) – 6 грн.; Супер Стар, середньорання (4 г) – 6 грн.; Кампалупо, рання, м'якуш помаранчевий (4 г) – 6 грн.; Ананас (0,5 г) – 4 грн.; Супермаркет F_1, надрання (0,4 г) – 13 грн.; **капуста**: Копенгаген Маркет 2, середньорання (5 г) – 6 грн.; Парель F_1, надрання, 50–55 днів , високі смакові якості (20 шт.) – 4 грн.; Бригадир F_1, середня, 120–130 дн., універсальна для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; Леннокс F_1, пізня, для зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста цвітна**: Тардіво ді Фано, середня (2 г) – 6 грн.; Снігова Куля, середня (2 г) – 6 грн.; Гудмен, рання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста червоноголова** Ауторо F_1, високоурожайний гібрид для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **квасоля** Спаржева (20 г) – 6 грн.; лагенарія Сицилійська (3,5 г) – 6 грн.; **баклажани**: Флорентійський, округлий (2,2 г) – 6 грн.; Римський, довгий (2,2 г) – 6 грн.; Сфумата ді Роса, округлий, світло-фіолетовий, середньоранній (2,2 г) – 6 грн.; Боніка F_1, ранній, овальний (0,25 г) – 4 грн.; Фрама F_1, ранній, довгий (0,25 г) – 4 грн.; **буряки** столові: Циліндра, довгий (10 г) – 6 грн.; Регала, ранній, круглий (3 г) – 4 грн.; Рокет циліндричний, солодкий, для переробки та зберігання (3 г) – 4 грн.; **цибуля** ріпчаста: Біла травнева, надрання, соковита (4 г) – 6 грн.; Біла червнева, середня, салатна (4 г) – 6 грн.; Денсіті 4, золотиста, середня, універсальна (4 г) – 6 грн.; Пармська золотиста, велика, кругла, пізня (4 г) – 6 грн.; Техас Грано 502, золотиста, рання (3 г) – 6 грн.; Росса ді Тоскана, червона, для зберігання (3,5 г) – 6 грн.; Ред Барон, середньорання, округла, червона, високі смакові якості (1 г) – 4 грн.; Тамара F_1 золотиста, для зберігання (1 г) – 4 грн.; **морква**: Берлікумер 2, пізня, довга, для зберігання (7 г) – 6 грн.; Нантес 2, рання, дуже соковита (7 г) – 6 грн.; Флакко 2, пізня, для споживання та зберігання (7 г) – 6 грн.; Світхарт рання (2 г) – 4 грн.; Скарла супер, пізня для тривалого зберігання, урожайна, має високі смакові та товарні якості (3 г) – 4 грн.; **ка-**

бачки: Діамант F_1, ранній гібрид, темно-зелений, універсальний, високотоварний (4,5 г) – 12 грн.; Генуезький, кущовий, яскраво-зеленого кольору, високотоварний (7 г) – 6 грн.; Смугастий італійський (7 г) – 6 грн.; Мері Голд F_1, дуже ранній кущовий, жовтий, для споживання та переробки, має прекрасний товарний вигляд (5 шт.) – 4 грн.; Алія F_1, ранній, плоди циліндричні рівненькі, світло-зелені (5 шт.) – 4 грн.; **кавуни**: Кримсон Світ, середньоранній, висока смакова та товарна якість, відмінна транспортабельність (1 г) – 4 грн.; Солодкий Малюк, ранній (1 г) – 4 грн.; **селера коренева** Діамант, середньостигла, великий коренеплід округлої форми 1–1,5 кг, для переробки та зберігання (100 шт.) – 4 грн.; **редиска**: Фламбоянт 3, рання, дуже соковита (14 г) – 6 грн.; Французький сніданок, рання, коренеплоди видовжені соковиті, сорт всесезонний (3 г) – 4 грн.; **полуниця** садова (0,18 г) – 8 грн.; **салати**: Рукола (15 г) – 6 грн.; Ромен (6 г) – 6 грн.; головчастий Бразіліана (4,5 г) – 6 грн.; **пряно-ароматичні трави**: базилік зелений, дуже духмяний (4,5) – 6 грн.; базилік фіолетовий, ароматний (2,8 г) – 6 грн.; тим'ян (0,5 г) – 5 грн.; гарбуз Центнер, солодкий (3,5) – 6 грн.;

НОВЕ! Добрива для квітів та рослин фірми "Агресоль", Польща

Для красивоквітуючих рослин 200 г – 22 грн.

Рододендронів та азалій 200 г, на 30–35 рослин – 22 грн.

Гортензій 200 г – 22 грн.

Універсальний для декоративнолистяних кімнатних рослин 200 г – 22 грн.

Укорінювач для живців, насіння та рослин 250 г – 25 грн.

Добрива для підживлення кімнатних квітів та рослин (15 г) – 2 грн.

КНИГИ. Із серії **"Бібліотека квітникаря"**: "Троянди", "Паркові троянди", "Іриси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини" (2 книги), "Квітник без шкідників та хвороб", "Нарциси", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Вічнозелені рододендрони", "Бузок", "Дрібноцибулинні рослини", "Хризантеми", "Айстри", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини", "Тюльпани", "Хвойні дерева та кущі", "Розмноження хвойних рослин", "Дельфініум", "Пасифлора", "Жоржини", "Гемерокаліси". Ціна однієї книги – 2, 80 грн. "Глоксинії", "Сенполії" – 3,50 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні дерева, кущі, ліани" – 5 грн.

Із серії **"Виноградарство та виноробство"**: "Ода вину", "Поради майстра виноградарям-початківцям", "Операції на виноградному кущі", "Сорти винограду", "Виноград, вино. На здоровье", "Виноград на дачі", "Виноград на шатровій шпалері", "Виноград на присадибній і дачній ділянці". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "Образцовый виноградник" (2 книги) – по 3 грн.

З питань здоров'я: О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" – 3,50 грн.; "800 років рецептам здоров'я" – 2,50 грн., О. Світко "Рецепти здоров'я від Олени Світко" – 3 грн.; "Здоров'я з вулика" – 2,50 грн.; "Календар травника" – 2,50 грн.; "Травы в вашем доме" – 2,50 грн.; "Виноград, вино. На здоровье" – 2,50 грн., "Малюки від народження до року" – 2,50 грн.; "Не бійтеся дієти. Протисклеротична", "Не бійтеся дієти . Діабет" – по 2,50 грн.

Із серії **"Домашня ферма"**: "Кури", "Гуси", "Качки", "Індики", "Перепелиці", "Цесарки", "Кролі", "Вівці", "Нутрії". Ціна однієї книги – 2,50 грн.

Книги: "Вирощування саджанців. Поради початківцям", "Лимонник та актинідія", "Лимон у квартирі", "Малина", "Смородина, порічки", "Персик біля дому", "Суниця", "Кизил", "Айва", "Яблуня", "Черешня", "Пряно-лікарські рослини", "Біодинамічний календар", "Обліпиха", "Дичина під чарку", "Знай наших", "Три врожаї на рік", "Новосели на городі та в саду", "Захист саду", "Кухоль меду", "Прибуткова пасіка". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "100 пісень Вадима Крищенка" – 3 грн.; "Сонник" – 1 грн.; "Ремонтуємо самі" – 1 грн.; "Календар рибалки" – 1 грн.; "Груша", "Груша "Агротехніка" – 3 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні магнолії" – 20 грн.; "Власна оселя" – 15 грн.

Добірки журналів:
"Квіти України" – 2001–2004 рр., 8 прим. – 30 грн.; "Квіти України" – 2005 р., 6 прим. – 30 грн.; "Квіти України", 2006 р., 6 прим., № 5 – повнокольоровий, календар на 2007 р. – 35 грн.; "Дім, сад, город", 10 прим. – 18 грн.; "Чумацький шлях" та "Туризм сільський зелений" (каталоги), 10 прим. – 18 грн.; "Будьмо здорові", 10 прим. – 15 грн.; "Пасіка", 10 прим. – 15 грн.; "Яблунька", 10 прим. – 18 грн.; "Розмальовки "Чарівна казка", 5 прим. – 5 грн. Спеціально для вас. Для бажаючих детальніше ознайомитись з журналами видавництва "Дім, сад, город" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. У кожному комплекті – подарунок. Ціна – 15 грн.

Книги: Н. Табунщиков "Цветы и творчеством. Руководство по флористике" – 55 грн.; Каталог І. Хороша "Ириси" – 10 грн.; каталог Л. Лихошви "Екзотика геснериевых", "Любимые фиалки" – по 10 грн.; В. Курбатов "Всеобщая история ландшафтного искусства" (Сады и парки мира), 735 стр. – 150 грн.; Макуни "Сенполии" – 35 грн.; "Постройки на приусадебном участке (веранды, беседки, летняя кухня, бассейн, мангал, пергола)" – 30 грн.; "Парники и теплицы" – 35 грн.; Хессайон "Все о комнатных растениях" – 38 грн.; "Все для сада своими руками" – 30 грн.; "Все о розах" – 65 грн.; Порубиновская "Пальмы" – 30 грн.; Календар на 2007 р. "Квіти України" (14 стор., повнокольоровий) – 4 грн.

Школа вишивання

Набори схем вишивок ікон (5 шт.)

1. Спас Нерукотворний, Микола Чудотворець, Божої Матері "Поклич на примирення", Божої Матері Почаївської, Образ Преподобної Богородиці "Знамення".

2. Спаситель у терновому вінку, Божої Матері Семистрільної, Божої Матері Скоропослушниці, Богородиці Казанської, Образ Преподобної Богородиці "Замилування".

3. Богородиці Тіверської, Божої Матері "Духмяний цвіт", Богородиці Козельщанської, Божої Матері "Неупиваемая чаша", Божої Матері "Справлення за загиблими".

4. Богородиці Скоропослушниці (варіант 2), Божої Матері Володимирської, Богородиці Донської, Святих Апостолів Петра та Павла, Святої мучениці Тетяни, Святої Анастасії (допомагає у шлюбі).

Набори схем рушників (по 5 шт.)

5. Весільних.
6. Подарункових.
7. Святкових.
8. **5 схем:** скатертин, серветка до Великодня, доріжка на стіл, чоловіча (хлоп'яча) сорочка з викройкою.
9. **5 схем картин з квітами**: троянди, соняшники, незабудки, маки, ромашки.
10. **5 схем натюрмортів** з фруктами та квітами (дуже красиві).
11. **5 схем красивих пейзажних картин.**
12. **НОВЕ! 5 схем різних звірів.**
13. **НОВЕ! 5 схем картин на біблійні сюжети.**

Ціна **наборів – 25 грн.**

Для тих, хто замовляє 3 набори, одна схема в подарунок.

Нитки для вишивання DMC та ANCHOR від 3 до 3,50 грн. за моток. Замовлення робити за номерами та назвою фірми. Мінімальне замовлення – 5 шт. Оптовим замовникам знижки (опт від 25 шт.).

Фурнітура для квіткового бізнесу та флористики:

стрічка декоративна шириною **2 см/100 м**, кольори різні – 10 грн.; блискуча (лазер), з золотими смужками різних кольорів – 12 грн.; в бобінах **1 см/100 м**, кольори різні з золотою смужкою – 12 грн.;

банти для декорування букетів та подарунків, 1 упаковка – 25 шт., кольори різні – 12 грн.;

пакети конусоподібні для упаковки квітів (метал + малюнок), 1 упаковка – 100 шт. – 30 грн.;

листи для обгортання квітів, букетів, 80 х 60 см з малюнком, 50 шт. – 30 грн.;

рулони 25 м, тоновані з каймою або малюнком – 30 грн.; лазер (10 м) – 28 грн.;

серветки для декорування букетів, діаметр 20 см, блискучі 1 упаковка – 100 шт. –12 грн.; діаметр 50 см, 100 шт., прозорі та блискучі – 30 грн.;

пакети для подарунків 100 шт., 25 х 40 см – 30 грн.

Нове! Сітка для декорування букетів, подарунків (9 м), різних кольорів – 30 грн.;

Флізілін (9 м), кольори різні – 30 грн.

Блискуча **декоративна присипка**, кольори різні, 1 упаковка – 10 грн.

Оаза для квіткових композицій – 6 грн.

Умови пересилки. Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам набори та перелік. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки + 6 грн.; 11–15 грн. + 6,50 грн.; 16–20 грн. + 7 грн.; 21–30 грн. + 8 грн.; 30–35 грн. + 9 грн.; 35–50 грн. + 12 грн.; 51–60 грн. + 15 грн.; 61–80 грн. + 20 грн., 80–100 грн. + 25 грн.

Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте на адресу: п/с 208, ЦП "ДСГ", м. Київ – 2, 02002

Пропоную...

...післяплатою цибулини та дітки бахромчастих тюльпанів, нарцисів, гіацинтів. Конверт – каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

...недорого. Тюльпани (60). Початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Малину великоплідну (12), ожину (2). Конверт – каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...молодняк корейських поросят.

Микола Олександрович Прімов,
м. Біла Церква, Київська обл.,
тел. 8 (050) 230-56-28

...тюльпани на вигонку (цибулини та дітки).

Тел. 8 (05632) 4-38-50; 4-78-13;
моб. 8 (050) 204-29-90

...гіацинти, крокуси, тюльпани, нарциси, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8 (050) 98-205-90

...будинок, сад, город 1,1 га, пасіку 26 сімей. Під лісом.

м. Ананьїв, Одеська обл.,
тел. 8 (097) 694-43-15

...чистопородних поросят породи мангал та корейських.

Сидоренко,
м. Кіровоград,
тел. 8 (0522) 56-12-02, 8 (096) 930-44-26

...агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8 (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89
Olefir@ukr.net

...корейські свині – молодняк та поросні свиноматки.

м. Ставище, Київська обл.,
тел. 8 (0264) 5-42-26; 8 (096) 314-64-96

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки. Великий вибір.

м. Васильків, Київська обл.,
тел. 8 (271) 2-14-81, 8 (066) 753-21-19

...найкращі сорти лілій на зріз. Бахромчасті тюльпани.

Євген Скобля,
вул. Милятинська, 3-а, кв. 1, м. Львів, 79024

...постійно найкращі сорти суниці: Ольвія, Октава, Кент, Гігант Джорней, Королева Єлизавета, Референта та інші (60), малини (40), аґрусу (20), смородини (30), порічок (20). Опт, роздріб. Конверт – каталог.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615,
тел. 8 (0472) 30-29-28

...реалізуємо чистопородних поросят породи мангал та угорських велетнів.

І.І. Попов,
тел. 8 (04849) 6-19-81, моб. 8 (097) 271-91-12

...садивний матеріал ірисів кращих сортів світової селекції та від селекціонера.

Ніна Панасівна Мірошниченко,
пров. Оздоровчий, 4, м. Житомир, 10005,
тел. 8 (0412) 24-19-97

...інкубаційні яйця, добові курчата, молодняк порід: кохінхін чорний, голубий; брама куріпчаста, золотиста, світла, темна; орпінгтон різних окрасів; юрловські голосисті; орловські ситцеві; цесарки, павичі. Племінний молодняк чистопородних в'єтнамських свиней, дорослі свиноматки.

С.М. Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 383-82-88

...поросят породи мангалиця (ластівка).

Сергій Анатолійович,
тел. 8 (098) 992-55-83, 8 (098) 772-24-29

...саджанці, деревця: лимони, мандарини, апельсини, грейпфрути, цитрони, кінкани, каламондини, помпельмуси, бергамот, танжерин, клементина та багато іншого.

С.В. Тимофєєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018

...великоплідні сорти малини: Сірєнєвий туман, Ізобільна; ремонтантні: Геракл, Недосяжна та інші.

М.М.Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...лілії, гладіолуси, тюльпани, нарциси, клематиси – сучасні сорти для зрізу та квітників. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації. Каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 6-89-51

...каліфорнійського черв'яка, чайний, кефірний гриб, морський рис, садові гриби на різні смаки, сухі лікарські трави, кімнатні та садові рослини: банан, кавове дерево, апельсин, мандарин, лимон, фейхоа, араукарія, наранхіла, мурайя, папороть, йошта, інжир, лавровишня, магонія, женьшень, лавр, вейгела, обприскувачі садові, препарат Престиж, Байкал, Марс, книги.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...корейських поросят і мангалів.

м. Кривий Ріг,
тел. 8 (066) 333-15-60

...конструкції саморобних косарок (10 грн.), схеми і опис крапельного, підземного, дозованого і автоматичного поливу рослин (5).

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...недорого корейських поросят.

м. Черкаси,
тел. 8 (0472) 30-33-57, 8 (067) 648-59-95

...міні-піги до 15 кг, в'єтнамські травоїдні м'ясні свині трьох різних ліній.

Києво-Святошинський р-н,
тел. 8 (050) 380-96-57; 8 (050) 442-98-57

...насіння ірги, гумі, скорцонери, безвусих суниць (4). Саджанці суниці великоплідної і ремонтантної, малини чорноплідної, смородини золотистої, ожини безколючкової, аґрусу, жимолості, спіреї, троянд...

Олег Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин,
Вінницька обл., 22100

...попит і відсутність конкуренції на молочну продукцію кіз зроблять вашу міні-ферму високоприбутковою. Зааненські: дійні з червня, козенята у вересні.

Харківщина,
тел. 8 (067) 359-89-4[illegible]

...свині угорська мангалиця. Дорослі, дешево.

Тел. 8 (097) 833-05-05

...біопрепарати "Мікрозим" (США) **для очищення вигрібних ям і каналізаційних стоків, утилізації відходів.**

Віталій Васильович Некур,
Київ,
тел. (044) 331-1586

...очищення ВОДОЙМИЩ, відновлення екологічного балансу біопрепаратами "Мікрозим" (США).

Віталій Васильович Некур,
Київ,
тел. (044) 331-1586

...іриси, тюльпани, хризантеми, багаторічники.

Н.В. Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

...поросята в'єтнамської, корейської травоїдної породи, поросні свиноматки.

Переяславський р-н, Київська обл.
Тел: 8-067-501-56-81; 8-067-509-57-80

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно перевказати на розрахунковий рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 2,50 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції:
вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

Фото 1. За квітуючою в травні черешнею проглядається будинок з верандою, на якій у нас росте багато кімнатних квітів

Моя дача, на відміну від інших, має доволі оригінальний вигляд і навіть дещо унікальний. Цієї унікальності їй надає використання різноманітних малих архітектурних споруд, які легко збирати й видозмінювати. Оригінальність садиби помітна вже із загорожі території, окрім того на ділянці споруджено малий спортивний комплекс, де із задоволенням проводить свій вільний час моя родина. І навіть місце для складання і зберігання компосту – дуже живописний куточок. Та найбільше захоплення всієї нашої родини – це квіти, які ростуть у нас повсюди. Але щоб виростити гарні квіти, потрібно не тільки правильно їх висадити, а й підібрати для них такі місця, ємкості, варіанти садіння, аби вони стали справжньою окрасою ділянки.

Квіти – наша пристрасть

Загальна площа нашої дачі становить близько 11 соток і складається з двох присадибних ділянок, розділених дорогою. На ділянці ми побудували триповерховий, але доволі компактний дачний будинок із заскленою верандою, який улітку потопає в зелені. На фото 1 він проглядається за черешнею, яка рясно цвіте в травні.

Завдяки сприятливому освітленню з південно-східного боку у нашому будинку добре ростуть кімнатні рослини (фото 2). Серед ампельних привабливі аспарагус, традесканція тощо.

Китайська троянда, або гібіскус

Однією з найулюбленіших рослин у нашій родині є гібіскус – китайська троянда, що рясно й довго цвіте. Вона має дуже гарне зелене листя, але особливо привабливого та екзотичного вигляду рослині надають бутони, які поступово розпускаються – з нижньої чаші яскравого червоного кольору з'являються численні нитки золотистих тичинок, які зрослись у довгу трубку, що висувається далеко від пелюсток (фото 3). Через два-три дні бутон згортається й обпадає.

Яскраві лійкоподібні квітки гібіскуса бувають простими, напівповними або повними. Вирізняються вони і за забарвленням: білі, жовті, рожеві, помаранчеві, червоні, бузкові, фіолетові тощо, тобто кольорова гама включає практично всі кольори, крім синього й чорного. Квітки гібіскуса за неповторність і красу інколи називають "квітками кохання" або "квітками чарівних жінок".

Гібіскус – один з найкращих довгоквітуючих багаторічників для теплих регіонів. На сонячному й захищеному від холодного вітру місці він рясно цвістиме з червня аж до заморозків. До ґрунтів рослина маловибаглива, але вони мають бути добре дреновані. Добре росте гібіскус і в умовах міста (димо- й газостійкий). Нині китайська троянда стала однією з найефектніших кімнатних рослин, які успішно вирощують у великих кашпо, горщиках тощо.

Цінують гібіскус за красу, невибагливість, швидкий ріст: кущ з роками стає великим, розлогим, з пишною кроною, він чудово підходить для оформлення просторих холів, кімнат, зимових садів тощо.

Минулого року ми придбали гібіскус з чашею абрикосового кольору (фото 4). За належного догляду рослина починає цвісти вже у березні, цвітіння триває аж до глибокої осені. Швидкому росту гібіскуса сприяє збагачений поживними речовинами ґрунт і рясний полив, особливо за спекотної погоди влітку.

Рослина також потребує частого обприскування для запобігання появі шкідників і підтримання належної вологості повітря.

Фото 2. На скляній веранді ми створили сприятливі умови для вирощування різних рослин, а світла тут вистачає

Фото 3. Гібіскус яскраво-червоний

Фото 4. Гібіскус абрикосового кольору

У гібіскуса швидко розвиваються гілки-пагони. Вкорочуючи їх під час обрізування, можна сформувати гарний кущ. Обрізані секатором живці для подальшого розмноження ми ставимо у склянку з водою. За два–три тижні вони вкорінюються.

Зайвих живців під час обрізування у нас залишається дуже багато, але ми їх не викидаємо, а роздаємо сусідам і знайомим. Частину живців гібіскуса вирощуємо на гідропоніці, використовуючи для цього легкий керамзит і водорозчинні добрива.

Догляд за рослиною. Рослина любить світле, сонячне й тепле місце. Влітку гібіскус корисно винести у садок, на балкон або терасу, щоб поступово привчити рослину до сонця. Але протягом літа його можна тримати і в освітленому сонцем приміщенні, головне – щоб воно добре провітрювалося.

Кущ гібіскуса живе 20 і більше років. Він тіньовитривалий, але за нестачі світла гірше розвивається і мало цвіте. Як зазначалося вище, на світлому місці вже в березні у гібіскуса починають з'являтися перші бутони. Квітки, що змінюють одна одну, прикрашають рослину до глибокої осені.

Влітку гібіскус потрібно рясно поливати після підсихання верхнього шару ґрунту, регулярно підживлювати, а також щодня обприскувати водою. Періодично рослині слід влаштовувати профілактичний "душ", який змиватиме пил з листків і запобігатиме появі шкідників. Через 1–2 години після поливу рекомендується розпушити верхній шар ґрунту.

Взимку кількість і обсяг поливів зменшують, а "зайву" воду відразу видаляють із піддонів.

Пересаджування. Щороку навесні молоді рослини необхідно пересаджувати у більший горщик. Перед цим гілки гібіскуса вкорочують (довгі – на дві третини, короткі – менше) для утворення великої кількості бічних квітуючих пагонів, що сприяє формуванню красивого куща.

Дорослі гібіскуси пересаджують рідше, лише за необхідності, але щовесни бажано знімати верхній шар ґрунту в горщиках, замінюючи його свіжою землею.

Рослини на гідрокристалах чудово ростуть

Минулого року у квітковому магазині я придбав кристали гідрогелю (полімерної землі) німецького виробництва – нового покоління матеріалів, які мають унікальні властивості. Вони можуть поглинати і утримувати при набуханні до двох літрів дистильованої води на 10 г гідрогелю. За твердженням фахівців, ці матеріали не отруйні й розкладаються у природі за 5 років.

Нещодавно у періодичній літературі я прочитав, що гідрогелі вже багато десятків років використовують за кордоном у садівництві, кімнатному квітникарстві, ландшафтному дизайні. На жаль, у нас гідрогель поки що відомий здебільшого як пофарбований у різні кольори полімерний субстрат, який тримають у скляних ємкостях, віддаючи дань модному захопленню.

У сухому вигляді водяні полімери являють собою кристали, які пофарбовані в різні кольори: зелений, синій, помаранчевий, жовтий, рожевий, малиновий. З них можна робити різні комбінації, досягаючи великої кількості різноманітних відтінків. Якщо водяні полімери розмочити у воді, вони насичуються нею і набувають вигляду красивих напівпрозорих м'яких кристалів, що нагадують желе.

Оскільки полімери дуже м'які, то корені рослин легко проникають через них, вбираючи вологу та поживні речовини, які вони віддають дуже повільно. Поступово, в міру всмоктування рослиною вологи, полімер стискується. Поливають, коли полімер підсохне (інколи через 2–3 місяці). Слід зазначити, що це дуже зручно, особливо тоді, коли господарям потрібно поїхати на певний час з дому, а за рослинами нікому доглянути.

Отож, новинка, яку я придбав минулого року, виявилася дуже цікавою. Ми з дружиною вирішили використати ці кристали для вирощування квітів (фото 5). Результати нам дуже сподобались. Але хочу зосередити увагу читачів на деяких особливостях, які слід враховувати. Так, на гідрокристалах найкраще ростуть і розвиваються вологолюбні кімнатні рослини, які потребують рясного поливу – традесканція, плющ, фікус, колеус тощо.

Через півтора–два місяці використання кристали починають поступово підсихати, тому ми доливаємо в ємкості теплої дощової або перевареної води. При цьому рослини не потребують окремого поливу, оскільки необхідних для них поживних речовин у кристалах вистачає на шість місяців.

Фото 5. Дуже оригінальний і красивий вигляд мають росли... які ростуть у ємкостях з гідрокристалами

Для посилення ефекту та надання більшої декоративності рослинам, які вирощуємо на гідрокристалах, підфарбовуємо останні харчовими барвниками, додаючи їх до ємкостей з набряклими кристалами. Тоді рослини набувають дуже оригінального і гарного вигляду, виблискуючи та відбиваючись у сонячному промінні.

Отже, вирощування кімнатних рослин без використання звичайного ґрунту виявилося зручним і цікавим. Окрім того, ми помітили, що рослини при цьому розвивалися краще, а цвіли довше. Та й догляду вони потребували тепер значно менше. Але, як і в кожної медалі є свій зворотний бік, так і цей спосіб має свої тонкощі і навіть недоліки, про які слід знати. Найголовніші з них такі:

– щоб різнобарвні полімери "заграли" і рослини набули гарного декоративнішого вигляду, слід підібрати для них скляні ємкості відповідного розміру, а це не завжди вдається;

– не бажано розташовувати водяні полімери на дуже освітлених прямими сонячними променями місцях, від цього може змінитися навіть колір гідрокристалів;

– для вирощування на гідрокристалах краще використовувати маленькі рослини, які мають невелику, але доволі міцну кореневу систему і розетку листків, які розташовані горизонтально (сенполії, бромелії тощо).

Тюльпани – окраса подвір'я

Щодо квітів, які ростуть на подвір'ї, то тут "зелену" вулицю надаємо крокусам і тюльпанам, яких у нас росте понад тридцять сортів (фото 6). Найоригінальніші з них, на мою думку, повні білі з кремовим відтінком і золотисто-жовті лілієквіткові. Щойно розтане сніг, а з проталин уже виглядають тоненькі зелені трубочки, які дуже швидко ростуть: ось з'являються бутони, а вже наступного тижня грядка або клумба вся в різнобарвних квітах.

До речі, на своїй батьківщині, у Персії, а також у Туреччині, куди вони згодом потрапили, ці квіти завжди високо цінувалися. Селекцією і вирощуванням їх займалися мешканки гаремів. Але в ті часи тюльпани були невисокими, з тонкими слабкими стеблами і лише червоного кольору. Звичного для нас вигляду та розмаїття фарб вони набули далеко від своєї батьківщини – в Європі. Мабуть, жодна інша квітка не може "похвастатися" тим, що на її честь протягом століть у різних країнах влаштовувалися свята з демонстрацією нових чудових сортів. Безумовно, в наші дні "тюльпаноманія", яка свого часу охопила Європу, стала вже історією, але навіть нині Голландія займає перше місце у світі з вирощування тюльпанів – на зрізування і як садивного матеріалу.

Фото 6. Моя дружина понад усе любить вирощувати квіти, особливо тюльпани

Фото 7. Ваза-кашпо "бджолині стільники", виготовлена самотужки з дерев'яних рейок

Для моєї ж родини грядка, на якій розцвіли різнобарвні тюльпани, є символом пробудження природи, тому від їхнього вирощування ми ніколи не відмовимося.

Слід зазначити, що тюльпани – світлолюбна культура, вони не бояться прямих сонячних променів. Для цих квітів придатні різноманітні ґрунти, але кращі супіщані або суглинкові з високим вмістом поживних речовин.

Висаджують тюльпани восени, коли температура ґрунту знизиться до 9–10°С і до настання стійкого похолодання залишиться не менше місяця. До речі, квітування квітів можна значно подовжити, застосовуючи різні строки садіння та використовуючи різноманітні сорти. А влітку, коли тюльпани відцвітуть, на їхнє місце раджу висадити розсаду айстр, сальвії, петунії та інші однорічні рослини, тоді квіти прикрашатимуть ваше подвір'я аж до самих приморозків.

До речі, вирощувати тюльпани можна не лише на грядках або клумбах. Раджу виготовити для них оригінальні вази, які прикрасять будь-який куточок вашої ділянки.

Багатогранні кашпо – оригінальна прикраса саду

На межі з сусідньою ділянкою кілька років тому ми вперше встановили виготовлені самотужки різноманітні за формою багатогранні кашпо для квітів, виконані в єдиному архітектурному стилі. Одна з таких ваз зображена на фото 7. Вона складається з двох з'єднаних між собою шестигранних "бджолиних стільників". Такі кашпо-вази дуже зручні для вирощування не тільки тюльпанів, а й інших квітів. Наприклад, влітку ми ставимо в них горщики з різними квітковими рослинами, які рясно цвітуть і прикрашають нашу дачну ділянку яскравим різнобарв'ям, надаючи їй неповторності та краси.

В.Г. Дігтенко,
м. Харків

Мангали
на заході України

Я прочитав багато матеріалів у різних виданнях, у тому числі "ДСГ", початківців про утримання та вирощування свиней в'єтнамської породи. І в мене виникла зацікавленість до цієї породи і я поклав собі за будь-яку ціну придбати їх. Я списався з людьми, які вже їх розводять, щоб більше узнати про них, і лише в червні 2006 року мені привезли з Угорщини дві чистопородні свинки й одного кабанчика – всі від різних батьків.

20 червня в аеропорту Бориспіль мені передали тих тварин, про яких я давно мріяв. Вони виявилися жваві й енергійні, спробували вкусити мене за руку.

Дорогу в 600 км – Бориспіль – Чортків поросята перенесли чудово. Двічі я зупиняв машину, щоб їх погодувати і попоїти й о 17-й годині дня ми благополучно доїхали до с. Озеряни Борщівського р-ну Тернопільської області, де в мене проживає брат – Жорий Йосип, який 30 років веде сільське господарство та вирощує свиней порід ландрас, велика українська біла, корів, птицю.

Ми випустили поросят у двір, де вже було покладено свіжоскошеної зелені, дерті, була приготовлена вода. Поросята накинулися на зелень, добре поїли, попили води й заходилися бігати в дворі. Вони порозганяли всіх курей, "поспілкувалися" з собакою, зробили десь зо 5 кіл довкола сараю, потім знайшли калюжу і вивалялися у грязюці.

Мангали виявилися справді всеїдними тваринами, але перевагу вони віддають зелені.

Зелені корми – свіжоскошену люцерну, горох з вівсом, молоду кукурудзу і, взагалі, щойноскошену траву вони їдять безперервно, люблять сиру картоплю, моркву, кормові і цукрові буряки, капусту, стебла кукурудзи, падалицю яблук, груш і слив визбирують повністю, грецькі горіхи визбирали всі і поїли разом із шкаралупою. Кукурудзяні качани з'їдають повністю, добре їдять подрібнену зелень топінамбуру.

Мангали – дуже перспективна порода свиней для України, їхні переваги очевидні. За 8 місяців вони ні разу не хворіли, живу масу нарощують просто на очах, і чим більший вік, тим швидше вони ростуть. На даний час їхня жива маса десь приблизно 220–250 кг.

Свинки були спаровані в листопаді місяці, на сьогоднішній день маємо вже 25 голів молодняку. Маленькі поросятка дуже прудкі, не даються в руки, швидко ростуть, змінюються просто на очах.

Свині не потребують теплих приміщень, вони вкриті густою щетиною, чудово зимують у холодних сараях, у погожі дні більшість часу проводять на вигулі. Вада – люблять поритися у землі в пошуках чогось смачного. Не підпускають до себе чужих людей, ставляться до них дуже насторожено, готові втекти в будь-яку хвилину. Ми випускали їх на незахищену місцевість, і хоч рядом ліс, вони пробігали десь метрів за 400 і всі троє поверталися до двору.

Приблизний денний раціон був такий: свіжа трава люцерни або ячменю з горохом, або просто лугової трави вдосталь – приблизно 8–10 кг на голову, ячмінної чи пшеничної дерті – 2 кг, картоплі сирої – 1 кг.

Картоплю через день міняли на кормові або цукрові буряки, вони з'їдали їх повністю, дуже добре – без відходів буряки поїдаються мангалицями подрібнені на терці або кормоподрібнювачі.

Восени щодня годували падалицею яблук, груш і слив десь по піввідра на голову. Зрідка, 1–2 рази на тиждень свинкам також давали сироватку і збиране молоко по 0,5 літра на одну. Все чудово поїдали. Давали також свіжу і ошпарену окропом кропиву, щойнозловлену рибу – карасів, піскарів, окунів. Цілу рибу вони їсти зразу не хотіли, але коли її подрібнили на шматочки, вони все з'їли повністю.

На зиму 2006/2007 р. для свиней було заготовлено 900 кг зерна пшениці і ячменю, 500 кг картоплі, 1 тонна буряків. З'їдено ще не все, до нового урожаю зелених кормів зерна вистачить. Люблять мангалиці зелене листя і гілки верби, плодових дерев, дуба.

Щоб поросята й дорослі свині могли почухатися, до загону ми занесли колоду з сучками. Люблять ці свині повалятися у грязюці, добре, якщо для них у господаря є така можливість.

Якщо хтось зацікавиться мангалами, дамо відповідь на всі запитання. Є молодняк для реалізації.

Адреси для спілкування:

Йосип Володимирович Жарий,
с. Озеряни, Борщівський р-н, Тернопільська обл.,
моб. тел. 8-096-958-29-23.
Роман Йосипович Возний,
м. Васильків, 6, в./м, 11, буд. 6, кв. 22,
моб. тел. 8-095-581-73-02.

Є і в нас бійцівські гуси

Прочитав у журналі "Дім, сад, город" № 11 за листопад 2005 року про гусячі бої під Павловим Нижегородської області Росії. Так, гусячі бої – захоплююче видовище і для любителів вони є справжнім святом. Але нижегородське Молявіно – зовсім не єдине місце, де відбуваються змагання цих чудових птахів.

Здавна зорганізовують гусячі бої у Глушковському районі Курської області. Найпредставницькі з них – у селі Алєксєєвка, що приблизно за двадцять кілометрів від українсько-російського кордону. З'їжджаються гусівники до Алєксєєвки з кількох районів Курщини, звичайно, у лютому – на початку березня, і в окремі роки там виставляють більше трьох десятків бійців.

Донедавна брали участь у боях в Алєксєєвці і гусаки любителів з нашого Білопільського району Сумської області України. Та після того, як правила перетину кордону стали складнішими, білопільці почали проводити власні турніри. Найвідоміший нині і найкраще представлений – у селі Іскрисківщина, до якого привозять птицю не тільки з білопільського, а й з Буринського, Сумського, Недригайлівського районів Сумської області, а також і з Курщини. Бої в Іскрисківщині проводяться уже кілька років поспіль і в 2005 році виставлялося понад два десятки бійців.

З-поміж глядачів на цих змаганнях – не лише гусівники. За будь-якої погоди на сільський стадіон сходяться сотні мешканців Іскрисківщини, учні місцевого профтехучилища, приїздять десятки гостей і вболівальників з Білопілля, інших міст та районів. Усе тут – на чистій самодіяльності. Від владних органів присутні хіба що сільський голова та дільничний інспектор міліції, а організовують бої, встановлюють черговість зустрічей, стежать за дотриманням правил і громадського порядку самі учасники змагань. І, до речі, ніколи ніяких інцидентів не траплялося, хоча більшість учасників чарку-другу "для підігріву" обов'язково пропустять.

Правила боїв ідентичні описаним у журнальній публікації і спрямовані передусім на те, щоб птахи не дістали серйозних травм. Трапляються гусаки, які ніяк не бажають битися, і тоді їхнім господарям дістається чимало добродушних кпинів.

Але у переважній своїй більшості горківці і туляки (так у нас називають породи бійцівських гусей) негайно зчіплюються і ведуть бій звичайно хвилин 10–15. Бувало також, що окремі, найвитриваліші, змагалися по півгодини і довше. Господарі переможців у двох–трьох сутичках одержують призи, які купують у складчину самі учасники змагань.

Гусячі бої на території Білопільщини стали проводити здебільшого завдяки ентузіазму й ініціативі мешканця села Гуринівка Григорія Семеновича Москаленка. Він – один з найзаповзятіших аматорів, його стадо веде свій родовід саме від бійцівських гусей, що розводять у районі міст Павлово і Арзамас Нижегородської області. Більше двох десятків років тому Григорій Семенович кілька разів бував у тих краях і купував на розплід птахів у відомих тоді гусівників Лавра Васильовича Родіонова з села Тумботіно та Михайла Федоровича Сєрова з Павлово. До речі, спілкувався і з одним з тих чоловіків, що на журнальному фото, які тримають у руках своїх улюбленців. Закуповував він племінну птицю також і в Тульській, Орловській областях у гусівників Глушковського, Рильського районів Курщини, і нині майже все поголів'я бійцівських гусей на Сумщині тою чи тою мірою має кров птахів, які жили на подвір'ї гуринівського любителя.

Бійцівські гуси й у нас коштують недешево. Ціна піврічної гуски становить 100–150 гривень, що вдвічі більше, ніж за звичайну, гусака – від 120 до півтисячі гривень. Принаймні саме 500 гривень давали торік Г.С. Москаленку за його восьмирічного темно-сірого гусака у присутності автора цих рядків. Та все-таки тоді той красень залишився на подвір'ї Григорія Семеновича і змінив господаря лише днями в обмін на птаха із стада ще одного любителя Анатолія Івановича Журбенка, який теж мешкає у нашому районі в селі Горобівка.

Тут варто зауважити, що останнім часом бійцівських гусей купують здебільшого молоді господарі – віком 25–30 років. Отож, можна стверджувати: ряди любителів бійцівських гусей ростуть й оті свята – гусячі бої – не переведуться.

Досвід наших гусівників підтверджує, що бійцівські гуси цінні не лише через свої спортивні здатності, а й за м'ясні якості. Їхнє м'ясо й справді поживніше, ніж в інших порід. Зовні туляки і горківці помітно поступаються величиною нашим звичайним помісям на основі холмогорів, однак тушки важать майже однаково. Бо бійцівські широкі в грудях, м'ясисті. Особливо ж добрі м'ясні якості у помісей горківців та туляків з холмогорами.

Ще кілька слів про Г.С. Москаленка. Він – провідний гусівник у нашому краї, проте бійцівські гуси – не єдине його захоплення. Він дуже любить всяку живність і практично вся вона у нього нерядова. Так, жеребчика-однорічку від його кобили придбали за ціну, значно вищу від звичайної, аж до Західної України. Прикрашають його подвір'я золотисті кури породи орпінтонг, високольотні миколаївські голуби, якими, як гусьми, можна милуватися годинами. Є у нього високопродуктивні корови і ще одна гордість – вислочереві травоїдні свині. Цих свиней він завів чи не першим у нашій області, а їхній молодняк користується великим попитом як у любителів, так і в звичайних господарів. А сам Григорій Семенович – високоерудований у тваринницькій галузі спеціаліст, цікавий оповідач і порядна, доброзичлива людина.

М. Завгородній,
м. Білопілля, Сумська обл.

Дисбактеріоз кишківника

Дисбактеріоз кишківника – гостра хвороба, яка супроводжується порушенням роботи харчового тракту, а саме, перетравлювання та засвоювання корму і зумовлює погіршення балансу мікроорганізмів у кишківнику.

Ознаки хвороби проявляються тоді, коли в шлунково-кишковому тракті змінюється постійний склад мікрофлори. Відтак відбувається заміна нормальної мікрофлори, а також розмноження різних атипових чужорідних мікроорганізмів.

У новонароджених шлунково-кишковий тракт стерильний і протягом декількох годин після народження починає заселятися мікроорганізмами, з-поміж яких розрізняють два види: облігатні (постійні, обов'язкові) та факультативні (необов'язкові). Як стверджують науковці, в кишківнику циркулює надзвичайно багато видів мікроорганізмів, маса яких становить до двох кілограмів.

Бактерії, які постійно входять до складу нормальної мікрофлори кишківника, називають облігатними, або корисними мікробами (біфідобактерії, лактобактерії, кишкові палочки). Вони беруть участь в обміні речовин організму, стимуляції імунітету, регуляції перистальтики кишківника, синтезі вітамінів групи В та ін. Крім того, захищають організм від хвороботворних мікробів, гальмуючи їхнє розмноження.

Факультативні мікроорганізми є умовними збудниками хвороб і проявляють свою агресивну дію лише за зниження захисних сил організму тварин, одначе ці два види бактерій протягом тисячоліть постійно населяють кишківник теплокровних, пристосувалися один до одного, що призвело до їхнього мирного співіснування, не зважаючи на вплив різноманітних чинників навколишнього середовища на організм. Між корисними та шкідливими бактеріями триває безперервна "війна". Кожне відхилення від нормального, кількісного та якісного складу, мікрофлори кишківника призводить до дисбактеріозу. Вплив таких негативних чинників, як нераціональне годування, випоювання забрудненої води, промислові отрути, іонізуюче випромінювання, стресові стани та безсистемне застосування антибіотиків і деяких інших медикаментів, що знижують захисні сили організму і, як наслідок, можуть призвести до виникнення захворювання. До групи ризику можна віднести глисти та інші види найпростіших, які виділяють речовини, що вбивають корисні мікроорганізми.

За цієї хвороби корми, які не перетравлюються на складові, що легко засвоюються організмом, а перетворюються у масу, сприятливу для розмноження гнильних мікробів, токсини яких проникають у кров'яне русло і отруюють організм.

Такі несприятливі чинники зумовлюють інтенсивне розмноження бактерій, які для свого розвитку використовують багато вітамінів, а це призводить до їхньої нестачі в організмі та порушення балансу цих двох видів мікроорганізмів і травлення. Відтак у кишківнику зменшується кількість кишкових паличок, основного продуценту (той, що виробляє) вітаміну B_{12} та біфідобактерій, лактобацил. З одночасним ростом умовно-патогенних мікроорганізмів (псевдомонад, грибів). Спостерігається розлад травлення різного ступеня тяжкості, який залежить від стану здоров'я тварини.

І тут господареві, котрий тримає живність, треба знати, що така хвороба частіше проявляється у молодняку, однак реєструється і в дорослих тварин, якщо їх годувати недоброякісними кормами. До основних клінічних ознак відносять профузні (рясні) проноси, закрепи, здуття живота, що можуть переходити в заразне ускладнення.

Разом з тим, з рідкими фекаліями організм втрачає велику кількість води, а це призводить до зневоднення та отруєння організму, що супроводжується різкою зміною обмінних процесів та згущення крові з порушенням кровообігу, що впливає на діяльність серцево-судинної системи й може викликати падіж.

І знову нагадування господареві: якщо годувати тварину неякісними кормами, то фекалії будуть рідкі, з бульбашками газу, нудотного запаху. Ділянки тазу та стегон забруднені рідкими виділеннями і свідчать про болючість черевної стінки та підвищену чутливість шкіри. Слизові оболонки бліді з жовтушним відтінком, пульс слабкий, дихання уповільнене.

За такого стану тварини для діагностики господареві слід запросити ветлікаря і разом з ним провести аналіз утримання та годування живності: адже своєчасна і об'єктивна діагностика дисбактеріозу кишківника, а також правильний вибір засобів лікування мають надзвичайно важливе значення. Для цього роблять візуальну оцінку якості кормів та кормових добавок, водонапування. А також бажано провести лабораторний аналіз якості комбікормів, сіна на вміст мінеральних сполук. Особливу увагу звертають на вміст кальцію, фосфору та каротину.

А ще господар повинен знати, що тварин забезпечують мінеральною підкормкою. А також необхідно знати й те, що дисбактеріоз є наслідком неякісної годівлі, деяких паразитарних хвороб, тому вилікувати його можна лише за умов усунення причин, що його зумовили.

Для нормалізації мікрофлори кишківника за прописом ветлікаря застосовують пробіотики – препарати мікробного походження: як біфідумбактерин сухий, лактобактерин сухий, колібактерин, антигельмінтні препарати та ін.

А тепер про те, як лікувати тварин народними методами.

Для нормалізації процесів травлення рекомендують настої рослин, подрібнених на частинки не більші 5 мм. Кращими є ромашка лікарська – 1 частина, звіробій звичайний – 4 частини; а також подорожник великий – 2 частини та м'ята перцева – 1 частина. Готують настій так: 10 г сировини (2 столові ложки) заливають літром окропу, настоюють 15–20 хв., проціджують. Телятам дають настій у теплому вигляді за 15–20 хвилин до годування 3–4 рази на день, у дозі 200–250 мл. Настої цих рослин дають гарний ефект у поєднанні з тетрацикліном.

За стійких діарей призначають антибіотики: ампіцилін, неоміцин, левоміцин, а також сульфаніламіди – фуразолідон, фталазол, бісептол.

Важливе значення для лікування дисбактеріозу має дієтичне годування. До раціону вводять легкоперетравні вітамінні корми, подрібнені овочі, випоюють пійло. За бродильних процесів обмежують молоко, вуглеводи, сирі корми, багаті на клітковину.

В основу профілактики входять заходи, спрямовані на поліпшення умов утримання, захист тварин від стресів, переохолодження. Дотримуються заходів гігієни. Мікрофлора кишківника тварин складна саморегулювальна система, яка за раціонального лікування швидко відновлюється до норми.

Вилікувати дисбактеріоз можна лише, вивчивши причини, що спричинили виникнення хвороби та проведення комплексного лікування, обов'язково під наглядом лікаря ветеринарної медицини.

Леонід Волинець,
доктор ветеринарних наук,
професор Інституту ветеринарної медицини УААН

Утримання качок для розмноження

Для цієї мети відбирають лише здорових, які дають гарне потомство качок. Інцухт (близькоспоріднене розмноження) трапляється нечасто. Незважаючи на це, в невеликому поголів'ї з невеликими тимчасовими проміжками для розмноження використовують чужокровних птахів, найчастіше селезнів.

Кількість поголів'я залежить від породи качок та їхнього використання. Якщо це винятково качки-несучки, то достатньо одного селезня на 6–8 качок, для м'ясних порід – на 4–5 качок. У більшому поголів'ї кількість селезнів варто зменшити, бо вони частенько зчиняють бійки, а це збуджує стадо, що негативно впливає на результати несучості й запліднення. Необхідно розділити поголів'я на невеликі групи. Доведено, що несучість качок, так само як і гусей, тим вища, чим менше птахів у поголів'ї.

Сімейні групи слід створювати вже в листопаді, тому що качки дуже важко звикають одне до одного. Щоб отримувати кращі результати щодо запліднення, качок краще утримувати на вигоні і надати їм можливість плавати у воді. Але для дикунок і пекінських качок це необов'язково.

Пекінські качки починають нестися у віці 6–7 місяців, дикунки – в 7–8 місяців. Відповідно необхідно планувати виведення. На рік пекінська качка несе приблизно 180–200 яєць масою 60–70 г. За інтенсивного утримання дикунки дають стільки ж яєць із тією ж масою.

Качок на розведення тримають здебільшого лише один рік, крім тих випадків, коли йдеться про спеціальні породи. Качок, яких утримують тільки на розплід під час вирощування приблизно з 3–4-го тижня й у період росту не можна перегодовувати, аби уникнути ожиріння.

Приблизно за 4 тижні до початку кладки яєць качок можна годувати досхочу, тобто вони можуть з'їдати стільки корму, скільки захочуть. Корм має бути поживним, містити достатню кількість мінеральних речовин та вітамінів. У цьому разі найкраще виправдовує себе корм для несучок.

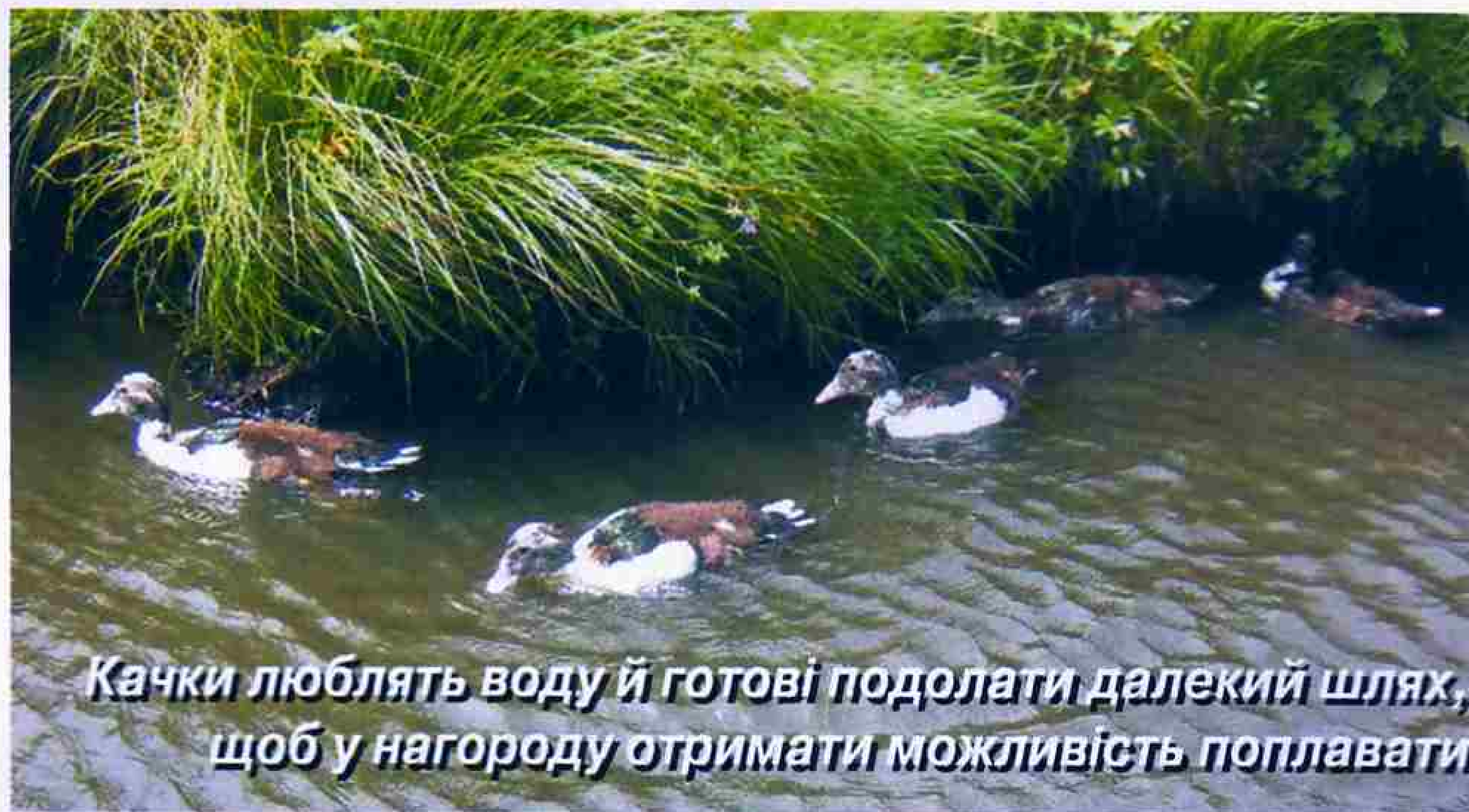

Качки люблять воду й готові подолати далекий шлях, щоб у нагороду отримати можливість поплавати

До приміщення немає високих вимог. У ньому має бути сухий настил і свіже повітря. Хоча качки – водоплавні птахи, вони не терплять брудний і вологий настил, реагуючи на нього зниженням несучості. Качок на розплід утримують на соломі, настеленій на землі. Новинкою є їхнє утримання у комбінації з дротяною решіткою, щоб зменшити використання дорогої соломи. На 1 м² площі пташника можна утримувати 2–3 птахів. Гнізда завширшки 35 см і завдовжки 50 см, заввишки 40 см достатньо для трьох качок.

Вигул має становити 12–15 м² на 1 качку за умови, якщо трава добре виросла, за поганого трав'яного покриву – від 15 до 20 м².

Якщо не вистачає трави, можна додавати зелений корм. Вигідніше, звичайно, мати гарний вигул, тому що качки – доволі активні птахи з великою потребою у русі.

Дуже поширений спосіб уповільненого виведення й утримання дикунки в невеликих поголів'ях на сільських дворах. Тут утримують кількох качок на пасовищі і більшу частину корму вони знаходять самі. Увечері вони одержують невелику підгодівлю, що складається з м'якого корму, зерна й відходів кухні й саду. Перед періодом висиджування вони отримують також корм для несучок.

З досвіду німецьких птахівників записала ***Г. Коваленко***

Вирощування індичат

Поміж птахівників існує думка, що доглядати за індичатами – справа дуже копітка. Справді, доросла індичка – птиця доволі міцна і невибаглива, а ось тільки-но вилуплені малята безпомічні і поперах потребують особливо ретельного догляду.

Потрібно пам'ятати, що індички самі по собі чудові квочки і вихователі. Спочатку головне – їм не заважати. Потрібно тільки забезпечити постійну наявність свіжої годівлі, чистої води, попелу або піску. В жодному разі не можна змінювати місце насиджування, інакше птиця залишатиме кладку і повертатиметься до колишнього гнізда.

Знаючи приблизний час виведення, не зачіпайте індичку, а прийдіть трохи пізніше. Тоді, піднімаючи її, ви виявите жовту і вже пухнасту "кулю". Але тут важливо не спізнитися, адже затримка з годуванням індичат на 20 годин може погано позначитися на їхньому здоров'ї і рості.

Як перший корм давайте пташенятам круто зварені яйця з розрахунку 4–5 г на кожного. Потім додавайте свіжий сир, пшоно, суміш із трьох–чотирьох круп (кукурудзяної, манної, подрібненої пшеничної, великозернистого розмеленого геркулесу).

У перші 10 днів годувати індичат потрібно через кожні дві години, а далі (до місячного віку) п'ять разів на день. Потім кількість годувань можна зменшити до трьох разів на добу. Потрібно врахувати, що пташенята мають слабкий зір. Годівниці їм потрібно ставити в добре освітленому місці й до корму додавати яскраво забарвлені складові: кукурудзяну крупу, варений жовток, терту моркву, різану зелену цибулю.

Подрібнену соковиту зелень можна вводити до раціону вже з третього дня, індичата її з задоволенням поїдають. Коли малята підростають, їм обов'язково потрібний вільний вигул на траві. Тоді, крім зеленого корму, вони одержують ще і білковий, у вигляді комах. До того ж на волі вони перебувають в активному русі, а це тільки на користь.

Якщо утримувати лише в приміщеннях, то сподіваних результатів домогтися непросто.

Сподіваюсь, що досвід Ігоря Тараненка з Черкащини знадобиться птахівникам-початківцям.

Записала ***Г. Коваленко***

дить під кутом 45°. Голова і шия коня – це своєрідний важіль, за допомогою якого кінь під час руху переміщує свій центр ваги.

Щоб не мати проблем з натиранням **холки**, вибирайте коня з довгою, широкою, дещо зависокою холкою, а не з гострою і короткою.

Спина має бути пряма, широка і довга. Так, щоб кінь ніби вміщувався у формат лежачого прямокутника. Карпоподібна (вигнута догори) спина є вадою. Якщо в коня коротка спина, то, зазвичай, недостатня довжина грудної клітки і під час ходи кінь буде засікати передні ноги задніми. Широка форма спини вказує на добрий розвиток м'язевості і достатню ширину тулуба.

Крижі повинні бути короткі, широкі й прямі, з добре розвинутою м'язевістю. Чим ширша і об'ємніша м'язевість попереку, тим краще діє важіль спини. Тому вузький поперек з погано розвинутими м'язами характеризує слабосилість коня.

Вибираємо коня

У наш час багато людей вирощують сільськогосподарську продукцію на власних ділянках, площа яких нерідко сягає 3 га, тож тут без допомоги коня не обійтися. Якщо ви тільки плануєте купити собі помічника, то наші поради саме для вас.

Купуючи коня, потрібно ретельно оглянути його з усіх боків. Для початку підійдемо до нього збоку ліворуч. Оглянемо **голову**, яка має бути не дуже велика, пропорційна, з рухливими, правильно поставленими вухами.

Оглядаючи **очі**, необхідно з'ясувати, як реагують зіниці коня на різне освітлення і чи немає на рогівці білих плям, украплень або більма. Коли очі понад міру випуклі – швидше за все кінь близькозорий. Якщо тварина кілька раз хворіла на запалення очей, то ушкоджене око в нього менше від здорового.

Кінь з очима, що зовні здаються здоровими, може мати поганий зір і навіть бути сліпим, наприклад за непорушності зіниці ("темна вода"). Тому обережно піднесіть руку до рівня очей коня і помахайте нею. Кінь з нормальним зором повинен злегка відсахнутися.

Ніздрі мають бути рухливі. Слизова оболонка внутрішньої порожнини ніздрів рожевого кольору з невеликою кількістю чистого слизу без запаху. Блідість чи почервоніння слизової або розрощення і виразки на ній, а також гній можуть вказувати на різні захворювання.

Губи коня мають повністю затуляти рот і добре утримувати корм. У кутиках рота не повинно бути ніяких ран чи мозолів, бо тоді буде дуже важко керувати таким конем.

Попросіть господаря, щоб він розтулив тварині рот, і уважно огляньте зуби. У віці 2,5 року молочні різці (передні зуби вгорі) починають випадати. Заміна молочних різців на постійні (2,5–5,5 року) – постійні зачепи прорізуються в 2,5 року, а повністю виростають до трьох років, середні прорізуються в 3,5 року, виростають до 4, окрайки прорізуються в 4,5 роки, а виростають до 5,5 року. Купувати молодого коня найкраще в цьому віці: так ви з певністю можете визначити його вік, в інших випадках покладайтеся на чесне слово продавця.

Для коней запряжних порід бажана середня за довжиною м'язиста **шия**, що вихо-

Грудна клітка має бути широка, округла, черево – добре розвинуте, округлої форми, не втягнуте, але й не відвисле. Якщо ви купуєте жеребця і маєте намір парувати ним кобил, зверніть увагу, чи опущені обидва сім'яники до калитки.

Круп коня повинен бути пропорційний, достатньо широкий (у кобил, зазвичай, ширший, ніж у жеребців) з розвинутими м'язами.

Під час огляду **хвоста** зверніть увагу на зачоси, які свідчать про наявність личинок ґедзів і глистів у прямій кишці. Добра постава хвоста і його відокремлення від тулуба під час руху вказують на енергію та здоров'я коня.

Ноги в коня повинні бути міцні, з добре розвинутими м'язами та сухожилками. З вад постави задніх кінцівок відзначають Х-подібність (зближення) і О-подібність (розширена постава) в скакових суглобах. Під час огляду бажано промацати скаковий суглоб (п'ятку), чи немає в ньому гуль чи розрощень. Гуля на п'ятці (курба) виникає від перевантаження коня під час роботи, особливо в молодому віці. В старшому віці вона іноді зменшується і зникає.

Шпат – кісткове розрощення скакового суглоба з характерним конвульсійним посмикуванням ногою – "когутячий хід". З часом це призводить до кульгавості. Щоб перевірити коня на захворювання шпатом, його круто повертають у різні боки і різко рухають вперед чи осаджують назад. Кінь із шпатом підсмикує хвору ногу.

Бурсит (піпгак) – розрощення підшкірної клітковини в межах п'яткового горба. Це м'яка пухлина (спочатку болюча), яка виникає внаслідок запалення слизової оболонки сумки від травм та лежання на твердій підлозі. Працездатність від цього не знижується.

Постава **задніх кінцівок** вважається правильною, якщо під час огляду вони затуляють передні, а під час огляду збоку – скаковий та путовий суглоби торкаються вертикальної лінії, що виходить із сідничного горба. Під час огляду спереду між двома передніми копитами повинна бути така відстань, щоб вільно вмістилося ще одне таке копито, а між задніми копитами – без просвітів.

Путові суглоби передніх та задніх ніг амортизують удари кінцівок під час руху коня. Вони повинні бути добре розвинуті, широкі, чітко виражені, сухі без потовщень і наливів. **Путо, або бабки** – найзвуженіша частина ноги. Бажано, щоб вони були не дуже короткі і не дуже довгі. В нормі бабки передніх ніг нахилені до горизонту під кутом 55–60°, задніх – 60–65°. Провислі бабки вказують на слабкість зв'язок. **Сторчакові бабки** зменшують пружність ходу, через що ушкоджуються суглоби.

Передні кінцівки розставлені трохи ширше від задніх, їхні кістки короткі, спрямовані вертикально і з'єднуються під тупішим кутом, ніж кістки задніх ніг. Це зумовлює меншу втому м'язів передніх кінцівок порівняно з м'язами задніх.

Для всіх коней бажана довга, косо поставлена **лопатка**, за якої забезпечується більший винос уперед плечолопаткового з'єднання, збільшується винос і піднімання кінцівки і створюється ширший, розмашистіший хід.

Передпліччя має бути обм'язненим і приблизно на третину довшим від п'ястка.

Зап'ястя – це суглоб між передпліччям і п'ястям. Часто в народі його помилково називають коліном. Воно повинно бути сухе, широке, з виступаючою ззаду додатковою кісточкою. Через недостатній розвиток п'ясткової кістки виникає перехват під зап'ястям ("перешнурований зап'яcток"). Внаслідок ударів спереду на зап'ястковому суглобі розвивається припухлість – бурсит зап'ястя, а позаду суглоба – тріщини з мокрецем. Набуте або вроджене викривлення передньої кінцівки з вип'ячуванням зап'ястя вперед, як у кіз, являє собою козинець. Протилежністю йому є запале, ввігнуте, подане назад і недорозвинуте ("теляче") зап'ястя. Це свідчить про перевантаження коня у молодому віці.

Тепер звернемо увагу на **п'ястя**. Бажане коротке, добре розвинуте, правильно поставлене п'ястя без надкістників (кісткових потовщень). Із серйозних вад у цій ділянці ноги трапляється брокдаун – скорочення і потовщення сухожилок – згиначів або міжкісткового середнього м'яза внаслідок їхнього розтягнення або надриву. Виникає кульгавість, яка повністю не виліковується. Надкістні – кісткові розрощення, особливо на суглобах і поблизу суглобів та сухожилок – викликають кульгавість.

Копита мають бути міцні, з глянцевою поверхнею, без тріщин і недеформовані. Форма копит вважається правильною, коли зачіпна частина в 2–2,5 раза вища від п'яткової. Обов'язково підніміть ногу коня і огляньте підошву копита. Приблизно третину підошви займає пружне рогове утворення – стрілка, напрямлена своїм вістрям до зачепа копит. Підошва копита повинна бути дещо куполоподібною (всередину) з добре розвинутою стрілкою. Якщо підошва копита має випуклість до землі (так зване повне копито), це призводить до намулів кінцівки.

Потрібно обов'язково оглянути коня у русі з обох боків. Найкраще – побачити, який він у роботі, запряжений у віз чи в сільськогосподарське знаряддя. Так ви будете знати, який кінь у керуванні і чи немає в нього поганих звичок під час запрягання.

Дорадча служба Тернопільщини

Чи потрібні худобі "сережки"?

Продовжуємо розмову з приводу статті О. Лашка, яку було надруковано в "ДСГ" № 10, 2006 р.

Тож, шановні наші читачі, давайте обсудимо проблему, чи справді потрібно коровам на вуха прикріплювати бирки?

Віримо, що, маючи досвід утримання корів у своїх господарствах, ви маєте що сказати стосовно того, потрібна чи не потрібна корові бирка?

Паспорт – так, потрібен. Необхідна також ветеринарна картка, як і реєстрація худоби, її переміщення тощо. А ось "сережки" на вухах, мабуть, недоцільні. Гляньте на стадо, на що воно схоже?

В країнах Європи тварини також бонітовані. У вухо вставлена бирка з нержавіючого чи іншого металу, величиною, як 25 копійок з биркою, на якій значиться номер і кілька цифр та знаків, які шифруються у паспорті.

Тим-то, думаю, господарі з Київщини мають рацію, коли пишуть, що від такої ідентифікації кількість молока в корови не збільшиться. Та й чому господар повинен ще платити 13 грн. 50 коп. за голову?

А якщо, окрім корови, є ще теля, свиня, коза чи вівця – у що це обійдеться господарю? І яка сума буде по Україні в цілому, коли в країні мільйони тварин, які підлягають реєстрації?

Мабуть, розпорядження Кабінету Міністрів і наказ Міністерства аграрної політики України з тією метою і прийняті, щоб і таким шляхом пограбувати селянина. Словом, позичити грошей будь-яким способом. А що те нікому не потрібне і нічого не дає, – то байдуже.

Але ж державні інтереси мають відстоюватися за рахунок держави, а не господаря. І якщо, на думку О.І. Лашка, від ідентифікації та реєстрації виграють усі: споживачі продукції, державні органи, ветеринари, спеціалісти племінної справи, – тільки не власники тварин. Тут виграшу ніякого. Навпаки – збитки, ще й які!

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

Вживати, однак не зловживати!

Ця дружня розмова відбувалася в кабінеті заслуженого журналіста України Миколи Івановича Халимоненка (головного редактора надзвичайно популярного виробничо-практичного журналу "Дім, сад, город", коли створений ним новий часопис "Будьмо здорові" ледве почав завойовувати загальну увагу. М.І. Халимоненко – відмінний знавець зеленого дивосвіту – мав на столі прямо перед очима "Атлас – визначник бур'янів", "Енциклопедію сімейного лікаря" та купу різних довідників, але навмисно розпитував так, ніби він не всебічний ерудит, а звичайний початківець. Я намагався відповідати вичерпно, щоб було зрозуміло навіть непідготовленим читачам. Чи за десять років обговорювані питання втратили актуальність для шанувальників журналу? Аж ніяк, бо вони постійні!

– Євгене Іллічу, скажіть будь ласка, чому Ви запропонували на обкладинку слайд оману високого?

– Шановний Миколо Івановичу, особисто я змалечку люблю і шаную оман високий, знаю його народні назви дивосил і дев'ятисил. Для мене він був першою рослиною, застосування якої з лікувальною метою довелося "побачити". А було це так. Моя бабуся подрібнювала свіжі корені дивосилу на шматочки і вкидала їх у пляшку з горілкою (співвідношення 1:5). У заткнутій пляшці корені настоювалися протягом місяця, після чого набували дивної сили припиняти болі у суглобах ніг чи рук. З дитинства запам'ятав особливий запах коренів дивосилу, хто один раз понюхає ці корені, уже ніколи і ні з чим не сплутає їх; до речі, хто один раз побачить рослину, – теж потім ніколи не помилиться.

Дивосил багато разів фотографував не тільки на слайди для "сімейних" портретів, а ще й зняв фільм аматорською кінокамерою. Значно пізніше зустрівся з маловідомими ускладненнями після застосування дивосилу.

– Протягом останніх років поміж хворих та здорових людей значно зросло зацікавлення вживанням різних трав і препаратів із них. Чим це можна пояснити?

– Пояснюється це кількома чинниками. По-перше, офіційна медицина дещо змінила своє суперечливе і зверхнє ставлення до народних засобів та методів лікування. По-друге, готові традиційні ліки стали менш доступними, бо ціни значно зросли, а купівельна спроможність майже всього населення помітно знизилася. Крім того, замість заборон народних методів лікування, настав час уважного вивчення правічних скарбів. Останнім часом вийшло друком багато різноманітної літератури з питань фітотерапії, і тепер, мабуть, важко знайти сім'ю, котра не мала хоча б однієї такої книжки.

– Чи можна назвати бодай кілька кращих книжок з травознавства, виданих останнім часом?

– Будь ласка. Наприклад "Лікарські рослини. Енциклопедичний довідник" за редакцією А.М. Гродзінського – одна з найкращих, найдосконаліших і найповніших книжок у світі. Цей фоліант, безперечно, є нашим національним надбанням і гордістю.

Перед цією книгою, авторським колективом на чолі з упорядником А.П.Лебедою, я стаю навколішки і низько схиляю сиву голову. В цьому по-справжньому енциклопедичному довіднику ретельно описано і відмінно проілюстровано понад 800 рослин, а звичайні "травники" згадують десь близько сотні найуживаніших. Знання з цієї книжки ще будуть черпати (і застосовувати, і компілювати!) багато поколінь науковців, лікарів-практиків і просто любителів природи.

– Назвіть ще одну–дві книжки.

– Поміж найдовершеніших "Від рослини до людини", автор – Іван Михайлович Носаль. Пам'ятаєте, наприкінці п'ятидесятих років з'явилась, як ластівка навесні, книжка Носалів, батька і сина. Та книжка, іноді зачитана до дірок, ще й досі вірно служить аматорам траволікування. Нова носалівська скарбниця вражає оригінальністю викладу багатющого власного досвіду, мудрістю порад, не тільки відповідями, а й запитаннями до майбутніх дослідників. Безперечно, до найвагоміших належать дві книжки Василя Володимировича Кархута "Ліки навколо нас" (К.,1975) та "Жива аптека"(К.,1992).

– Якщо прочитати чи вивчити такі книжки, можна сміливо вважати себе фітотерапевтом?

– Жартуєте? Ні в якому разі! Хіба коли хтось прочитав та й вивчив підручник хірургії, то вже може оперувати? Або, скажімо, якщо будь-хто прочитає книжку про бджіл, то відразу стане пасічником? Тільки роки наполегливого навчання, вдумливе засвоєння чужого досвіду формують спеціаліста, який добре розуміється у своїй справі.

– А хоч самого себе можна лікувати?

– Ви знаєте, навіть досвідчені лікарі, коли хворіють, то, зазвичай, звертаються за допомогою до колег, а не лікуються самі.

– У чому ж небезпека самолікування?

– Особа (індивідуум), навіть з медичною освітою, може щодо себе нехтувати деякими симптомами, надмірно переоцінюючи інші. Збоку видніше! До того ж, схожі ознаки можуть супроводжувати різні хвороби, їхнє правильне трактування – справа спеціаліста.

– То коли ж можна застосовувати лікування травами?

– Коли діагноз не викликає сумнівів, а хвороба має хронічний перебіг (життєво небезпечно марнувати час, маючи гостре хірургічне захворювання, а також задавнювати будь-яку онкологічну недугу) – необхідно ретельно обстежитися у фахівців! Тільки за порадою справжнього лікаря можна вибирати між традиційними способами лікування і фітотерапією. І тут слід зауважити, що в багатьох випадках можливе й потрібне їхнє спільне застосування, іноді ж лікування травами має перевагу, бо може дати добрі результати у тих пацієнтів, які без успіху лікувалися "офіційними методами".

– А чи можливі якісь ускладнення від застосування трав?

– Безперечно. Поміж рослинами є багато сильнодіючих і отруйних. Отже, можливі як отруєння, так і небажані наслідки чи ускладнення. Отруєння можуть бути випадковими, якщо за неуважного збирання або недбалого зберігання щось отруйне ненароком потрапляє до сировини іншого призначення. Серед всіляких життєвих ситуацій можливе й навмисне отруєння: згадайте пісню "Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці" і легенду про Марусю Чурай.

– Ну, це вже крайнощі. А якщо вживати перевірені аптекою трави? Згідно з приписами лікаря чи порадою з книжки?

– Все одно ускладнення ймовірні й можливі. Як деякі ліки в таблетках, так і деякі трави (у вигляді відварів, настоїв, настоянок) здатні накопичуватися в організмі. Це так звана кумуляція, що вимагає або зменшення дози або перерви в прийманні ліків. Яскраво виражену кумулятивну здатність мають, наприклад, препарати, виготовлені з наперстянки. В інших випадках побічна, небажана дія трави ніби підкрадається непомітно, проявляється поступово після тривалого їхнього вживання. До речі, всіма знаний і любимий звіробій, який застосовують для лікування багатьох хвороб, а також вельми шанована материнка можуть суттєво знижувати статеву потенцію чоловіків.

– То краще зовсім не користуватися ними?

– Ці трави, як і всі інші, можна вживати від багатьох хвороб, якраз вживати, а не зловживати, не захоплюватися понад міру.

– Ось ви сказали, що звіробій застосовують від багатьох хвороб. Чому однієї й тією ж рослиною лікують різні недуги?

– Не лише звіробій, а й значна більшість рослин може мати на організм людини багатобічний вплив. Інакше кажучи, рослини ніби полівалентні. Вони одночасно мають комплекс активних сполук; якийсь один компонент з цього комплексу забезпечує успіх для подолання певної недуги, другий – "сприяє" лікуванню іншої.

– Якщо окремо взята одна рослина має багатобічну дію, то чому ж фітотерапевти і травознаї призначають суміші, які складаються з п'яти, семи або й десяти компонентів?

– Найчастіше, аби підсилити якусь основну дію. Трави в таких сумішах проявляють спільність впливу, синергізм. Зрештою, гуртом травам легше подолати хворобу.

– А якого основного правила потрібно дотримуватися, вживаючи трави?

– Як за будь-якого лікування: насамперед – не зашкодь!

– Скажіть, чому одні трави вживають частіше, інші – рідше?

– Частково це можна пояснити властивостями рослин, їхньою здатністю забезпечувати результати лікування, тобто не тільки лікувати, а й повністю виліковувати певні недуги. Але це тільки один бік справи, про інший, з вашого дозволу, розповім докладніше. На будь-що: трави чи таблетки, взуття чи одяг, наїдки чи напої поміж людьми існує мода (в дужках зазначимо – тимчасова прихильність). Всіляка мода тримається більш-менш тривалий час. Скажімо, у шістдесятих роках був "модний" ціанкобаламін (вітамін $B_п$). Його призначали для лікування майже всіх хвороб. Минуло 15–20 років – мода минула, виявилося, що цей вітамін одним пацієнтам корисний, іншим – шкідливий. У вісімдесятих прийшла мода, яка повністю не вичерпалася й досі, на обліпихову та шипшинову олії. Без сумніву, це корисні ліки, але ж потрібні вони не всім, кому їх призначають!

Що ж стосується "моди" на рослини, то стан справ тут ще складніший. Ті рослини, що досить детально вивчені науковою медициною і дозволені до вжитку Фармакопеями різних країн, називаються офіцинальними. Вони мають статус "привілейованих", значну перевагу (заслужену або й ні!) над іншими. Збір цих рослин у природі здійснюють професійні збирачі – заготівельники, крім того, їх старанно вирощують у спеціальних господарствах. Вирощену та дикорослу сировину, вчасно зібрану та правильно висушену, здають на приймальні пункти або в аптеки чи відповідні переробні заводи. Головний їхній привілей у тому, що вони відпускаються аптеками, де їх можна придбати в натуральному чи переробленому вигляді, за приписом лікаря або й просто за бажанням.

Офіцинальним рослинам ніби поталанило з популярністю (однак, "якщо до іншого йде наречена, то невідомо, кому таланить!"). За таку свою популярність офіцинальні рослини платять життям: їх частіше зрізують, виривають з коренями, збирають, толочать, затоптують. Інші ж, про які люди ще мало або й нічого не знають, мають більше можливостей розвиватися, відновлюватися та захоплювати чуже звільнене місце.

– Яке ж співвідношення в природі між офіцинальними і неофіцинальними рослинами?

– На землях України росте понад п'ять тисяч видів рослин, а офіцинальними вважаються лише сотні півтори. Якщо твердо пам'ятати, що в природі не буває нічого зайвого, недоцільного, непотрібного, то можна дійти до тривожної думки, що сучасні високоосвічені люди ще нічого не знають про лікувальні властивості переважної більшості наших рослин! На жаль, не хочуть знати і вивчати! Байдужими проходять повз багатющі джерела здоров'я.

– Чим можна пояснити таке незнання і байдужість?

– З прадавніх часів люди користувалися ліками з рослин. Знання передавали від старшого покоління до молодшого, від однієї цивілізації – до наступної. Лише частково такі здобутки фіксували письмово, здебільшого їх передавали з вуст у вуста. Так було всюди, звичайно, і в нас. У тридцятих роках дуже багато травознаїв загинули від голодомору. А частину тих, які вижили, знищили згодом, як носіїв "відсталості та темноти", ще частина знавців зілля – замовкли від страху. Не було кому розповісти, не було кому й слухати. Сталася катастрофа: перервався зв'язок поколінь, деякі знання не просто забуті, не просто втрачені, а, в буквальному розумінні слова, – зникли! Теперішні фітотерапевти, зазвичай, люди високоосвічені, часто мають диплом лікаря. Це дуже добре. Це треба вітати, але тут є відчутна особливість: свої відмінні знання вони запозичили з книжок, а не з народних джерел. Отож їхні думки, погляди (і рецепти!) найчастіше звернуті до офіцинальних рослин.

– Мовлене стосується і вас особисто?

– І так, і ні. Люблю вклонятися рослинам, говорити з ними, але я не фітотерапевт, а тільки аматор збирання та застосування лікарських рослин, хоч і маю певні власні рецепти. Моя рідна бабуся вміла успішно лікувати бешиху, майстерно "вишіптувала" різні болячки, знала деякі таємниці застосування трав, скажімо, про дивну силу оману високого (дивосилу, дев'ятисилу). Через неприйняття "передовою освіченою молоддю" "темних забобонів" я нічого не навчився від своєї бабусі. Розуміння нічим не виправданої власної байдужості прийшло вже значно пізніше, хоча цікавість до зеленого дивосвіту мав ще з раннього дитинства. Книжки про рослини почав збирати до власної хатньої бібліотеки ще під час навчання в медичному інституті, тепер мені легко знайти довідку майже про будь-яке "зілля". Бавлюся тим, що несподівано знаходжу помилки, недоречності та протиріччя в різних публікаціях.

– Здається, шкодуєте, що нічим не володієте з бабусиного досвіду?

– Якби ж то в дитячому та юнацькому віці вистачило кебети збагнути, що всілякими людськими знаннями та вміннями гріх нехтувати, то здогадався б і зміг би записати хоча б тексти різних "замовлянь" для підручника народознавства. А вже про рослини дуже прикро згадувати, адже бабуся, ймовірно, знала щось таке, що відсутнє в довідниках та енциклопедіях.

– Від чого ви застерігаєте читачів?

– Закликаю зрозуміти: перш ніж готувати будь-які ліки, потрібно достеменно знати, що тримаєте в руках та як зілля може зашкодити!

Євген Поліщук,
кандидат медичних наук

Сезонні страви

„Надсилаю на ваш розсуд свої рецепти. Я пенсіонер, мені 68 років, У молодості я працював кухарем у столовій. Написати листа до редакції мене спонукав посуд з термоакумулюючим компактним дном спеціальної конструкції. Цей посуд я отримав у подарунок на день народження. Звісно, я хвилювався, адже раніше мені не доводилося готувати у такому посуді. Всі страви вийшли смачні і я дуже задоволений подарунком і вдячний конструкторам за їх виріб...

Смачного всім!"

Ось такий лист надійшов на адресу редакції журналу „Дім, сад, город" від Бориса Петровича Нечипорука з с. Франківка Чорнобаївського району Черкаської області.

Салат вітамінний

Треба мати: 30–50 г молодих листочків жалкої кропиви: 30 г очитку великого, 30 г щавлю, 5 г лимонника китайського, 20 г молодих листочків кульбаби, 2–3 молодих стебла зеленої цибулі, 1 столову ложку олії, 2–3 столові ложки сметани, 1 круто зварене куряче яйце.

Зелень ретельно миємо, даємо обсохнути, а тим часом кропиву заливаємо крутим окропом і залишаємо на 3–4 хв. Воду зливаємо, даємо кропиві охолонути, а решту складових салату дрібно січемо, Додаємо посічену кропиву, заправляємо олією та сметаною. До столу салат подаємо охолодженим.

Салат з молодих кабачків

Треба мати: 5 кг кабачків, 0,5 кг моркви, 300 г зелені петрушки, 300 г часнику, 0,5 л олії, 1 склянку цукру, 3 столові ложки солі, 300 г 9%-ного оцту.

Молоді кабачки нарізати скибочками, моркву натерти на тертушці, додати олію, цукор, сіль, оцет. Усі складові (крім часнику та петрушки) перемішати і скласти в каструлю, поставити на вогонь. Коли закипить, варити 10 хв. Часник, петрушку дрібно посікти і додати до кабачків, кип'ятити 5 хв. Розкласти в завчасно простерилізовані банки, одразу закатати металевими кришками. Банки перевернути догори дном і накрити ковдрою. Півтори доби не чіпати. Потім банки перевернути. Якщо якусь кришку зірве, то салат треба простерилізувати 5 хв. і спожити найближчим часом. Решта банок з салатом придатна для тривалого зберігання.

Варення із кабачків

Треба мати: 4 кг молодих кабачків, 2 кг цукру, 2–3 лимони (один лимон можна замінити апельсином).

Кабачки гострим ножем очистити від шкірки та серцевини. У зовсім молодих кабачків серцевину можна не виймати. Кабачки засипати цукром і довести до кипіння, стежачи, щоб не підгоріло. Варити варення дві години на слабенькому вогні, аби ледь кипіло. Лимони і апельсин пропустити через м'ясорубку і додати до варення. Варити разом 30–40 хв., гаряче варення розлити у стерильні банки і закатати.

Вареники з суницями

Треба мати: для тіста: 350 г борошна, 1 яйце, суниці та цукор для начинки, сметану.

Для начинки треба мати: літрову банку суниць. Їх потрібно промити, зняти плодоніжку.

Борошно просіяти на дошку, згорнути гіркою, зверху зробити заглибину. В цю заглибину вбити яйце, посолити, додати воду або молоко та замісити некруте тісто. Розділити його на частини. Прикрити мискою або рушником, щоб не пересихало. Одну частину розкачати у тонкий корж і вирізати склянкою кружечки. На середину кожного викласти начинку, присипати цукром, краї защіпнути.

До вареників з ягодами обов'язково подають сметану та мед.

Абрикосові млинці

Треба мати: 8–10 стиглих маленьких абрикосів, 4 яйця, 8 столових ложок борошна, 3 столові ложки топленого масла, 2 столові ложки свіжого вершкового масла, 3 столові ложки цукру, 2 столові ложки абрикосового лікеру, 200 г вершкового морозива.

З абрикосів соковижималкою вичавити сік, масло розтерти з цукром, додати яйця, борошно, сік. Суміш добре збити, влити лікер, перемішати. Смажити млинці на топленому маслі з двох боків. Перед подачею до столу млинці згорнути навпіл. Зверху покласти ложку морозива. Якщо морозива немає, можна використати сметану.

Хрумкі огірочки

Треба мати: 4 столові ложки цукру, 2 столові ложки нейодованої солі крупного помелу, по 5 горошин чорного та духмяного перцю, 5–6 зубків часнику, корінець петрушки, по 5 листочків чорної смородини та вишні.

Склад продуктів розрахований на одну 3-літрову банку огірків.

Перед соліннням свіжі огірки треба замочити на 2–3 години у колодязній воді або воді із свердловини. Вода із міського водогону непридатна, хіба що відстояти 1–2 доби.

У каструлю з водою спочатку кладемо сіль, цукор, перець і ставимо на вогонь. Поки розсіл закипає, в стерилізовані банки кладемо часник, петрушку, листочки й огірки. Заливаємо банки розсолом; накриваємо стерильними кришками і закутуємо грубим рушником на 1–2 хв., потім знімаємо рушник, кришки, розсіл зливаємо знову у каструлю і доводимо його до кипіння. Тільки після третього заливання киплячим розсолом банки з огірками закатуємо. Зверніть увагу, що після третьої заливки об'єм розсолу зменшиться, тому треба мати окремо у чайнику киплячу воду, щоб долити розсіл. Перед тим як банки закатати, в кожну банку треба влити одну чайну ложечку оцту. Після того, як огірки закатали, банку треба перевернути і поставити у глибоку ємність з холодною водою. Боятися, що банка лусне, не треба. Це буває надзвичайно рідко. Незначний ризик виправдовується. Огірки будуть дуже смачні – тверді, хрумкі.

Квас полуничний

Треба мати: 500 г полуниць, 1,5 літра води, 3 столові ложки цукру, 2 столові ложки меду, 2 г лимонної кислоти.

Усі складові довести до кипіння, дати прокипіти 1 хв. і настояти в прохолодному місці (холодильник, погріб).

Супи на всі смаки

Суп овочевий

Треба мати: 0,5 кг будь-якого м'яса, бажано з кісткою, 300 г квасолі, молоду капусту, картоплю, цибулю, макарони-зірочки, бульйонний кубик, свіжі помідори, якщо є.

М'ясо заливаємо водою і варимо півтори години. Додаємо січені капусту, цибулю, порізану шматочками картоплю, макарони і варимо на слабкому вогні ще 20 хв., додаємо киплячу воду, нарізані шматочками без шкірочки помідори, бульйонний кубик. Коли прокипить, дати настоятись. Перед подачею до столу у кожну тарілку додати ложечку тертого твердого сиру.

Суп харчо

Треба мати: 500 г баранини, 1 морквину, 2 цибулини, 100 г свіжих помідорів або 2 столові ложки томатної пасти, 2–3 зубки часнику, 0,5 склянки рису.

М'ясо нарізати маленькими шматочками і покласти у нагрітий посуд. Злегка обсмажити з цибулею, морквою і томатним соусом. Потім засипати промитий рис, додати води стільки, щоб тільки покрила вміст каструлі. За помірної температури тушкуємо 15–20 хв. Потім суп доливаємо киплячою водою, додаємо лавровий листочок, перець, сіль, подрібнений часник.

Настоюємо суп протягом 5–10 хв. Перед подачею до столу до кожної порції додаємо подрібнену зелень.

Суп із бринзи з галушками

Треба мати: 100 г грудинки, 250 г розім'ятої бринзи, червоний перець. Для галушок: 150 г борошна, 1 яйце.

Грудинку відварити у невеликій кількості води, в каструлю додати розім'яту бринзу. За потреби можна долити окріп. Із борошна і яйця замісити тісто, сформувати галушки та вкинути їх у суп. Посипати червоним перцем. Суп з галушками варити 10 хв.

Бульйон „панський"

Треба мати: яловичину, курятину, лавровий лист, духмяний та чорний перець, моркву, петрушку, селеру, цибулю, савойську капусту, зелень.

У сітку покласти шматочок яловичини, курячі шийки і крильця. Сітку з м'ясом покласти в каструлю, залити холодною водою, посолити (1 чайна ложечка). Додати лавровий листочок, духмяний та чорний перець – за смаком. Варити півтори години. Додати окріп, подрібнені моркву, петрушку, селеру, цибулю, шматочки савойської капусти, подрібнену зелень.

У номері:

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за новою адресою: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680, тел.: (044) 223-22-58, 223-69-12, факс/автомат (044) 223-22-59.

На нашій обкладинці: Данилко Бєлов, м. Київ. Фото О.М.Жирякової

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал

№6, червень, 2007 р.

Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
М.П.Чернецька
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор
Г.А.Донець,
Реклама **В.В.Пацера,**
тел.: (044) 223-38-17
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 12.05.2007 р.
Загальний тираж 141 030 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-22-58, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — **22430**.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — **22431**.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — **22432**.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — **22433**.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — **22434**.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — **21869**.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — **90245**.

Індекс 74142

АКЦІЯ
- 10%, + приз!

КУПУЙ
Конфідор® Максі
ДОПОМОЖИ БАТЬКАМ І ДІТЯМ!

- **АКЦІЯ триває з 15 травня по 15 липня 2007 року.**
- В АКЦІЇ беруть участь учні та студенти середніх та вищих навчальних закладів, яким більше ніж 18 років, а також пенсіонери.
- Учасники АКЦІЇ при наявності студентських та пенсійних посвідчень отримують ЗНИЖКУ при купівлі препарату Конфідор Максі 10% від ціни кінцевого споживача в ТКЦ «Зелений Світ».
- Список ТКЦ «Зелений Світ», які беруть участь в АКЦІЇ, розміщений на сайті WWW.ZELENYSVIT.COM
- Надана ЗНИЖКА не додається, якщо в ТКЦ «Зелений Світ» проходять інші АКЦІЇ (діє лише одна ЗНИЖКА на вибір).
- Учасники АКЦІЇ можуть взяти участь в розіграші цінних ПРИЗІВ*, який відбудеться 5 вересня 2007 року.
- Щоб взяти участь в розіграші ПРИЗІВ, необхідно:
  - заповнити КУПОН (ПІП, адреса, телефон, номер студентського квитка або пенсійного посвідчення);
  - купити зі ЗНИЖКОЮ препарат Конфідор Максі та віддати заповнений КУПОН продавцю;
  - покупець – учасник АКЦІЇ залишає лише один заповнений КУПОН, незалежно від кількості одноразово куплених пакетиків Конфідор Максі.
- Список володарів цінних ПРИЗІВ буде розміщений на сайті WWW.ZELENYSVIT.COM з 10 вересня 2007 року.

* ПРИЗИ: телевізори, садові секатори, ранцеві обприскувачі, садово-городні набори засобів захисту рослин, теніски-поло з логотипом Конфідор Максі.

Довідки цілодобово: 8 800 500 18 80
по Україні дзвінки безкоштовні
www.zelenysvit.com

Bayer CropScience

ISSN 1814—4357 Дім, сад, город. №6. 2007. 1—48 с. Ціна договірна.